

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
1	د فساد ډولونه په قانون کي په روښانه ډول بيان شوي دي.	1.1	MOJ	د اداري فساد جرمونه د ملگرو ملتونو له اداري فساد سره د مبارزې د کټوانسيون له غوښتنو سره سم د افغانستان په جزايي کړو کي ځای او جرم وشميرل شي.	Anti-Corruption Law	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د قانون په تعديل شوي مسوده کي، د اداري فساد اړوند جرمونه نه دي تعريف شوي. خو ډيرې دغه جرمونو د تعريف لپاره د جزا او پيسو منځلو قانون اړوند څپرکو او مادو ته راجع شوي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د عدلي وزارت د رپورت پر بنسټ، د ملگرو ملتونو له اداري فساد سره د مبارزې د کټوانسيون له غوښتنې سره سم، د اداري فساد جرمونه د افغانستان د نوي جزايي کړو په مسوده کي په گوته او جرم شميرل شوي. د نوي جزايي کړو د تسمويد کار بشپړ شوی او اوس مهال د عدلي وزارت د تدقيق او څيړني لاندې دی
		2.1	HCGJ & AC	د څارني لويې ادارې په مشرۍ او د عدلي او قضايي سکتورونو، د پلټني لويې ادارې او مدني ټولنو په بشپړ شتون ځان ارزونه ترسره شې	UNCAC self-assessment	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د ځان ارزونې کمېټه(UNCAC) د څارني د لويې ادارې تر مشرۍ لاندې د سترې محکمې، لويې څارنوالۍ، د پلټني د لويې ادارې او ملي امنيت استازو په گډون او د مدني ټولني استازو په نشتون جوړه شوه. (انفرادي ځان ارزونه نده ترسره شوي). ارزونې د واقعيت په خلاف دا څرگنده کړه چې افغانستان د دغه کټوانسيون له هغو ټولو غوښتنو سره همغږي لري چې په دغې ارزونې کي ورته کتنه شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له هغه ځايه چې د څارني عالي ادارې صلاحيتونه د کابيني د ۱۳۹۳ عقرب لومړۍ نيټې د ۳ گڼې مصوبې پر بنسټ محدود شوي او له بله پلوه د عدالت او حکومت ولي عالي شورا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نيټې د ۱۶۸ فرمان په بنسټ د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې عالي شورا ته ارتقا وکړه، نو لدې امله دغه سپارښته د ولسمشر د دفتر د پاليسيو د همغږۍ څانگې ته، چې د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې د عالي شورا سکرترت دې، استول شوې. د پاليسيو د همغږۍ څانگې ځواب ورکړې چې د عالي شورا لومړۍ کاري ناسته به ډيره ژر دايره شي. د پاليسيو د همغږۍ څانگه په پام کي لري چې د اداري فساد په وړاندې ټول ارزنده فعاليتونه تسهيل او همغږي کړي او د اداري فساد په وړاندې ملي ستراتيژي چمتو کړي. دا په داسې حال کي ده چې د ملگرو ملتونو له خوا د اداري فساد په وړاندې د مبارزې کټوانسيون (UNCAC) د ځاني ارزونې د لومړي پړاو کيفيت چې د څارني عالي ادارې له خوا رهبري او په لاره اچول شوي وه ډير کمزوري وو او ددې هيواد د غوښتنو پلي کيدو په اړه يې د افغانستان د اجراتو ناسم انځور وړاندې کړي. اوسني ځاني ارزونه د افغانستان حکومت کي د اداري فساد په وړاندې مبارزې د لرلید په اړه ډير کم بصيرت وړاندې کوي. د دويم پړاو لپاره، د يوې ور ډولتي اداري کمارلو ته ارتقا ده ترڅو د افغانستان ځاني ارزونه ترسره او د تشخيص شويو تشو پر بنسټ يو کاري پلان چمتو کړي.
2	د اداري فساد مبارزې لپاره د ملگرو ملتونو د کټوانسيون له غوښتنو سره د اوسني حقوقي چوکاټ ارزونې په موخه د دغه کټوانسيون ځان ارزونه تر سره شې	2.2	HCGJ & AC	د اداري فساد پر وړاندې مبارزې لپاره د ملگرو ملتونو کټوانسيون(UNCAC) ځان ارزونه، د هغه اقداماتو د پلي کولو جدي ارزونه چې د دغه کټوانسيون د څانگرو غوښتنو پوره کولو لپاره بايد تر سره شوي وي، رانغاړي	UNCAC self-assessment	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) که څه هم چې د UNCAC ډيري غوښتنې د افغانستان د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې په قانون کي په ښکاره ډول بيان شوي دي خو تر اوسه هم د افغانستان په عدلي چوکاټ کي ستونزې شته چې بايد په گوته او له منځه يوړل شي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له هغه ځايه چې د څارني عالي ادارې صلاحيتونه د کابيني د ۱۳۹۳ عقرب لومړۍ نيټې د ۳ گڼې مصوبې پر بنسټ محدود شوي او له بله پلوه د عدالت او حکومت ولي عالي شورا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نيټې د ۱۶۸ فرمان په بنسټ د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې عالي شورا ته ارتقا وکړه، نو لدې امله دغه سپارښته د ولسمشر د دفتر د پاليسيو د همغږۍ څانگې ته، چې د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې د عالي شورا سکرترت دې، استول شوې. د پاليسيو د همغږۍ څانگې ځواب ورکړې چې د عالي شورا لومړۍ کاري ناسته به ډيره ژر دايره شي. د پاليسيو د همغږۍ څانگه په پام کي لري چې د اداري فساد په وړاندې ټول ارزنده فعاليتونه تسهيل او همغږي کړي او د اداري فساد په وړاندې ملي ستراتيژي چمتو کړي. اوسني ځاني ارزونه د افغانستان حکومت کي د اداري فساد په وړاندې مبارزې د لرلید په اړه ډير کم بصيرت وړاندې کوي
		2.3	HCGJ & AC	نوي دولت دي د UNCAC ځان ارزونې تير پړاو چې د څارني لويې ادارې لخوا ترسره شوي او وگوري ترڅو چې نيمگر تياوي په ښه توگه و ارزول شي.	UNCAC self-assessment	(د لړم ۲۱، ۱۳۹۳) د افغانستان UNCAC ځان ارزونه چې د څارني لويې کمېټې لخوا ترسره شوي ډيري زياتې ستونزې او نيمگر تياوي لري او په افغانستان کي د اداري فساد وضيعت نشي بيانولای.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له هغه ځايه چې د څارني عالي ادارې صلاحيتونه د کابيني د ۱۳۹۳ عقرب لومړۍ نيټې د ۳ گڼې مصوبې پر بنسټ محدود شوي او له بله پلوه د عدالت او حکومت ولي عالي شورا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نيټې د ۱۶۸ فرمان په بنسټ د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې عالي شورا ته ارتقا وکړه، نو لدې امله دغه سپارښته د ولسمشر د دفتر د پاليسيو د همغږۍ څانگې ته، چې د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې د عالي شورا سکرترت دې، استول شوې. د پاليسيو د همغږۍ څانگې ځواب ورکړې چې د عالي شورا لومړۍ کاري ناسته به ډيره ژر دايره شي. د پاليسيو د همغږۍ څانگه په پام کي لري چې د اداري فساد په وړاندې ټول ارزنده فعاليتونه تسهيل او همغږي کړي او د اداري فساد په وړاندې ملي ستراتيژي چمتو کړي. اوسني ځاني ارزونه د افغانستان حکومت کي د اداري فساد په وړاندې مبارزې د لرلید په اړه ډير کم بصيرت وړاندې کوي

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیت فعلی
		2.4	HCG J & AC	نوی دولت دی د UNCAC خان ارزونی د دوهم پړاو څارنی او مدیریت لپاره یوه پیاوړی اداره وګماري.	UNCAC self-assessment	<p>(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵)</p> <p>له هغه ځایه چې د څارنی عالی ادارې صلاحیتونه د کابینې د ۱۳۹۳ عقرب لومړی نیټې د ۳ ګڼې مصوبې پر بنسټ محدود شوي او له بله پلوه د عدالت او حکومت ولې عالی شورا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نیټې د ۱۶۸ فرمان په بنسټ د حکومت ولې، عدالت او ادارې فساد په وړاندې عالی شورا ته ارتقا وکړه، نو لدې امله دغه سپارښته د ولسمشر د دفتر د پالیسیو د همغږی څانګې ته، چې د حکومت ولې، عدالت او ادارې فساد په وړاندې د عالی شورا سکرټریټ دی، استول شوی. د پالیسیو د همغږی څانګې ځواب ورکړی چې د عالی شورا لومړی کاري ناسته به ډیره ژر دایره شي. د پالیسیو د همغږی څانګه په پام کې لري چې د ادارې فساد په وړاندې ټول اړنده فعالیتونه تسهیل او همغږي کړي او د ادارې فساد په وړاندې ملي سټراټیژي چمتو کړي.</p> <p>نوي دولت تر دی مهاله کومه ور اداره ددی لپاره نده ګمارلی چې د UNCAC د ځاني ارزونی بیا کتنې د دویم پړاو څارنه او مشري وکړي.</p>	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیت فعلی
3	د نیمګړتیاو د اوارې لپاره د یوه کاري پلان جوړونه او پلي کول	3.1	HCGJ & AC	کاري پلان دې خان ارزونې ته په کتنې کې د را سربیره شویو نیمګړتیاوو اوارې لپاره پیاوړې اقدامات، او د هغوی پلي کولو لپاره مهالویش وټاکي..	UNCAC self-assessment	(د لیلندی ۲۴، ۱۳۹۳) نیمګړتیاوې نه پیژندل شوی او نه هم سمې شوی	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د UNCAC د ځانې ارزونې دویم پړاو تر دې مهاله ندي پیل شوی نو له همدې امله داسې یو کاري پلان تر اوسه پورې ندي طرح شوی چې دغه تشې په ګوته کړي.
4	د ځمکو غصب لپاره د یوه واحد قانون پلي کېدل	4.1	ARAZI / MOJ	عدلیه وزارت دې له اړوند ارګانونو لکه د ځمکو چارو اداره، کابل ښاروالی، ستره محکمه، لویې څارنوالی او کورنیو چارو وزارت سره په همغږۍ د ملکي او دولتي ځمکو د غصب قانون مسوده وګورئ ترڅو یې لانوره شتمنه کړي او د تصویب لپاره یې یو بشپړ قانون وړاندې کړي.	Land Usurpation	(د لیلندی ۲۴، ۱۳۹۳) دغه قانون د ولسي جرګې له لوري تصویب او د مشرانو جرګې له لوري رد شو. د عدلیې وزارت باور لري چې د ځمکو لاندې کولو لپاره د یوه بیل قانون تنفیذ د شته قانونونو کاپي کول دي.. د عدلیه وزارت د ځمکو لاندې کول د سزا قانون د څلورمې ضمیمې ۱۲ مادې له لوري چې څلور فقرې لري د سزا وړ کړې دي. جزا قانون څلورم ملون (ضمیمه) د څه دپاسه دريو کلونو راهسي په ولسي جرګه کې دی او تر اوسه تصویب شوی نه دی.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو د خپلواکي ادارې د رپوټ پر بنسټ، په دې وروستیو کې ولسمشر د عدلیې وزارت د قوانینو کمیټې ته لارښونه کړي چې د ځمکو چارو د قانون مسوده د ځمکو او ملکیتونو اړوند نورو دريو قوانینو لکه د استملاک قانون، د ښار جوړولو قانون او ښاروالی قانون سره یو ځای په جدي توګه بیا کتنه وکړي ترڅو وپیل شي چې دغه څلور قوانین په خپل منځ کې کاري مداخله ونه لري. د عدلیې وزارت د قوانینو کمیټې له تدقیق وروسته دغه قوانین د تخنیکي بیاکتنې لپاره د ځمکو او اوبو عالي شورا ته ارجاع کړي. ټاکل شوی یاده شورا ډېر ژر پر دغو قوانینو کار پیل کړي.
		4.2	ARAZI / MOJ	د معاملاتو د لارښوونې دفترونو قانون تنفیض او په اغیزمنه توګه پلي شي.	Land Usurpation	(د لیلندی ۲۴، ۱۳۹۲) د دولتي او نا دولتي ځمکو د نا قانونه لاندې کولو په اړه قانون د ولسي جرګې له خوا تصویب خو د مشرانو جرګې له خوا رد شو	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو د خپلواکي ادارې د رپوټ پر بنسټ، په دې وروستیو کې ولسمشر د عدلیې وزارت د قوانینو کمیټې ته لارښونه کړي چې د ځمکو چارو د قانون مسوده د ځمکو او ملکیتونو اړوند نورو دريو قوانینو لکه د استملاک قانون، د ښار جوړولو قانون او ښاروالی قانون سره یو ځای په جدي توګه بیا کتنه وکړي ترڅو وپیل شي چې دغه څلور قوانین په خپل منځ کې کاري مداخله ونه لري. د عدلیې وزارت د قوانینو کمیټې له تدقیق وروسته دغه قوانین د تخنیکي بیاکتنې لپاره د ځمکو او اوبو عالي شورا ته ارجاع کړي. ټاکل شوی یاده شورا ډېر ژر پر دغو قوانینو کار پیل کړي.
5	د ځمکو لاندې کول، جرم شمیرل	5.1	ARAZI / MOJ	د جزا په قانون کې په روښانه توګه د ځمکې لاندې کولو لپاره درنده سزا بیان شي.	Land Usurpation	(د لیلندی ۲۴، ۱۳۹۲) د ځمکو لاندې کول په نوي قانون کې جرم وشمیرل شو : خو مالومه نده چې تنفیض به شي که نه	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سزا قانون څلورمې ضمیمې ۱۲ مادې (چې ۴ فقرې لري) له لوري د ځمکو لاندې کول د سزا وړ دي. د جزا قانون څلورم ملون (ضمیمه) له څه دپاسه دريو کلونو راهیسې په ولسي جرګه کې ده خو تر اوسه تصویب شوی نه ده. سربیره پر دې د ځمکو چارو قانون د مسودې دغه برخه چې په دوه څپرکو کې، یعنې د ځمکو لاندې کونکو پیژندنه او د ځمکو لاندې کونکو ته سزا ورکول، ده د اوبو او ځمکو چارې د عالی شورا تر بیا کتنې لاندې ده.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
		6.1	ARAZI/MOI	د ځمکو اداره او کورنیو چارو وزارت دی د ځمکو لاندې کولو تولى پېښې لوی څارنوالی ته ولیږدوي.	Land Usurpation		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو ادارې د ۱۵۸۳۱ تنه د ځمکو لاندې کونکو نوملړ د ولسمشر دفتر او ملي شورا ته استولی دی. دغه لسټ کې د هغو کسانو نومونه شته چې په قصدي توګه يې ۱.۳ ميليون جريبه ځمکه په ۳۴ ولايتونوکې لاندې کړې ده او ۳۳۵ غیرقانوني ښارګوټي يې پکښې جوړ کړي دي. په خبرې کلتورانس کې د ځمکو چارو ادارې څرګندونې يې بنسټ ډيري د ځمکو لاندې کونکي زورواکي او لوړپوړي چارواکي دي. سربيره پر دې، د ځمکو چارو ادارې د ځمکو او اوبو لويې شورا څلورمې غونډې ته دوه طرحې وړاندې کړي چې د ځمکو چارو قانون تصويب لپاره اړينې وي. دوه طرحې: د ځمکو لاندې کولو څخه مخنيونې لپاره ۵ کلن (۱۳۹۸-۱۳۹۴) پلان او د لاندې شويو ځمکو بيرته لاسته راوړنې طرحه وه.
		6.2	AGO/ARAZI	له قانون سره سم بايد لويه څارنوالی پېښې په چټک ډول و څيړي او د پېښې برسیره کونکو ادارو ته په پرله پسې توګه د څيړنو د پرمختګ په اړه مالومات ورکړي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د ځمکو اصلي لاندې کونکي تر اوسه هم له معافيت څخه خوند اخلي او د قانون نه پلي کيدو له امله تر عدلي تعقيب لاندې نه نيول کيږي.	
		6.3	AGO	لويه څارنوالی دی ټولې پېښې د عدلي تعقيب په موخه محکمو ته وليږي: هغه پېښې چې د لويې څارنوالی له خوا تړل کيږي بايد ثبت او وړاندې کونکي ادارو ته رپوټ شي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) لويه څارنوالی پېښې په موده څيړلي نه دي او وړاندې کونکو ادارو ته يې رپوټ هم نه دی ورکړی	
		6.4	Supreme Court	محکمې دی ټولې پېښې په قانون کې له ټاکل شوي مودې سره سم واورې او ورباندې دی پريکړه وکړي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د قانون پلي کيدو نشتوالی ددی لامل شوی چې د ځمکو اصلي لانه دي کونکي له معافيت څخه خوند واخلې او تر اوسه هم تر عدلي تعقيب لاندې ندي نيول شوي.	
6	د ځمکې لاندې کولو اغيزمن کشف، څيړنه، او عدلي تعقيب				Land Usurpation	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کميټې دارالانشا د سترې محکمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محکمې ته يې استولې چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توګه غوښتل شوي. د سترې محکمې لور مقام د سترې محکمې د تدقيق او څيړنې رياست ګمارلی ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي کيدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو کړي. د تدقيق او څيړنې رياست د څرګندونو له مخې، ياد رياست په دې باندې کار پيل کړی او له ولايتونو څخه يې هم ضروري مالومات غوښتي دي. لکه څنګه چې دغه پروسه ډير وخت نيمې نو ځکه د MEC کميټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه کړي.	
		6.5	ARAZI	د سترې محکمې، افغانستان ځمکو اداره، عدليه وزارت او کورنیو چارو وزارت ترمنځ د ځمکو لاندې کولو پېښو د ادارې په اړه له بنې همکارۍ او همغږۍ داد ترلاسه کولو لپاره هوکړه ليک لاسليک شې چې د پېښو کشف، څيړنه، عدلي تعقيب او د ځمکو مخالفتونو اوارۍ رانغاړي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د افغانستان ځمکو اداره په دغه هوکړه ليک باندې کار کوي خو تر اوسه هم هوکړه ليک لاسليک شوی ندي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو د ادارې د رپوټ پر بنسټ، دغه اداره په پام کې لري له ټولو هغو ادارو سره چې د ځمکو او ملکیتونو اړوند مسلو سره تړاو لري د متقابلو همکاريو او همغږيو هوکړه ليکونه لاسليک کړي. د ځمکو چارو ادارې تر اوسه له اوبو او بريښنا او ښارجوړولو وزارت سره هوکړه ليکونه لاسليک کړي دي او په پام کې ده چې ورته هوکړه ليکونه له ښارواليو، سيمه ايزو ارګانونو له خپلواکي ادارې، د فواندې عامې وزارت او نور اړونده ادارو سره لاسليک کړي. ددغو هوکړه ليکونو په برخه کې عملي ګامونه به د ځمکو چارو د تنظيم قانون له وروستې کيدو وروسته پيل شي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
		6.6	ARAZIMOJ	د ځمکو په حقوقي مخالفتونو کې د کورنيو چارو وزارت او لويې څارنوالۍ لاسوهنه ودريري او دغه شان پيښي د عدليې وزارت حقوقي څانگې ته وړاندې شي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د کورنيو چارو وزارت او لويې څارنوالۍ مداخلې لا روانې دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د حقوقو تر لاسه کولو قانون مسوده په عدليه وزارت کې د بهير تيروني لاندې ده. د قانون احکام سره سم يواځې محکمې او د حقوقو رياست د مندي شخړو حل صلاحيت لري. خو د کورنيو چارو وزارت او عدليه وزارت څخه د غير رسمي رپوتونو په بنسټ تر اوسه هم په مندي شخړو کې لاس وهنه کيږي.
		6.7	ARAZIMOJ	د کورنيو چارو وزارت د دولتي ځمکو په ساتلو او تحقيق کې د مرستې، او محکمې ته د مدعيانو حضورولو، دا د تر لاسه کولو او د دعوا د طرف هويت په پام نيولو پرته د حکم تطبيق کولو په اړه له ځپلو کړنو دولت ته رپوټ ورکوي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د کورنيو چارو وزارت کړنې په دې اړه تر دې مهاله ډيرې نيمگړې وې.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کورنيو چارو وزارت د څرگندونو له مخې، د رپوټ ورکولو مکانيزم شتون لري. د کورنيو چارو وزارت له MEC سره د غصب شوي اراضي توحيدې جنول يوه کاپي شريکه کړې چې د ۱۳۹۳ کال تر پای پورې په ۳۰ ولايتونو کې غصب شوي دولتي اراضي، ټوله غصب شوي ځمکه او د غصبونکو شمير رانغاړي. د ۱۳۹۴ کال غصب شوي اراضي توحيدې رپوټ د کورنيو چارو وزارت د اقتصادي جرايمو عمومي رياست د غصب امریت تر کار لاندې دی او تر دې مهاله بشپړ شوی ندي.
7	د هغو لاندې شويو ځمکو پيښو ته کتنې د له پاره چې هيڅ سند يا سجل ونلري يوه کړنلاره جوړه شي.	7.1	Supreme Court	نوي کړنلاره د سترې محکمې لخوا جوړه او پلي شي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) هيڅ کومه کړنلاره جوړه شوي نه ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کميټې دارالانشا د سترې محکمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محکمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د سترې محکمې لور مقام د سترې محکمې د تدقيق او څيړنې رياست کمارلی تر څو د MEC د سپارښتنو د پلي کېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو کړي. د MEC کميټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي تر لاسه کړي.
8	د افغانستان د ځمکو اداره دې په قانون کې د داسې تعديلونو وړانديز وکړي چې د ځمکو ملکيت ليرېد، د ځمکو د ملکيت راجسټر مسؤليت له محکمې نه د ځمکو اداره ته وليږدول شي او دا وړانديز د نور بهير تيروولو لپاره عدليه وزارت ته وسپاري.	8.1	ARAZI	د ځمکو ملکيت ليرېد او ثبت مسؤليت د ځمکو ادارې ته ورکړل شي.	Land Registration	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د ۱۳۹۱ کال په پای کې د افغانستان ځمکو ادارې عدليه وزارت ته يو وړانديز وړاندې کړی دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو ادارې په بنسټ د ځمکو چارو قانون تعديل شوي مسوده دغه موضوع رانغاړي. سربيره پر دې د ځمکو چارو ادارې په بنسټ د ځمکو چارو ادارې او سترې محکمې ترمنځ يو هوکړه ليک لاسليک شوی چې د ځمکو ثبت او ليرېدنده د ځمکو چارو ادارې ته ورکوي. د ځمکو چارو ادارې د ځمکو ثبت بهير په هرات ولايت کې پيل کړی دی. لکه څرنگه چې د هرات د ځمکو چارو اداره د ځمکې د ثبت او ليرېد برخې د کارکوونکو په گمارنې بوخت دي او ټاکل شوی ۱۵۰ تنه نوي کسان په دې برخه کې وگمارل شي. نوي ثبت شوي ځمکې دپايښ ته پورته شوي او کود ورکول کيږي.
9	نوي تکنالوژي معرفي او په عملي توگه وکارول شي.	9.1	ARAZI	د محکمو، ځمکو اداره او ښارواليو له خوا نوي تکنالوژي وکارول شي چې جعلې قوالي وپيژني او کشف يې کړي.	Land Usurpation	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۳) د افغانستان د ځمکو ادارې يوه پنځه کلنه سټراټيژي جوړه کړې او د ولسمشر دفتر ته يې استولې ده. دغه سټراټيژي دا سپارښتنه را نغاړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو ادارې د کلن اسټراټيژيک پلان کې د ځمکو ثبت لپاره د جغرافيايي معلوماتي سيستم (GIS, ALARMIS) ځای کړل شوی. د ځمکو د چارو د ادارې د مالوماتو پر بنسټ د د جغرافيايي معلوماتي سيستم (GIS, ALARMIS) د پيژندگلوي د کار برخې لومړی پړاو د ترکيې دولت په همکارۍ او ملاتړ پيل شوی دی. په لومړي پړاو کې، د ځمکو چارو ادارې يو تخنيکي ټيم جوړ کړی چې ۱۲ غړي لري. ټاکل شوي دغه ټيم په نږدې راتلونکي کې له ياد سيستم څخه د گټې اخيستنې د زده کړې په موخه د ۳ اونيو لپاره ترکيې ته ولاړ شي. په دوهم پړاو کې د جغرافيايي معلوماتي سيستم (GIS, ALARMIS) جوړ شوي او په عملي توگه به ترې گټه اخيستل پيل شي. دا په داسې حال کې ده چې د ځمکو د ملکيتونو د جعلې سندونو د کشف او پيژندلو لپاره تر اوسه په افغانستان کې نوي تکنالوژي نشته.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
10	په کورنیو چارو وزارت ، عدلیه وزارت او محکمو کې د اړوندو ادارو چارواکو وړتیاوې لوړې شي	10.1	MOI/MOJ/S C	د ځمکو اړوند کرنلارو او قوانینو په اړه د پولیس او محکمو اړوند چارواکو ته ځانګړې زدکړې ورکړل شي.	Land Usurpation		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو قانون تعدیل شوی ګڼه تر اوسمهاله تصویب شوی نده او د عدلي وزارت د ارزونې لاندې ده ځکه خو د ځمکو قانون او کرنلارو په اړه روزنې به د قانون تصویب وروسته ترسره شي.
11	د ځمکو سروې او راجسټر بهیر پیل او پوره شي.	11.1	ARAZI	په ټول افغانستان کې د افغانستان ځمکو ادارې له خوا د ځمکو سروې او ثبت بهیر پیل او په ۵ کلونو کې پای ته ورسېږي.	Land Registration	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د افغانستان د ځمکو ادارې د ۵ کلنې سټراټیژۍ پر بنسټ سروې به په ۱۳۹۴ کال کې له بامیانو ولایت څخه پیل او نورو ولایتونو ته به وغځېږي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو ادارې د څرګندونو له مخې، د سروې او ثبت بهیر د ثبت او انتقال په بهیر بدل شوی. د ځمکو چارو ادارې ته د ځمکو د ثبت او انتقال مسولیت د سپارلو په اړه د ځمکو چارو ادارې او سټري محکمې ترمنځ د تقاهم لیک متن چمتو شوی چې د ځمکو چارو د قانون له تصویب وروسته به لاسلیک شي. د ځمکې د ثبت او انتقال لومړني کارونه په لومړي پړاو کې هرات ولایت څخه پیل شوي او د ځمکې چارو اداره اوس مهال ددې بهیر لپاره ۱۵۰ نوي کارکوونکي ګماري. نوي ثبت شوي ځمکې به په داتابیس کې ثبت او کوډ ګداري شي.
		11.2	ARAZI	د هیواد په کچه د یوې سروې او راجسټر په پایله کې دولتي او شخصي ځمکې بېلې شي.	Land Registration		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکې د ثبت او انتقال لومړني کارونه په لومړي پړاو کې هرات ولایت څخه پیل شوي او د ځمکې چارو اداره اوس مهال ددې بهیر لپاره ۱۵۰ نوي کارکوونکي ګماري. نوي ثبت شوي ځمکې به په داتابیس کې ثبت او کوډ ګداري شي.
12	د افغانستان په ګوډ ګوډ کې ځانګړې (وقف) شوي ځمکې سروې او راجسټر شي.	12.1	MOHRA	د حج او اوقافو وزارت له خوا له اړوند دولتي ادارو سره په همغږۍ د وقفي ځمکو سروې او راجسټر بهیر په یوه کال کې ترسره شي	Land Registration	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د وزیرانو شورا د (01.08.1393) درېمې مسوبې او د څارنې او ارزونې کمیټې سپارښتنې پر بنسټ، د حج او اوقافو وزارت ۳۴ ولایتونو ته رسمي مکتوبونه استولي ترڅو د کادستر، بناووالي، حج او اوقافو ریاست او نورو ادارو په همغږۍ وقفي ځمکې په ګوته او ثبت یې کړي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د حج او اوقافو وزارت خپل ولایتي ریاستونو ته سپارښتنه کړې چې د کرنې، اوبو لګولو او مالداري وزارت، کادستر ادارې، ملي امنیت ریاست، ځمکو چارو ادارې، د څارنې اولي ادارې، لویي څارنوالي او اړوند ولایتونو استازو په مرسته وقفي ځمکې وپېژني او ثبت یې کړي. ۳۴ ولایتونو ته متحدالمال او د ثبت استول شوي فورمه هم د څارنې او ارزونې کمیټې سره شریک شوي دي. د مځکې څرګند شوي ادارو استازو په ګډون، په ټولو ولایتونو کې ګډې کمیټې جوړې شوي دي. په ۲۰ ولایتونو کې د دغو کمیټو چې په کارېی بشپړ کړي، وقفي ځمکې او جايدادونه یې تشخیص او ثبت کړي او د اوقافو ریاست ته یې رپوټ ورکړی چې ددغو رپوټونو څخه یو شمیر یې د بیلګې په توګه له دې کمیټې سره شریک شوي.
		12.2	MOHRA	وقفي ځمکو سندونه د حج او اوقافو په وزارت کې وساتل شي.	Land Registration		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له دې کبله چې د وقفي ځمکو ډیره برخه په ځمکې لسیزو کې وقف شوي ده، سم اسناد نلري او یا هم اسناد یې د جګړو په کلونو کې له منځه تللي دي. د قفي ځمکو په اړه مالومات او اسناد د حج او اوقافو وزارت د اوقافو ریاست په اړشيف کې ساتل شوي او د څارنې او ارزونې کمیټې دارلانشا دغه اسناد کتلي. سربیره پردې، ۲۰ ولایتونو کې د اوقافو ریاستونو لاندې ګډو کمیټو وقفي ځمکې او جايدادونه تشخیص او ثبت کړي او د هغوي رپوټ یې د وزارت د اوقافو ریاست ته ورکړی چې یوه کاپي یې د بیلګې په توګه له MEC سره شریکه شوي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
13	د ځمکو ویش، ثبت او دملکیت د لیرد بپیر کمپیوټري شی.	13.1	ARAZI	د ځمکو اړوند بهیرونه ، په اړوند ادارو لکه د ځمکو اداره، د کډوالو چارو وزارت ، حج او اوقافو وزارت، کابل ښاروالی او مخزن کی کمپیوټري شی.	Land Registration	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) د ۵ کلنی ستراتیژی پر بنسټ، د افغانستان ځمکو اداره به خپل سندونه کمپیوټري کړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو اداری ۵ کلن ستراتیژیک پلان د ځمکو ثبت لپاره د جغرافیایی معلوماتی سیستم (GIS, ALARMIS) رانغاړي. د ځمکو اداری (اراضی) څخه د ترلاسه شویو مالوماتو له مخی، د ترکیبی دولت په مرسته د GIS, ALARMIS سیستمونو د پیژندنی او هغوی څخه د کلنی اخستی په موخه د کار لومړی پړاو پیل شوی. په لومړي پړاو کی د اراضی اداری یو ۱۲ کسيز تخنیکي گروپ چمتو کړ چې په نژدی راتلونکي کی به دغه گروپ د نوموړو سیستمونو د زدگری په موخه ترکیبی ته د روزنی ترلاسه کولو یوې دوری لپاره سفر وکړي. په دویم پړاو کی به GIS, ALARMIS سیستمونه ایجاد او د هغوی عملي کار پیل شی.
14	د ځمکو د خاوندتوب (ملکیت) اوسنی اسناد وځیرل شی.	14.1	ARAZI/SC	د ستری محکمی په مشری او د ځمکو اداری او نورو اړوند ادارو په غړیتوب د شته قبیلود ځیرنی په موخه یوه کمیته جوړه شی.	Land Registration	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) د افغانستان د ځمکو اداری ۵ کلنه ستراتیژی دغه مسله رانغاړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ستری محکمی او ځمکو چارو اداری ترمنځ د ځمکو قبیلو ارزولو لپاره هوکړه لیک به په نژدی راتلونکي کی لاسلیک شی ترڅو د ځمکی د مالکیت اسناد بیا وگوري.
		14.2	ARAZI/SC	د ځمکو او شتمنیو قبایلي یو بشپړ سند جوړ او په عملي توگه تری کار واخیستل شی.	Land Registration	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) د افغانستان د ځمکو اداری ۵ کلنه ستراتیژی دغه مسله رانغاړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اراضی د څرگندونو له مخی، اوس مهال د ځمکی د مالکیت دوه ډوله اسنادو (ځمکی او جابداد اسناد) باندی د ستری مکمی او اړونده ادارو له خوا کار روان دی چې د ځمکی چارو قانون له تصویب او نافذیدو وروسته به نهایی شی.
15	د اړتیاوو یوه څیرنه ترسره شی.	15.1	ARAZI	د افغانستان ځمکو اداری ته پوره مالی او بشري سرچینی ځانگړی شی.	Capacity and Resources ARAZI	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) د افغانستان ځمکو اداره د اړتیا مالی او بشري سرچینی نلري. په ۱۳۹۴ کال بودیجی لپاره به په دي اړه د مالیی وزارت ته ځانگړی وړاندیز وکړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو چارو اداری د معلوماتو له مخی د دغی ادري اړتیاوو ارزونی په بنسټ، د بشري سرچینو او مالی سرچینو اړتیاوو په اړه ولسمشر دفتر ته یوه پلان استول شوی دی. د اراضی اداری د څرگندونو له مخی، د افغانستان دولت او نړیوالی ټولنی دغه وړاندیز ته مثبت ځواب ورکړی او په دی اړه بی خپل ملاتړ څرگند کړی. په راتلونکي کی به د اړتیاوو په پام کی نیولو سره د اراضی اداری لپاره دغه مرستی چمتو شی.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
16	يوه بشپړه او اوږد مهاله ستراتيژي جوړه شي.	16.1	MUDA	د ښار جوړونې وزارت لخوا په افغانستان د استوګنې ځايونو ستونزو د اوارې لپاره يوه اوږدمهاله ستراتيژي جوړه شي.	Housing		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) په ۲۰۱۵ کال د افغانستان ښارونو څخه ترسره شوي ارزونې په بنسټ، د ښار جوړولو وزارت يو ۵ کلنه ستراتيژي جوړه کړې ده او د سرپناه ستونځې رفع کول د دغې ستراتيژي لويه برخه جوړوي. د افغانستان ښارونو ارزونه د ځارني او ارزونې کميټې سره شريکه شوي او ۵ کلنه ستراتيژي به د وزير لاسليک وروسته شريکه شي.
		16.2	MUDA	د بي کوره خلکو د ستونزو د اوارې په موخه د ښار جوړونې وزارت له خوا د کورونو جوړولو په څير لند مهاله کارونه پيل شي.	Housing		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ښار جوړولو وزارت په بنسټ، د خلکو د سرپنا اړتياوو پوره کولو لپاره اقدامات ترسره کړي. دغه اقدامات د اپارتمانونو جوړنې پروژې، په څلورم او پنځم مکروېټونو، قصبه، خوشحال خان مينه، د اماراتو پروژه په قصبه کې د معلولينو او شهيدانو لپاره، سنډي ښارګوټي، لاله ښارګوټي، بگرامي ښارګوټي، خوشحال مينه ښارګوټي رانغاړي. سربيره پر دې، د چين خلکو جمهوريت په ملاتړ د ۱۰۰۰۰ اپارتمانونو جوړل، د روسيې په ملاتړ د ساختماني تصدې بيا جوړول او د قطر په ملاتړ د شهيدانو او معلولينو لپاره د ۵۰۰ اپارتمانونو جوړل په دغو کړنو کې ګډون لري.
17	د غير قانوني کړنو او اداري فساد څخه د اطلاع ورکونې د سيستم د قانون جوړول	17.1	PACC/MOJ	د اطلاع ورکونکو څخه د ملاتړ قانون بايد وضع شي	Whistle-blower Protection	(د ليلنډي ۲۴، ۱۳۹۲) د ځارني او ارزونې کميټه (MEC) اوسمهال له اطلاع ورکونکو څخه د ملاتړ قانون د مسودې په چمتو کولو بوخته ده	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځارني او ارزونې کميټې (MEC) د اطلاع ورکونکي څخه ملاتړ قانون د تسويد ايتکار پيل کړی او ددې قانون طرح يې دمخه بشپړه کړې او د قانوني پروسې لپاره د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نېټې رسمي مکتوب له مخې د ولسي جرگې د اداري فساد پر وړاندې مبارزې ټولني ته ليزل شوي. د ولسي جرگې د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ټولني د اطلاع ورکونکو څخه د ملاتړ قانون په دري او پښتو ژبو کې نهايي کړی او ټاکل شوي ده چې ياده طرح به ژر ددې ټولني له خوا ملي شورا ته د پشنهادي طرح په عنوان وړاندې شي.
18	د اداري فساد پر وړاندې د دولت هر اړخيزه ستراتيژي او پاليسي د پراخو مشورو (سلاوو) وروسته د اوسني ستراتيژي په پام کې نيولو سره ، جوړه شي	18.1	HCGJ &AC	د ستراتيژي د طرح کولو پروسه بايد د کورنيو چارو وزارت، لويې څارنوالي، ستري محکمې، ملي امنيت، د سکټوري وزارتونو د استازو او مدني ټولني سره د سلا له لاري ترسره او مشري يې د ځارني د لويې ادارې په غاړه وي.	Anti-Corruption Strategy	(د ليلنډي ۲۴، ۱۳۹۲) د اداري فساد پر وړاندې د دولت هر اړخيزه ستراتيژي باندې کار تر اوسه پيل شوی ندي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له هغه ځايه چې د ځارني عالي ادارې صلاحيتونه د کابينې د ۱۳۹۳ کال د لړم لومړی نېټې د ۳ کلنې مصوبې پر بنسټ محدود شوي او له بله پلوه د عدالت او حکومت ولي عالي شورا د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نېټې د ۱۶۸ فرمان په بنسټ د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې عالي شورا ته ارتقا وکړه، نو لدې امله دغه سپارښته د ولسمشر د دفتر د پاليسيو د همغږي څانگې ته، چې د حکومت ولي، عدالت او اداري فساد په وړاندې د عالي شورا سکرتريت دی، استول شوي. د پاليسيو د همغږي څانگې ځواب ورکړي چې د عالي شورا لومړی کاري ناسته به ډيره ژر دايره شي. د پاليسيو د همغږي څانگه په پام کې لري چې د اداري فساد په وړاندې ټول اړنده فعاليتونه تسهيل او همغږي کړي او د اداري فساد په وړاندې ملي ستراتيژي چمتو کړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلية
19	د مهمو دولتي خدمتونو په ادارو کې د اداري فساد زياتمننو د ارزونو په لاره اچول	19.1	HOO	د څارني لويه اداره د اداري اصلاحاتو د خپلواک کميسيون سره په سلا بايد په دولتي خدمتونو کې، د اداري فساد پر وړاندې د زياتمننو د ارزونو په لاره اچولو لپاره لو مريتوبونه وټاکي.	VCA	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د څارني لويې ادارې وار دمخه، د اداري فساد پر وړاندې د زياتمننو ارزونه د ترافيکو د ادارې د جواز اخيستلو په پروسه کې په لاره اچولې وه چې په پايله کې يې ياده پروسه ساده شوه. همدارنگه نوموړې ادارې د سوداگريزو ودانيو د جواز اخيستلو پروسه هم ارزولې ده. د څارني او ارزونې کميټې(MEC) هم د عامه خدمتونو په پنځو برخو کې د اداري اصلاحاتو د کميسون، د لوړو زده وزارت، د کار او ټولنيزو چارو وزارت او کنوالو چارو وزارت په گډون، د زياتمننو ارزونې په لاره اچولې دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کابيني، ۱۳۹۳ کال د لړم لومړۍ نيټې د درېيمې مسوبي په بنسټ، د څارني لويې ادارې مسوليت (دنده) د بيلگې په توگه د ملگي خدمتونو گړنلاو ساده کولو ته محدود شوي ده. ددې کميټې دارالانشا په ۱۳۹۵/۱۲/۲ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پړه په غاړه نلري. د څارني عالي ادارې د ۱۳۹۴ کال رپوټ له مخې چې د نوموړې ادارې په ويب پاڼه کې خپور شوی، د ښار جوړولو وزارت، د لوړو زدکړو وزارت او ايسا ادارې پورې اړونده ۳ پروسو ساده کول بشپړ شوي او د ماليې وزارت، لوړو زدکړو وزارت، کوچيانو رياست او د مکروريانو د ساتنې او مراقبت رياست پورې اړونده ۵ پروسې تر بيا کتنې لاندې دي. سربيره پردې، د لوړو زدکړو وزارت او ايسا ادارې پورې اړونده ۴ پروسې د امتحاني طبق په پړاو کې دي.
		19.2	HOO	د څارني لويه اداره بايد د اداري فساد پر وړاندې د زياتمننو ارزونې، د پيژندل شوو لومريتوبونو پر بنسټ په لاره واچوي.	VCA	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کميټې دارالانشا په ۱۳۹۵/۱۲/۲ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پړه په غاړه نلري. د څارني عالي ادارې د ۱۳۹۴ کال رپوټ له مخې چې د نوموړې ادارې په ويب پاڼه کې خپور شوی، د ښار جوړولو وزارت، د لوړو زدکړو وزارت او ايسا ادارې پورې اړونده ۳ پروسو ساده کول بشپړ شوي او د ماليې وزارت، لوړو زدکړو وزارت، کوچيانو رياست او د مکروريانو د ساتنې او مراقبت رياست پورې اړونده ۵ پروسې تر بيا کتنې لاندې دي. سربيره پردې، د لوړو زدکړو وزارت او ايسا ادارې پورې اړونده ۴ پروسې د امتحاني طبق په پړاو کې دي.	
20	د څارني د لويې ادارې د شتمنيو د ثبت او خپراوي رياست د وړتيا وده	20.1	HOO	د څارني لويه اداره بايد د شتمنيو د ثبت او خپراوي د رياست ادارې جوړښت پراخ کړي ترڅو د قانون په چوکاټ کې د خپلو تعهداتو د پوره کولو لپاره پوره بشري سرچينې په واک کې ولري، او خپلو تعهداتو پر وړاندې خوب ورکونکي اوسي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) په دې هکله تر اوسه پرمختگ ندی شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کابيني، ۱۳۹۳ کال د لړم لومړۍ نيټې د درېيمې مسوبي په بنسټ، د څارني لويې ادارې مسوليت (دنده) د دولتي کارکوونکو د شتمنيو ثبت او اشاعي او د ملگي خدمتونو گړنلاو ساده کولو ته محدود شوي ده لدې امله، د څارني لويې ادارې تشکيلاتو تنقيص موندلی او د څارني عالي ادارې د پلان رياست د څرگندونو له مخې د نوموړې ادارې د کارکوونکو شمير له ۵۰۰ څخه ۳۰۰ تنو ته راټيټ شوی. دا پداسې حال کې ده چې د ثبت او اشاعي رياست کارکوونکي ندي کم شوي او په خپل حال پاتې دي.
		20.2	HOO	د څارني د لويې ادارې د شتمنيو د ثبت او خپريدلو د رياست د اوسنيو او راتلونکو کارکوونکو د وړتيا د ودې لپاره بايد روزنيز ورکشاپونه په لاره واچول شي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) په دې هکله تر اوسه پرمختگ ندی شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کميټې دارالانشا په ۱۳۹۵/۱۲/۲ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پړه په غاړه نلري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلية
21	د شتمنيو سپيناوي لپاره د اړوند ادارو ترمنځ همغږي اړيکه ده	21.1	HOO	د څارنې لويه اداره بايد د اړوند دولتي ارگانونو د بيلگي په توگه لويه څارنوالۍ، مخزن(ستره محکمه)، د افغانستان دمالي معاملاتو او اړونده رپوتونو مرکز، د سترو جرمونو څانگي(د کورنيو چارو وزارت)، د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې څانگي(د کورنيو چارو وزارت)، د افغانستان انټرپول(د کورنيو چارو وزارت)، د ملي امنيت رياست، د ملگيتونو د ثبت اداره(بناووالي)، د ملگيتونو رياست(د کرنې مالدارۍ او اوبو لگولو وزارت)، د بهرنيو چارو وزارت، د دولت د قضيو رياست، د آيسا موسسې، د مالي وزارت(د مالي ټولولو څانگه، معاشاتو، عامه تدارکات او قراردادونو څانگه) سره يو هوکړه ليک لاسليک کړي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د څارنې لويې ادارې تر اوسمهاله ۱۴ ادارې د شريکو غاړو په توگه پيژندلې دي، خو له دوی سره يې هوکړه ليک نه دی لاسليک کړی. يو نوی هوکړه ليک د څارنې د لويې ادارې لخوا د شتمنيو د ثبت او سپيناوي په موخه تيار شويدي، ټاکل شوی وه چې دا هوکړه ليک د څارنې د لويې ادارې او ستري محکمې، د کورنيو چارو وزارت، د ملي امنيت رياست او لويې څارنوالۍ تر منځ لاسليک شي خو تر اوسه ندي لاسليک شوی.	(10/سرطان/1395) ددی کمیټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نېټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارنې عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارنې عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيته په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارنې عالي اداره MEC ته د رپوت ورکولو پړه په غاړه نلري. د څارنې عالي ادارې د پلان رياست د څرگندونو له مخې، د څارنې عالي ادارې له مالي استخباراتو واحد (FINTRACA) سره يو تفاهم ليک لاسليک کړی.
		21.2	HOO	د څارنې لويه اداره بايد له اړوند ارگانونو سره د شتمنيو د ثبت او خپریدلو په اړه، د همغږي د غونډو د په لاره اچولو لپاره يو منظم ميکانيزم وړاندې او پلي کړي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) دا ميکانيزم تر اوسه نه دی رامنځته شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددی کمیټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نېټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارنې عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارنې عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيته په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارنې عالي اداره MEC ته د رپوت ورکولو پړه په غاړه نلري.
		22.1	HOO	د څارنې لويه اداره بايد د ولس مشر، د ولس مشر د مرستيالانو، وزيرانو، د ستري محکمې او لوي څارنوالۍ د غړو شتمني، د گمارنې څخه د يوې مياشتې په موده کې ثبت، خپري او د دريو مياشتو په موده کې سپيني کړی.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) کابو د ۷۰۰۰ چارواکو شتمني ثبت شوي دي، خو د شتمنيو خپریدل چې د اساسي قانون له غوښتنو څخه دي يو نمايشي اړخ لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددی کمیټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نېټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارنې عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارنې عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيته په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارنې عالي اداره MEC ته د رپوت ورکولو پړه په غاړه نلري. د څارنې عالي ادارې د ولسمشر، اجرايه رڼيس، د غوره حکومت ولي او اصلاحاتو په چارو کې د ولسمشر فوق العاده استازي، قاضي القضا، وزيرانو او عمومي رڼيسانو په گډون د ۳۵ لور پورو دولتي چارواکو شتمني ثبت او ددې ادارې په ويب پاڼه کې يې خپري کړي.
22	د افغانستان په اساسي قانون او نورو قوانينو کې د شتمنيو د ثبت، سپيناوي او خپریدل اړين گڼل	22.2	HOO	د څارنې لويه اداره بايد د ولسي جرگې د غړو، د ولايتي او ولسواليو شوراگانو د غړو، د وزارتونو د مرستيالانو، د خپلواکو کميسونونو د رڼيسانو، سفيرانو، قاضيانو، واليانو، د ملي اردو او ملي پوليسو د افسرانو، ولسوالانو، څارنوالانو، د دوهمې رتبې او د دوهمې رتبې څخه لور پورو مامورينو، د مالي، محاسبې او تدارکاتو د مامورينو د شتمني، له گمارنې څخه د يوې مياشتې په موده کې ثبت او په پراخ ډول (وېسايټ او چاپي رسنيو کې) خپري کړي. همدارنگه وروسته له دريو مياشتو څخه د دوی شتمني سپيني او بيا هر کال دا ارزونه ترسره شي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) کابو د ۷۰۰۰ چارواکو شتمني ثبت شوي دي، خو د شتمنيو خپریدل چې د اساسي قانون له غوښتنو څخه دي يو نمايشي اړخ لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددی کمیټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نېټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارنې عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارنې عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيته په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارنې عالي اداره MEC ته د رپوت ورکولو پړه په غاړه نلري. د څارنې عالي ادارې د ولسمشر، اجرايه رڼيس، د غوره حکومت ولي او اصلاحاتو په چارو کې د ولسمشر فوق العاده استازي، قاضي القضا، وزيرانو او عمومي رڼيسانو په گډون د ۳۵ لور پورو دولتي چارواکو شتمني ثبت او ددې ادارې په ويب پاڼه کې يې خپري کړي. دا پداسې حال کې ده چې د شتمنيو تدقيق او تثبيت ټل يوه ستره ننگونه ده او هيڅکله په واقعي توگه نده ترسره شوی او تر ډيره حده نمايشي بڼه لري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيه فعلی
		22.3	HOO	د څارنې لويه اداره بايد د مامورينو د دندې د پاي ته رسيدلو څخه وروسته د يوې مياشتې په موده کې د هغوی شتمنی سپینې کړي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر دې دمه نه ده ترسره شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کمیټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارنې عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړې ادارې ته وليږلې او په تعقيب يې د څارنې عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعيت په موخه په عملی توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارنې عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پرته په غاړه نلري. د څارنې عالي ادارې د ولسمشر، اجرايه رئيس، د غوره حکومت ولی او اصلاحاتو په چارو کې د ولسمشر فوق العاده استازي، قاضي القضاة، وزيرانو او عمومي رئيسانو په گډون د ۳۵ لور پورو دولتي چارواکو شتمنی ثبت او ددې ادارې په ويب پاڼه کې يې خپرې کړي. دا پداسې حال کې ده چې د شتمنيو تدقيق او تثبيت تل يوه ستره ننگونه ده او هيڅکله په واقعي توگه نده ترسره شوی او تر ډيره حده نمايشي بڼه لري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعييت فعلي
23	د هغو کسانو عدلي تعقيب چي خپلي شتمني نه ثبتوي، ناسم مالومات وړاندي کوي او يا په ناقانونه توگه شتمني ترلاسه کوي	23.1	HOO HOO	د څارني لويه اداره بايد هغه کسان چي د شتمنيو د ثبت څخه ډډه کوي، يا ناسم مالومات وړاندي کوي، يا په غير قانوني ډول شتمني لاسته راوړي، وپيژني او قضيب يې د عدلي تعقيب په موخه لويې څارنوالي ته معرفي کړي.	Asset Reg. & Verif.	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د دولتي کارکوونکو شتمنيو ته د رسيدني او تنفيق اړوند د قانون مواد نه دي اجرا شوي او په نا قانونه ډول د شتمني لاس ته راوړنو قضيبې لويې څارنوالي ته نه دي استول شوي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کميټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړي ادارې ته وليږلي او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعييت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پرته په غاړه نلري.
		23.2	HOO HOO	لوی څارنوالي بايد پيښې د قانون د غوښتنې پر بنسټ په ټاکل شوي موده کې و څيړي او د پيښو پرمختگ په اړه د څارني لويې ادارې ته په پرله پسې ډول مالومات ورکړي.	Asset Reg. & Verif.		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوی څارنوالي د څرگندونو له مخې، دغې ادارې د څارني عالي ادارې له خوا د ناسمي اشاعې يا د شتمني ناقانونه زياتوالي کومې قضيبې ندي ترلاسه کړي. د څارني عالي ادارې د پلان رياست د څرگندونو له مخې، د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پرته په غاړه نلري.
24	د څارني د لويې ادارې هغو کارکوونکو ته مجازات او تاديبې اقدامات په پام کې نيول چې په اگاهانه ډول له نورو سره همکاري کوي تر څو خپله شتمني ثبت نه کړي او يا ناسم مالومات وړاندي کړي.	24.1	HOO HOO	د هغو کسانو لپاره چې په اگاهانه ډول له يو شمير کسانو سره همکاري کوي چې په يو ډول دا همکاري د دې لامل گرځي چې شخص خپله شتمني ثبت نه کړي، اداري تاديب (رسمي اخطار، جریمه، د رتبې تنزيل او له دندې گوښه کول) په پام کې ونيول شي.	Asset Reg. & Verif.		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کميټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړي ادارې ته وليږلي او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعييت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پرته په غاړه نلري.
		24.2	HOO HOO	د څارني د لويې ادارې د هغو مامورينو قضيبې چې يو شمير کسانو سره د شتمنيو د ثبت څخه د مخنيوي په اړه مرسته کوي، د قضيبې اهميت ته په کتو بايد د نوري څيړني په موخه لويې څارنوالي ته وروپيژندل شي.	Asset Reg. & Verif.		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ددې کميټې دارالانشا په ۱۲/۲/۱۳۹۵ نيټه د يو رسمي مکتوب له مخې د څارني عالي ادارې پورې اړونده سپارښتنې يوځل بيا نوموړي ادارې ته وليږلي او په تعقيب يې د څارني عالي ادارې ته د نوموړو سپارښتونو د پلي کيدو د وضعييت په موخه په عملي توگه مراجعه وکړه مگر د ولسمشر د ۶۱ گڼه فرمان پر بنسټ د څارني عالي اداره MEC ته د رپوټ ورکولو پرته په غاړه نلري.
25	د دولت له لومړيتوبونو سره د تمویلونکو د پروگرامونو او پروژو همغږي	25.1	International Community	تمویلونکي بايد د ملي لومړيتوبونو پروگرام (NPPs) په پام کې نیولو سره داسې رپوټ وړاندي کړي چې د تمویلونکو د پانگو او NPP د کړنو تر منځ اړيکې ویني.	Donor Coordination		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC دارالانشا نړيوالو نهادونو پورې اړونده سپارښتنې له شپږ تمویلونکو (USAID, DFID, JAICA, EU, WB, ADB) سره شريکي کړي چې د هغوي له جملې يواځې USAID او DFID ځواب ورکړی. د ۲۰۱۵ کال په لومړيو کې د افغانستان دولت له USAID او نورو تمویلونکو وغوښتل چې د پلي کيدو په حال او پلان شويو ځپلو ټولو پروژو څخه يوه بيا کتنه وکړي چې ددغې بيا کتنې له عمده اهدافو څخه يو يې ددې دامنول دي چې دغه پروژې د افغانستان انکشافې لومړيتوبونو سره په يو رديف کې دي. د USAID د څرگندونو له مخې، دغه بيا کتنه ترسره شوي او په پايله کې يې د USAID روان پلانونه د افغانستان انکشافې لومړيتوبونو سره په يو رديف کې دي. د DFID د رپوټ له مخې، ددې نهاد ډيرې پروژې د افغانستان دولت انکشافې لومړيتوبونو سره په يو رديف کې دي مگر په دې اړه زيات جزئيات ندي وړاندي شوي.
26	د پروژو او پروگرامونو په طرح او پلي کولو کې له اړوندو دولتي ارگانونو سره همغږي	26.1	International Community	تمویلونکي بايد د پروگرامونو او پروژو د پيژندنې، طرح او پلي کولو په موخه د اړوند وزارتونو او ولايتي مسولينو سره سلا مشورې ترسره کړي.	Donor Coordination		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ماليې وزارت (د مرستو د همغږي رياست) په بنسټ، دا معموله ده چې د لومړيتوبونو لپاره د اړوند وزارت او ولايتي چارواکو سره مشوره وشي. د USAID او DFID د څرگندونو له مخې د پروگرامونو په طرح او پلي کولو کې اړونده وزارتونو او شريکانو سره په ستراتيژيکه کچه اړيکې شتون لري. اړونده وزارتونو سره معمولاً تقاهم لیکونه لاسليک کيږي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
27	په فرعي قراردادونو باندې د افغانستان د تدارکاتو د قانون محدودیت ته په پام، د بهرنیو هیوادونو د تدارکاتو د کرنلارو مطابقت	27.1	International Community	تمویلونکي باید هغه فرعي قراردادونه چې د اصلي ارزښت له ۲۰ سلنې زیات وي، محدود کړي.	Subcontracting	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) د رویتیا د ادارې له لوري د افغانستان له قانون سره د تدارکاتي کرنلارو د همغږۍ په موخه هیڅ هڅې نه دي شوي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د یادوني وړ ده چې دوزان له حقوقي پلوه خپلو تدارکاتي معیارونو ته ژمن دي. د بیلګې په توګه د DFID د څرګندونو له مخې، دغه نهاد د برتانیې او اروپایي اتحادیې د تدارکاتو قانون په رعایت کولو مکلف دی. د مالیې وزارت د مرستو مدیریت ریاست په بنسټ د دې کبله چې ډیری پروژې له بودجې څخه بهر دي نو وزارت پرې کنټرول نلري.
28	له بودجې څخه د باندې او دننه پروژو د اغیزمنتیا په اړه د یوې پرتلیزې ارزونې ترسره کول او د راتلونکې بودجې په لګښت کې د تر لاسه شویو درسونو په پام کې نیول.	28.1	International Community	تمویلونکي باید د پروژو له ارزونې څخه د کمښت تر لاسه شوي موندنې او غوره کرنلارې، پلي کړي.	Donor Cooperation		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د څارنې او ارزونې کمیټې «په افغانستان کې د بهر مرستو اغیزمنتوب» په اړه یو رپوټ د ۱۳۹۴ لړم ۱۷ باندې خپور کړ چې د مرستو اغیزمنتوب لپاره یې هم سپارښتنې درلودې. د څارنې او ارزونې کمیټې یاد رپوټ د مالیې وزارت سره د ۲۷۲۵ مکتوب له لوري په رسمي توګه د ۱۳۹۴ لړم په ۲۳ شریک کړ. سربیره پردې د نړیوالې ټولنې سره سپارښتنې د ایمیل له لوري شریکې شوي
29	د امنیتي سکټور د لګښتونو په ګډون د ټولو پانګونو د څارنې او ارزونې په موخه یو مناسب میکانیزم رامنځته او پلی شي.	29.1	International Community	ايساف باید د امنیتي سکټور له تمویل څخه د څارنې او ارزونې په موخه چې د شیکاکو په کنفرانس کې پرې پریکړه شوی وه، یوه مناسبه ستراتیژي جوړه کړي تر څو د تمویل د پر ځای لګښت څخه ډاډ تر لاسه شي. بله چې دا ستراتیژي باید د فساد د قضیو پیژندنه، څیړنه او عدلي تعقیب په ځان کې ونغاړي.	Donors M&E		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ايساف هودمن ملاتړ ماموریت ته بدل شوی. په نوي ماموریت کې د سترو اداري فسادونو څارنه او عدلي تعقیب له بنسټیزو دندو څخه شمیرل کېږي، ددې تر څنګ دوهمه بنسټیزه دنده (EF 2) رویتیا، څارنې او حساب ورکونې ته ځانګړې شوي او درېمه بنسټیزه دنده (EF 3) د قانون حاکمیت ته ځانګړې شوي چې د اداري فساد پېښو څیړنه، او عدلي تعقیب رانغاړي. کورنیو چارو وزارت او ملي دفاع وزارت څارنیز ظرفیت ژورې څیړنې ته پلان نیول شوي نه دي، د دواړو وزارتونو د تقییش ادارو ته د ظرفیت ورکولو په اړه روزنه روانه ده.
30	له پانګې څخه د ناوره ګټې اخیستنې قضیو څیړل او صلاحیت لرونکو چارواکو ته رپوټ ورکول	30.1	International Community	تمویلونکي باید په منظم ډول د خپلو پروژو ارزونه ترسره کړي او د ناقانونه کړنو په اړه صلاحیت لرونکو چارواکو ته رپوټ ورکړي.	Donor Reporting		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د USAID د څرګندونو له مخې د عمومي مفتش دفتر (OIG) د افغانستان او متحده ایالاتو عدلي او قضایي ادارو سره د درغلیو او ناوره استفادې قضیو د عدلي تعقیب په موخه کار کوي. USAID د درغلیو یوې قضیې بیلګه چمتو کړې چې په متحده ایالاتو کې تر قانوني تعقیب لاندې ده مګر په افغانستان کې هیڅوک تر قانوني تعقیب لاندې ندي نیول شوي. د DFID څرګندونو له مخې، دغه نهاد له وجوه څخه ناوره استفادې په وړاندې د زغم صفرې روش (zero tolerance approach) پیروي کوي.
		30.2	International Community	د UNHCR بشپړه پلټنه باید ترسره شي، جرمي کرنې وپېژندل او مسولو مراجعو ته وسپارل شي.	Donor Audit	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) د ملګرو ملتونو د پلټونکي له خوا بشپړه پلټنه پای ته ورسیده خو رپوټ یې تر اوسه نه دی خپور شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د UNHCR د تقییش ټیم د څرګندونو له مخې، د ملګرو ملتونو دفتر د مفتش له خوا ټولیز تقییش پای ته رسېدلی مګر تر اوسه د هغې د محرمیت له کبله خپور شوی ندي. د UNHCR دفتر تر دې مهاله په دې اړه کوم رپوټ د MEC له دارالانشا سره شریک کړی ندي.
		30.3	International Community	مسولو چارواکو ته د LOTFA د داخلي پلټنې پایلې او د جرمي قضیو لیزل.	Donor Audit	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) داخلي پلټنې تر اوسه کومه پایله نلري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) پلټنې بشپړې شوي شوي مګر د رپوټ یې د MEC له دارالانشا سره شریک شوي ندي. د UNDP د رئیس د څرګندونو پر بنسټ، یو شمیر قضیې د عدلي تعقیب په موخه له هیواد څخه بهر لیزل شوي خو تر اوسه یې نه یې پایله معلومه شوي نده. پدې اړه نور جزیات له MEC سره شریک شوي ندي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
31	د مدني ټولني او رسنيو د وړتيا وده	31.1	International Community	تمويلونكي بايد په سيمه ايزه كچه د مدني ټولني او رسنيو مالي او تخنيكي ملاتړ وكړي.	Donor Coordination	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ډيري پروگرامونه شته چې د بيلابيلو تمويلونكو له لوري تمويليري. دغه پروگرامونه د فساد په اړه د عامه پوهاوي د كمپاين د په لاره اچولو په موخه، له بنسټي حكومت داري څخه د ملاتړ او له فساد سره د مبارزې په موخه د مدني ټولني غښتلتيا، د داسي سازمانونو جوړول چې د اداري فساد سره د مبارزې په چارو كې له مدني ټولني سره مرسته وكړي، عدالت ته د لاسرسۍ او د قانون د حاكميت د ټنګښت په چارو كې د مدني ټولني د ونډې د زياتوالي په موخه مالي مرستو، څخه عبارت دي. خو واقعيت دا دی چې له اداري فساد سره د مبارزې په چارو كې لگول شوي پانګه، له افغانستان سره د ټولو ژمنه شويو مرستو په پرتله، د اداري فساد لمن ته په كټو او په افغانستان كې د ژوند په ټولو اړخونو د هغې اغيزې ته په پام، كمزوي (ډيره لږه) ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) DFID د IWA او HARAKAT په څېر مدني ټولنو او همدارنګه يو شمير رسنيو څخه د بيلابيلو پروگرامونو لکه TAWANMANDI له لاري ملاتړ كوي. د USAID / افغانستان (2015 - 2018) انتقالی پلان له مخې، دغه نهاد د مدني ټولني نهادونو او رسنيو ته خپل حمايت ته دوام ورکوي. د مدني مشاركت پروگرام چې د USAID له خوا تمويليري او موخه يې عبارت ده له: دولت كې بنګيلو مدني ټولنو سره مرسته كول، ډيموكراسۍ او حكومت ولي پورې اړونده مساليلو كې د مدني ټولنو د ظرفيتونو لوړول، د مدني مشاركت پراخول او خپلواكو خبرونو او مالوماتو ته د خلكو د لاس رسې نېهودي.
32	د پروگرامونو او پروژو له پلي كيدو څخه د خلكو اغيزمنه څارنه	32.1	International Community	د تمويلونكو د څارني او ارزوني په پروگرامونو كې بايد سيمه ايزه مدني ټولنه او د څارني او ارزوني نوري سيمه ايزي ډلي ونډه ولري.	Donor M&E		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) DFID د پيل راهيسې د ملي بيوستون (NSP) پروگرام له تمويلونكو څخه يو تمويلونكي دی چې په ځايي كچه د مدني ټولني نهادونه لکه د ټولني د پرمختګ شورا، د ځايي رضاكارانو گروهه او نور د پروگرام پلي كيدو په ټول جريان كې په څارنه او ارزونه كې بنګيلوي. د USAID د Monitoring Support Project تر نامه لاندې د څارني او ملاتړ نوي پروگرام چې د ځايي مدني ټولني سازمانونو او ځايي ډلو په همكاري كار كوي د څارني څو رده يې طريقي باندې تكيه كوي. د سرمفتش دفتر (OIG) له خوا كانګرس ته د نيم كلني رپورت (اکتوبر 2015 - مارچ 2016) له مخې، USAID/افغانستان د څارني د دغه څو رده يې سيستم په پلي كولو كې پاتي راغلی چې په پايله كې يې د USAID څارنيزه اغيزمنتيا محدوده شوي.
33	د قضيو د مديريت لپاره د يوې روښانه كرنلاري وضع او پلي كول	33.1	AGO	د قضيو د رهبري د مديريت كمپټه بايد د ټولو كشي ارګانونو، لويې څارنوالۍ او محاكمو د قضيو د ثبت كرنلاري وړاندي كړي.	CMS	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) هېڅ يوه كرنلاره په هېڅ يوه عدلي ارګان كې نده طرحه شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوی څارنوالی د څرګندونو له مخې، د قضيو د مديريت د رهبري كمپټي د قضيو مديريت د سيستم عملي كولو په موخه يو طرز العمل طرح كړی چې د اجرا وړ دی. اړونده نهادونو سره هم يو تفاهم ليك لاسليك شوی. ددې كمپټي له دارالانشا سره ددغې طرز العمل او تفاهم ليك كاپي شريكه شوي نده.
34	د قضيو د مديريت اړوند د يوه بشپړ ډيټابيس شتون چې ټولو عدلي ارګانونو ته د لاسرسۍ وړ وي	34.1	AGO	د قضيو د مديريت سيستم ته د ټولو كشي ارګانونو، لويې څارنوالۍ او د محكمو د ځانګو لاسرسۍ وغځيري.	CMS	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) يوآزې اته عدلي ارګانونه د قضيو د مديريت سيستم (CMS) ته لاسرسۍ لري، د كشي او پلټونكو ارګانونو ټولي ځانګي ياد شوي سيستم ته لاسرسۍ نلري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوی څارنوالی د رسمي رپوټ له مخې، د محبسونو په ګډون ټول ولايتونه د قضيو مديريت د سيستم تر پوښښ لاندې دي او قضيه هره ورځ سيستم كې داخليري. ددې سيستم په اغيزمنه او عملي توګه پلي كول د يو شمير ننگونو سره مخامخ دی لکه د بجلي، انټرنټ ته لاس رسې او د روزل شويو كارګونكو نشونوالی.
		34.2	AGO	دا ډيټابيس بايد ټولي جنابي څيرني، توروڼه او پايلې را ونغاړي او د ځمكو لاندې كولو او اداري فساد لپاره ځانګړي پيژندونكي كودونه ولري.	CMS	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ټول جنابي تحقيقات، توروڼه او پايلې په ډيټابيس كې نه دي شاملې شوي او همدارنګه د ځمكي د لاندې كولو اړوند پيښو لپاره تر اوسه هېڅ ډيټابيس نه دی جوړ شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوی څارنوالی د رسمي رپوټ له مخې، د ۱۶/۳/۱۳۹۵ تر نيټې پورې ۲۵۵۲۸۷ قضيه د قضيو مديريت په ډيټابيس كې درج شوي چې د اداري فساد او ځمكو د غصب دوسيه هم په كې شاملې دي مګر دغه دوسيه له نورو څخه جلا شوي ندي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيت فعلي
35	د قوانينو د پلي كونكو ادارو تر منځ د همغږۍ د پياوړتيا په موخه، د قضيو د مديريت جوړښت رامنځته او په كار پيل وكړي	35.1	AGO	د ځنډونو، د قضيو خنډ عواملو او دغو ستونزو ته اوارې لاروچارو د پيژندلو په موخه دې د لويې څارنوالۍ، سترې محكمې، د كورنيو چارو وزارت، د افغانستان د مدافع وكيانو خپلواكي ټولني، د ملي دفاع وزارت، د څارنې لويې ادارې، د ملي امنيت رياست او عدليې وزارت د استازو په ګډون د رهبري كمېټه جوړه شي.	CMS	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) هغه قضيه چې د عدلي ارګانونو لخوا لويې څارنوالۍ ته ليردول كېږي، د تفصيل او پايلو سره د قضيو د مديريت په سيستم كې ټيټېږي. پداسې حال كې چې يو زيات شمير قضيه چې د پلټنې د لويې ادارې، د څارنې د لويې ادارې او كورنيو چارو وزارت لخوا د پلټنې په موخه لويې څارنوالۍ ته ليرل شوي، نه دي ثبت شوي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوی څارنوالی د رسمي رپوټ له مخې، د رهبري کمیټه ټول اړونده نهادونه رانغاړي چې دغو نهادونو د قضيو د مديريت سيستم د طرز العمل په اړه تفاهم ليک لاسليک کړی. په یاد تفاهم ليک کې د هر نهاد نندې مشخصې شوي. یاد تفاهم ليک له دغې کمیټې سره ندی شريک شوی.
36	لويې څارنوالۍ ته د اداري فساد او ځمکې لاندې کولو اړوند استول شويو قضيو وضعيت او د قضيو ځنډولو او ساتلو لاملونه و ارزول شي.	36.1	AGO	د قضيو د څيړنې كمېټه دې د هغو قضيو په اړه چې لويې څارنوالۍ ته استول شوي، يا د لويې څارنوالۍ له خوا لغو شوي، او يا هم محكمو لخوا پرې پريكړه شوي د زون، د جرم نوعيت، د پريكړې بهير نيونې مودې او پايلو په تفصيلات يو احصايوي لسټ جوړ كړي.	CMS	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) هغه قضيه چې د عدلي ارګانونو لخوا لويې څارنوالۍ ته ليردول كېږي، د تفصيل او پايلو سره د قضيو د مديريت په سيستم كې ټيټېږي. پداسې حال كې چې يو زيات شمير قضيه چې د پلټنې د لويې ادارې، د څارنې د لويې ادارې او كورنيو چارو وزارت لخوا د پلټنې په موخه لويې څارنوالۍ ته ليرل شوي، نه دي ثبت شوي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د څارنې او ارزونې کمیټې سره د هغو پېښو يو رپوټ شريک شوی وو چې د پيل څخه د ۱۳۹۴ کال د وري ۱۵ نيټې پورې په سيستم کې ثبت شوی وی چې د ۳۲ ولايتونو څخه ۱۳۳۹۲۳ پېښې رانغاړي. پېښې د ثبت کونکو ادارو لکه؛ د کورنيو چارو وزارت، لويه څارنوالۍ، محكمې، ملي امنيت رياست، د څارنې لويه اداره، د عدليه وزارت، د ملي دفاع وزارت، او د نښه يي ټوكو سره مبارزې وزارت سر بيره د پېښو مهالویش په بنسټ جلا شوي دي. لوی څارنوالی د رسمي رپوټ له مخې، د ۱۶/۳/۱۳۹۵ تر نيټې پورې ۲۵۵۲۸۷ قضيه د قضيو مديريت په ډاټابيس کې درج شوي.
37	لويې څارنوالۍ ته د استول شويو قضيو اغيزمنه څيړنه	37.1	AGO	د لويې څارنوالۍ اداره بايد قضيه په ټاکلي وخت کې حل كړي او په منظم ډول دې كشفې ارګانونه د پلټنو له پرمختګ څخه خبر كړي.	Case Proceedings	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) قضيه په ټاکلي وخت کې نه دي څيړل شوي او د پلټنې د پرمختګ په اړه كشفې ارګانونه ډير لږ وخت په جريان کې اچول شويدي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لويې څارنوالۍ په بنسټ، لويې څارنوالۍ د پلټنې پروسې تر بشپړېدو وروسته ټولې پېښې محكمو ته استولې دي. په همدې شان كشفې ادارو ته د پېښو پرمختګ په اړه مالومات ورکړل شوي دي. خو يو شمير كشفې ادارو ته د لويې څارنوالۍ له خوا د راجع شويو پېښو د وضعيت په اړه مالومات ورکړل شوی ندي. د بېلګې په توګه د پلټنې لويې ادارې په ۱۳۹۲ کال ۸ پېښې او ۱۳۹۳ کال کې ۱۰ پېښې لويې څارنوالۍ ته راجع کړی او يواځې د يوې پېښې په اړه يې مالومات ترلاسه کړي دي.
38	له څارنوالۍ څخه محكمو ته د ليردول شويو قضيو اغيزمن عدلي تعقيب	38.1	Supreme Court	محكمې بايد په ټاکلي وخت کې قضيه واورې او پرې پريكړه وكړي.	Case Proceedings	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) قضيه په ټاکلي وخت نه دي اوريدل شوي او اړوند ارګانونه ډير لږ وخت د پلټنې د پرمختګ په اړه په جريان کې اچول شوي دي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کمیټې دارالانشا د سترې محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محكمې ته يې استولې چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توګه غوښتل شوي. د سترې محكمې لور مقام د سترې محكمې د تدقيق او څيړنې رياست ګمارلی ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي کيدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو کړي. د تدقيق او څيړنې رياست د څرګندونو له مخې، یاد رياست په دې باندې کار پيل کړی او له ولايتونو څخه يې هم ضروري مالومات غوښتي دي. لکه څنګه چې دغه پروسه ډير وخت نيسي نو ځکه د MEC کمیټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه کړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
39	د وړتيا ودي هر اړخيزو عدلي پروگرامونو معرفي كول	39.1	Supreme Court	د قضاء د شته كاركوونكو وړتيا بايد و ارزول شي تر څو د روزنيزو پروگرامونو اړتيا وپيژندل شي.	Capacity Building Judges	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ستري محكمې د روزنيزو پروگرامونو اړوند يوه مسوده چمتو كړي ده چې د هغې پر بنسټ د قاضيانو روزنيزې اړتياوې پيژندل كيږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC كمېټې دارالانشا د ستري محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې كړي او ستري محكمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د ستري محكمې لور مقام د ستري محكمې د تدقيق او څيړنې رياست گمارلې ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي كېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو كړي. د تدقيق او څيړنې رياست د څرگندونو له مخې، ياد رياست په دې باندې كار پيل كړی او له ولايتونو څخه يې هم ضروري مالومات غوښتي دي. لكه څنگه چې دغه پروسه ډير وخت نيسي نو ځكه د MEC كمېټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه كړي.
		39.2	Supreme Court	د وړتيا ودي په موخه د روزنيزو پروگرامونو په لاره اچول بايد د پيژندل شويو اړتياو پر بنسټ وي او د تمويلونكو په ملاتړ په لاره واچول شي.	Capacity Building Judges	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ډير روزنيز پروگرامونه د تمويلونكو له لوري په لاره اچول شوي دي چې په كېنې د قاضيانو روزنيزې اړتياوې په پام كې نه دي نيول شوي خو يو شمير چارواكي د دې ډول پروگرامونو د په لاره اچولو څخه خوښ بنسټي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC كمېټې دارالانشا د ستري محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې كړي او ستري محكمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د ستري محكمې لور مقام د ستري محكمې د تدقيق او څيړنې رياست گمارلې ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي كېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو كړي. د تدقيق او څيړنې رياست د څرگندونو له مخې، ياد رياست په دې باندې كار پيل كړی او له ولايتونو څخه يې هم ضروري مالومات غوښتي دي. لكه څنگه چې دغه پروسه ډير وخت نيسي نو ځكه د MEC كمېټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه كړي.
		40.1	Supreme Court	د پريكړو د ليريد او تعقيب په اړه بايد روښانه كرنلارې رامنځته او پلي شي.	Case Proceedings	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د پريكړو او حكمونو د پلي كېدو اړوند د رپوټ ورکونې يو روښانه ميكانيزم نشته، يوازې د جزايي اجرائو موقت قانون د لوبې څارنوالۍ او كورنيو چارو وزارت له لارې د پلي كولو پروسه پيژندلې ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC كمېټې دارالانشا د ستري محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې كړي او ستري محكمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د ستري محكمې لور مقام د ستري محكمې د تدقيق او څيړنې رياست گمارلې ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي كېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو كړي. د MEC كمېټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه كړي.
40	د ټولو قضايي پريكړو او حكمونو پلي كول	40.2	Supreme Court	د هغه احكامو د ليريد په اړه چې په ترسره كولو كې يې خنډ رامنځته شوی، د يوه روښانه كرنلارې رامنځته كول او پلي كول.	Case Proceedings	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د پريكړو او حكمونو د پلي كېدو اړوند د رپوټ ورکونې يو روښانه ميكانيزم نشته، يوازې د جزايي اجرائو موقت قانون د لوبې څارنوالۍ او كورنيو چارو وزارت له لارې د پلي كولو پروسه پيژندلې ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC كمېټې دارالانشا د ستري محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې كړي او ستري محكمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د ستري محكمې لور مقام د ستري محكمې د تدقيق او څيړنې رياست گمارلې ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي كېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو كړي. د MEC كمېټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه كړي.
		40.3	Supreme Court	په اغيزناکه ډول د كابل بانک د لوب شوو پيسو بېرته لاسته راوړل، د دوه اړخيزې حقوقي همکارۍ په گډون بايد ترسره شي.	Kabul Bank	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) پانگه او پورونه په بشپړ ډول نه دي راټول شوي، او تر اوسه هېڅ ډول دوه اړخيزه حقوقي همکارۍ نه ده ترسره شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) په كابل بانک كې د ۹۸۸ ميليونه اختلاف شويو ډالرو څخه تر دې مهاله ۲۵۴ ميليونه ډالر بېرته ترلاسه شوي، ۹۸ ميليونه ډالر تكتانه د پخواني ولسمشر فرمان له خوا بېنل شوي، او ۱۴ ميليونه ډالر د اوسني دولت تشويقي كرنلارې له لوري كم شول. سربيره پردې، ۳۶ پور ورو سره د تشويقي كرنلارې له مخې د ۳۳ ميليونه ډالرو په اړه د افساطو هوكره ليك لاسليك شوی سربيره پر دې، د ۴۷ ميليونه ډالرو په ارزښت جايداد په دوبي كې كنگل شوی چې د عربي اماراتو د استيناف محكمې (Court of Cassation) له پرېكړې وروسته دغه جايداد له كنگلي حالت څخه ووت.
41	له يوه ولايت څخه بل ولايت ته د جنابي قضيو د ليريد د كرنلارو او معيارونو روښانه او غښتلي كول	41.1	Supreme Court	ستړه محكمه بايد د قضيو د ليريد په اړه روښانه اصول و كرنلاره وضع كړي.	Case Proceedings	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د محكمې د تشكيلايي جوړښت او صلاحيتونو قانون تر اوسه نه دي اصلاح شوي. د څارنې او ارزونې كمېټې (MEC) د سپارښتنې سربيره، تر اوسه هم له جزا څخه خونديتوب په پراخه كچه شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC كمېټې دارالانشا د ستري محكمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې كړي او ستري محكمې ته يې استولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړين مالومات په مشخصه توگه غوښتل شوي. د ستري محكمې لور مقام د ستري محكمې د تدقيق او څيړنې رياست گمارلې ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي كېدو د څرنگوالي په اړه اړين مالومات چمتو كړي. د MEC كمېټې دارالانشا تر دې مهاله اړين مالومات ندي ترلاسه كړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
42	د خلکو په شتون کې د شخړو د اوارې اړوند ادارو او محکمو کړنې	42.1	Supreme Court	محکمه باید د قضایې غونډو مهالویش له مخکې څخه خپور کړي تر څو خلک پدې اړه خبر اوسي.	Case Proceedings	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ډیرې قضایې غونډې د خلکو پر وړاندې په لاره اچول کېږي او د دې غونډو په اړه یو لړ مالومات د میزان په مجله کې خپرېږي نه تول.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کمیټې دارالانشا د سترې محکمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محکمې ته یې استوولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړین مالومات په مشخصه توګه غوښتل شوي. د سترې محکمې لور مقام د سترې محکمې د تحقیق او څیړنې ریاست ګمارلی ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي کېدو د څرنګوالي په اړه اړین مالومات چمتو کړي. د MEC کمیټې دارالانشا تر دې مهاله اړین مالومات ندي ترلاسه کړي.
		42.2	Supreme Court	له قانون سره سم باید خلک ټولو قضایې غونډو ته لاسرسی ولري.	Case Proceedings	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د محکمو ډیرې غونډې او پریکړې، د خلکو پر وړاندې ترسره کېږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کمیټې دارالانشا د سترې محکمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محکمې ته یې استوولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړین مالومات په مشخصه توګه غوښتل شوي. د سترې محکمې لور مقام د سترې محکمې د تحقیق او څیړنې ریاست ګمارلی ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي کېدو د څرنګوالي په اړه اړین مالومات چمتو کړي. د MEC کمیټې دارالانشا تر دې مهاله اړین مالومات ندي ترلاسه کړي.
43	د شخړو د اوارې اړوند د محکمو ټولو پریکړو خپرول	43.1	Supreme Court	د محکمې ټولې پریکړې باید په انټرنټ کې د لاسرسی وړ وي او خلکو ته په چاپي ډول هم د لاسرسی وړ اوسي	Case Proceedings	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) ټولې پریکړې نه خو یو شمیر د میزان په مجله کې خپرېږي، خو نوموړې مجله په اسانۍ د لاسرسی وړ نه ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د MEC کمیټې دارالانشا د سترې محکمې پورې اړونده سپارښتنې مشخصې کړي او سترې محکمې ته یې استوولي چې د هغوي له مخې د هرې سپارښتنې په اړه اړین مالومات په مشخصه توګه غوښتل شوي. د سترې محکمې لور مقام د سترې محکمې د تحقیق او څیړنې ریاست ګمارلی ترڅو د MEC د سپارښتنو د پلي کېدو د څرنګوالي په اړه اړین مالومات چمتو کړي. د MEC کمیټې دارالانشا تر دې مهاله اړین مالومات ندي ترلاسه کړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيت فعلي
44	د گمرکي اطلاعاتو د سپینولو او د کارنډیو هیوادونو له اطلاعاتو سره د پرتلي په موخه د کرنلارو شتون	44.1	MOF/ACD	افغانستان له کاونډیو هیوادونو سره د گمرکي اطلاعاتو د شریکولو الکترونیکی سیستم او هوکرو لپاره هڅي وکړي.	Customs Data Sharing	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) اوسمهال اطلاعات نه شریکيږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) UNODC په مرسته په کابل او ننګرهار کې د مخدره توکو ترافیک په اړه مالوماتو شریکولو لپاره دفترونه جوړ شوي او په پام کې ده چې په حیرتان او شیرخان بندر کې به هم دغه شان دفترونه جوړ شي. د افغانستان حکومت د پاکستان سره یوه نو اړخیزه هوکړه لیک APTA او تاجکستان او پاکستان سره یو دري اړخیزه هوکړه لیک APTICA لاسلیک کړی. او د تاجکستان سره د گمرکاتي مالوماتو شریکولو په اړه یو هوکړه لیک لاسلیک شوی، سربربره پر دي د مالي وزارت د ایران دولت سره یو هوکړه لیک لاسلیک کړی چې دغه هوکړه لیک د وزیرانو شورا له خوا هم تائید شوی. سربربره پردي، په دي اړه د افغانستان او عربي متحده اماراتو، افغانستان او ازبکستان او افغانستان او ترکمنستان ترمنځ د هوکړه لیکونو مسودي جوړي شوي او دغو هیوادونو ته استول شوي.
		44.2	MOF/ACD	افغانستان باید له کاونډیو هیوادونو څخه په غیر رسمي ډول د مالوماتو لاسته راوړلو ته دوام ورکړي.	Customs Data Sharing		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پنځه کلن ستر اتیژیک پلان پر بنسټ، چې د څارني او ارزني له کمیټي سره شریک شوی دی، د مالومات شریکولو په موخه د گمرکونو اداري پریکړه کړي چې له کاونډیو هیوادونو سره هوکړه لیکونه لاسلیک کړي.
45	په پوله او د پلټني په ځایونو کې، د ارزوني لپاره د مناسبې تکنالوژی معرفي کول	45.1	MOF/ACD	د پلټني ټول لوي مرکزونه او سرحدي ځانګي په ځانګړي ډول د تورخم(ننګرهار)، حیرتان(بلخ)، شیرخان بندر(کنډز)، اقینه(فاریاب)، نورغونډی(هرات)، اسلام قلعه(هرات)، ابونصر فراهي(فراه)، او سپین بولدک(کندهار) باید په تکنالوژی(سکنر،بارکود، د ایکس وړانګه...) سمبال شي، تر څو د وارداتو اړوند اطلاعاتو له سم والي څخه ډاډ تر لاسه شي.	Customs Technology	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) د گمرکونو ریاست د اطلاعاتو اتومات سیستم(ASYCUDA) په ۱۱ گمرکي نقطو کې نصب کړی دی خو د څارني او ارزوني کمیټي(MEC) موندني ټیټي چې له نوموړي سیستم څخه په سم ډول ګټه نه اخیستل کیږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ++ACYCUDA-WORD پخوانی سیستم د ACYCUDA-WORD نوي سیستم ته بدل شوی، چې اوسمهال د هیواد په ډیری گمرکونو کې کارول کیږي.
							د گمرکاتو عمومي ریاست د څرګندونو له مخې، د ASYCUDA-WORD سیستم په کابل، ننګرهار، قندهار، بلخ، او جوزجان (آقینه) او په دی وروستیو کې په نیمروز، خوست او کابل هوايي ډګر کې نصب شوی. د اکسری سیستم د افغانستان ډیری گمرکاتو کې شته مګر د بارکود سیستم پیرونده د گمرکاتو د عصري کولو او اسانولو پروژي له لاری چې د نړیوال بانک په واسطه تمویلېږي تر کار لاندې ده.
46	د توکو د کمیټ او کیفیت د معاینه کولو په موخه د ګرځنده کاري ډلو رامنځته کول	46.1	MOF/ACD	هغه سرحدي او بناري سیمي په ګوته شي چې د ګرځنده (سیارو) ټیمونو تر پوښن لاندې باید راشي.	Customs MTF	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) د ملي امنیت ریاست کاري ډلې له ولس مشر څخه د ګرځنده ټیم د جوړولو غوښتنه وکړه، چې د ولس مشر له خوا ونه منل شوه.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د گمرکاتو عمومي ریاست د ګرځنده مراقبت امریت د څرګندونو له مخې، د امنیتي وضعیت په پام کې نیولو سره، د گمرکاتو ریاست د کابل، ننګرهار، قندهار، خوست، بدخشان، بلخ، جوزجان (آقینه)، کنډز، نیمروز او فراه ولایتونو د لویو لارو په ټولو عبوري نقطو او د لویو لارو دخولې او خروجي دروازو کې د ګرځنده(سیار) مراقبت ټیمونه فعال دي. د ګرځنده مراقبت ټیمونه یوازي د گمرکاتو ریاست کارکوونکو څخه جوړ شوي. د ګرځنده مراقبت ټیم د رپوټ پر بنسټ، د گمرکي تخلف د تشخیص په پایله کې، په ۱۳۹۴ مالي کال کې ۱۲۰ میلیونه افغانی د دولت بانکي حساب ته سپارل شوي. او همدارنګه د پام وړ مقدار توکي ظبت او لیلام شوي. په ۱۳۹۵ مالي کال کې ۷۷ میلیونه افغانی د دولت بانکي حساب ته سپارل شوي
		46.2	MOF/ACD	له اغیزمنو کړنو څخه د ډاډ د تر لاسه کولو په موخه، باید ګرځنده ټیمونه پوره انساني او مالي سرچینو باندې سمبال شي.	Customs MTF	(د لینډی ۲۴، ۱۳۹۲) د ملي امنیت ریاست کاري ډلې له ولس مشر څخه د ګرځنده ټیم د جوړولو غوښتنه وکړه، چې د ولس مشر له خوا ونه منل شوه.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د رئیس او دوه مدیرانو په ګډون د گمرکاتو سیار ټیم په کابل ۲۵ کارکوونکي لري. په ولایتونو کې د سیار ټیمونو عمومي مدیران د ۱۳-۲۰ کارکوونکي لري. د دغو کارکوونکو په حقوقو کې تر ۱۳۹۳ پوري معاش، اضافه کاري او سفرخړچي ګډون درلود خو په ۱۳۹۴ کې یواځي معاش او اضافه کاري لري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
47	یوازي گمرکي چارواکي په گمرکي کړنو کې لاس، او همداراز گمرکي اسانتیاو ته لاسرسی ولري.	47.1	MOF/ACD	د ماليې وزارت باید گمرکي اسانتیاو ته د ناچاپز لاسرسی او کړنو اړوند د یوې سروی او له سیمې څخه د لیدنې میکانیزم جوړ او د نا قانونه کړنو قضیې لویې څارنوالی ته وروپېژني.	Customs	(د لیدنې ۲۴، ۱۳۹۲) د گمرکونو ریاست د سرحدې پولیسو سره یو هوکړه لیک لاسلیک کړ چې له مخې یې د گمرکونو په چارو کې د دریم کړو دخالت محدودیدي او په دې اړه یې ټولو گمرکونو ته رسمي مکتوبونه استولي خو تر اوسه هم د بانفوده کسانو لکه والي، د امنیې قوماندان او نورو مخورو کسانو لاسوهنه شته.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) که څه هم د گمرکونو ریاست، کورنیو چارو وزارت او د ملي امنیت ۸۲ ریاست ترمنځ هوکړه لیک لاسلیک شوی، خو د گمرکونو ریاست په بنسټ د ملي پولیسو، زورمندانو، والیانو او ولایتی امنیه قوماندانانو ناوره مداخلې تر اوسه هم یوه ستونزه شمیرل کیږي. هغه دوه کړنې چې گمرکونو چارو کې د لاسوهني مخنیوي کړی دا وې: گمرکاتو چارو ریاست له خوا د یوه میکانیزم جوړول چې توکو واردولو او صادرولو ۱۲ مرحلې راوغاړي او د گمرک چارو کې د څارنې لویې ادارې، لویې څارنوالی او ملي امنیت لاسوهنو څخه مخنیوی وکړي. دغه پریکړه د ۱۳۹۳، ۰۷، ۲۵ نېټې وزیرانو شورا د دریمې مسویه په بنسټ ده. بې وجې لاسوهني د دغو اقداماتو په ترسره کولو په ترڅ کې کمې شوي دي خو لا له منځه تللي ندي. د څارنې او ارزونې کمیټې سره د دریمې مسویې او میکانیزمونو طرح کاپی شریکې شوي دي. سربریره پردې، د گمرکاتو ریاست د تخلف څخه مخنیوي یوه څانګه لري. یاده څانګه د یوه درې کلن اسټراټژیک پلان او کړنلاره لري (۱۳۹۶-۱۳۹۴)، اسټراټژیک پلان یې د څارنې او ارزونې کمیټې سره شریک شوی دی. دغه څانګه پېښې ارزوي خو په دې اړه، چې کومه پېښه لویې څارنوالی ته استول شوي که نه، مالومات یې ندي وړاندې کړي.
		47.2	MOF/ACD	د نا قانونه لاس وهني څخه د مخنیوي په موخه، د ماليې وزارت باید د اداري فساد پر وړاندې د اقتصاد وزارت شمیره د گمرکونو د پانې پر مخ ځای کړي.	Customs	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د گمرکاتو ریاست په بنسټ، له دې کبله چې د گمرکاتو چارو یوشمیر فورمې د سکوکو مطبوعې له خوا چاپیږي نو په ۱۳۹۵ مالي کال کې به د اقتصاد وزارت د اداري فساد سره مبارزې په اړه د اړیکو نیولو شمیرې هم په دغو فورمو کېښې چاپ شي. د اوسمهال لپاره د گمرکاتو ریاست په بیلو فورمو کې د اداري فساد سره مبارزې شمیرې د گمرکونو ادارو او نورو اړوند ادارو کې نښې کړي دي او ټولو مراجعین ته په لاسرسی کې دي. د څارنې لویې ادارې شمیره هم ټولو گمرکي ادارو ته توزیع شوي او په ټولو دولتي ادارو کې د شکایاتو صندوقونه هم شته. سربریره پر دې، د گمرکاتو عمومي ریاست د څارنې لویې ادارې شکایاتو شمیره په اعلامیو او لوجو کې لیکلې او د گمرکاتو عمومي ریاست کې یې نصب کړي ده. د پروژو او گمرکاتو پراختیا امریت د ۱۳/۳/۱۳۹۵ نېټې مکتوب پر بنسټ د خرابو له ریاست او همدارنګه د سکوکو مطبوعې له ریاست څخه غوښتي چې ددې سپارښتنې د پلي کیدو په اړه اجراءات ترسره کړي.	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
48	د معافيت له کبله د لاسه لار عايداتو سم تخمین لپاره اقدامات ترسره شي.	48.1	MOF/ACD	د معافيت اداره داتابيس وړتيا لوره شي	Customs	(د سلواغه ۲۱، ۱۳۹۳) د معافيت اداره لپاره د امتحاني دوره لپاره داتابيس جوړ شو خو يوشمير وړتياوي نلري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د گمرکاتو رياست د UNCTAD په مرسته د معافيت يو اتوماتيک نوي سيستم په کار اچولى دى، چې اوسمهال په آزمايښتي توگه کارول کېږي. د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا نوي سيستم په فزيکي توگه وليده او د معافيت فورمو دوه کاپي يې تر لاسه کړي. د دې ترڅنگ د معافيتو ځانگي خپل کاري ساحې کې د معافيتو اتوماتيک سيستم په بشپړه توگه جوړ کړى او د معافيتو ټولې فورمي په سيستم کې ثبت کېږي.
49	د کانونو د قانون په ځانگړي ډول د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د احکامو د پلي کېدو په موخه د کانونو اړوند پاليسۍ، طرح او پلي کول.	49.1	MOMP	د داوطلبې کرنلارې بايد په تفصيل سره وړاندې شي.	Mining Contracts	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د قانون مسوده د داوطلبې د گډ جواز لپاره موکه برابرې خو د داوطلبې د کرنلارې اړوند جزيات په ځان کې نه رانغاړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کانونو او پټروليم وزارت نوي رهبري اوسمهال د کانونو وروستى قانون (چې په ۲۵/۰۳/۱۳۹۳ نيټه د رسمي جريدي په ۱۱۴۳ گڼې کې خپور شوى) وو تعديلوي ترڅو نور پياوړى شي. د کانونو د مقرري دوه څپرکي مزايدي ته ځانگړي شوي. کانونو او پټروليم وزارت د حقوقي رياست د څرگندونو له مخې، د مزايدي مقرر طرح شوي او وزارت ورباندې اوسمهال کار کوي چې نه يې کړي.
		49.2	MOMP	د امتياز حق او د محاسبې بنسټ، بايد په روښانه ډول بيان شي.	Mining Contracts	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د قانون مسوده د امتياز د حق د شميرنې په اړه چې څه ډول او پر څه بنسټ ترسره شي، مالوماتو ته اشاره نه کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کانونو وزارت اوسمهال د کانونو مالي مقرري مسوده باندې د کانونو قانون ۱۱۶ مادې په رڼا کې کار کوي. دغه مقررې به د حق الامتياز مسله، د حق الامتياز تر ټولو کمه سلنه، د حق الامتياز ورکونې مهالویش او نورې برخې تر پوښښ لاندې راولي. سر بيره پر دې، د امتياز حق مسئله د نړيوالو ښو تجربو او د هيواد د اړتياو په بنسټ ټاکل شوي ده. د بيلگې په توگه، د مس کانونو لپاره نړيوال اعظمي امتياز حق ۱۲ سلنه ټاکل شوى او د کانونو او پټروليم وزارت له خوا د مس عينک کان امتياز حق ۱۹.۵ سلنه تخمين شو. سر بيره پر دې، د کانونو د مالي مقرري بشپړېدل د کانونو تعديل شوي قانون په نافذېدو پورې تړلى ده. سر بيره پر دې، د کانونو وزارت د څرگندونو له مخې، دغه وزارت د کانونو مالي پاليسۍ طرح کړې او کابيني ته يې د منظورې لپاره استولى. د يادې پاليسۍ يوه کاپي له دغې کميټې سره شريکه شوې.
		49.3	MOMP	د امتياز حق او د محاسبې بنسټ، بايد په روښانه ډول بيان شي.	Mining	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د قانون مسوده د امتياز د حق د شميرنې په اړه چې څه ډول او پر څه بنسټ ترسره شي، مالوماتو ته اشاره نه کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کانونو وزارت د څرگندونو له مخې په اړوندو قوانينو کې د سيميږي ټولني څارنيز رول په هکله کوم حکم نشته. خو، د ولايتي شورا، مدني ټولني، پوهنتون استادانو او اقتصادي کارپوهانو په غړيتوب د «کانونو او پټروليم سرچينو مديريت مشورتي شورا» جوړه شوې، او خپله لومړنۍ غونډه يې ترسره کړه او د غونډې تفصيل يې د څارنې او ارزونې کميټې سره شريک کړ. سر بيره پر دې، کانونو چارو کې د ولس گډون يقيني کولو په موخه د ټولنيزې ودې هوکړه ليک طرح شوى. د دغه هوکړه ليک بشپړېدل د «کانونو چارو ټولنيزې پاليسۍ» تعديلېدو پورې تړلى دى، چې اوسمهال د کار لاندې ده.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلی
50	د کورنۍ وړتيا د ودې په موخه د ستراتيژي طرح او پلي کول.	50.1	MOMP	په ستراتيژي کې بايد د وړتيا د ودې لنډمهاله او اوږدمهاله پروگرامونه په پام کې ونیول شي.	Capacity Building Mining	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) مالومه نده چې د وړتيا د ودې اړوند يوه مختصره ستراتيژي شته که نه خو د لنډمهاله او اوږدمهاله وړتيا ودې ترکيب شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اړتياوو ارزونه ترسره شوي، چې د هغې په اساس د وړتيا و د ودې ستراتيژي جوړه او پلي شوي. دغه ستراتيژي جاپان او استراليا ته د مديريت زدکړو په اړه منځ مهاله پروگرامونه او اوږد مهاله بورسنيو پروگرامونه را نغاړي. ۶۴ نور کارکونکي د هيواد دننه په خصوصي عالي زدکړو موسسو او داخل خدمت پروگرامونو کې راجسټر کړي دي. سربيره پردې، په ۱۳۹۴ کال کې، ۲۴ کارکونکي د دنيا پوهنتون ته د مديريت په برخه کې د ماسټري پروگرام ته او ۲۰ بنځينه کارکونکي د مشعل پوهنتون ليسانس پروگرامونو ته د جی آی زيت په مرسته معرفي شوي دي. د گڼون کوټکو لسټ د څارنې او ارزونې کميټې سره شريک شوي دي. سربيره پردې، په ۱۳۹۵ کال کې يې ۶ کارکونکي هندوستان ته او ۱۰ نور يې چاپان ته د ماسټري دورې لپاره واستول. ۵ بنځينه کارکونکي يې د زاوول خصوصي پوهنتون کې د لسانس دورې د زدکړې لپاره معرفي کړي. په لنډ مهاله روزنيزو پروگرامونو کې چې د ۲۰۱۶ کال د اگست ۱ څخه تر سپټمبر ۲۳ پورې په هندوستان کې په لاره اچول کيږي، ۱۰ کارکونکي به د تيلو، اوبو، گاز د جريان اندازه کولو او کنټرول د تخنيکونو (Oil, Water, Gas Flow Measurement and Control Techniques) په اړه او ۵ تنه کارکونکي به د (Data Communication and IP) په اړه (technologies) په اړه د ظرفيت لوړونې روزنه ترلاسه کړي چې اړونده اسناد يې له دغې کميټې سره شريک شوي.
		50.2	MOMP	ستراتيژي بايد د ملکي خدمتونو له قانون سره سم د ور کارکونکو د گمارنې او ساتنې ميکانيزم ولري.	Capacity Building Mining	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د ور کارکونکو گمارنه او ساتنه يوه ستونزه ده، مالومه نه ده چې د وړتيا د ودې په اړه يوه مختصره ستراتيژي شته او يا دا ستراتيژي د ملکي کارکونکو له قانون سره يو شان ده که نه.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) له بورسونو څخه بېرته راستنېدونکي کارکونکي د CBR پروگرام له لوري او د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون (IARCS) په ملاتړ بېرته را جنبيږي. د کانونو وزارت هومند دی چې د CBR برنامې پای نيټه د ۲۰۱۷ کال څخه ۲۰۱۹ کال ته وغځوي. د بېلگې په توگه د افغانستان شمال تېلو او کازو سروې رنيس او د هلمند ولايت د کانونو رئيس گمارل شوی او ۷ نور بستونه په کلېدي ولايتونو کې د CBR له لوري اعلان شوي.
51	له بهرنيو حقوق پوهانو څخه گټه اخيستل تر څو چې کورنۍ وړتيا وده کوي.	51.1	MOMP	د کانونو وزارت بايد هغه کارپوهان چې د کار د پرمخ بيولو لپاره وړته اړتيا لري، وپېژني او تر څو چې وړته اړتيا لري، ويې ساتي.	Capacity Building Mining	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) وړتيا ، د بهرنيو حقوق پوهانو(د لگښت يوه برخه يې د نړيوال بانک لخوا تمويل شوي) په واسطه لوړه شوي ده خو ستونزې لا تر اوسه پر ځای پاتې دي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کانونو وزارت د رسمي مکتوب پر بنسټ د مسلکي او وړتيا لرونکي کارونکو گمارنه او ساتنه د دوی يو لومړيتوب دی. د بېلگې په توگه يوشمير قانون پوهان د دغه وزارت حقوقي چارو رياست ته د USAID په مرسته گمارل شوي. سربيره پر دې، د اجرايوي سکټور ملاتړ پروگرام د يوې برخې په توگه د کانونو رياستلو قرارداد مديريت په اړه روزنې د ادم سميت نړيوالي ادارې د بهرنيو متخصصينو په واسطه وړاندې شوي. ددې روزنيز پروگرام په پايله کې د گڼون کوټکو له منځه وړ مفتيشين د کانونو وزارت ولايتي رياستونو لپاره غوره کيږي.
52	د افغانستان د کانونو د ويستلو شرکتونو د عايندو د لويې برخې د پوښنې په موخه، په لوړه کچه د کانونو د عايندو رپوټ ورکول	52.1	MOMP	رپوټ بايد د کانونو اړوند ډيری شرکتونه په ځان کې ونغاړي.	Mining	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د عايندو کچه تر اوسه را ټيټه شوي نه ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د AEITI ادارې د ۱۳۹۰ رپوټ په بنسټ، اوسني رپوټ ورکولو لپاره د عايندو سطح (Threshold) ۲.۵ ميليونه افغاني ده چې د ۱۶ شرکتونو عايند په کې خپاره شوي وو. د AEITI د ۱۳۹۱-۱۳۹۱ څلورم رپوټ په بنسټ چې د ۲۰۱۶ کال د فبروري په ۴ نيټه خپور شو، د ۱۱ شرکتونو عايند په کې خپاره شوي وو چې د کانونو سکټور د ټولو عايندو ۹۷ سلنه جوړوي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضیعت فعلی
53	د پیسو د لیرد ر لیرد بهیر څخه د بنی څارنی په موخه د مالوماتي ټکنالوژی له سیستمونو څخه کنه اخیستل	53.1	DAB	د افغانستان دمالي معاملاتو او اړونده رپوټونو د تحلیلولو مرکز (FINTRACA) باید د نړیوالی ټولنی په مرسته داسی یو الکترونیکی سیستم جوړ او پلی کړي چی د هغی په مرسته د شکمنو معاملاتو او د سوداگریزو بانکونو پواسطه د زیاتو پیسو د لیرد په صورت کی، په اتومات او سملاسی ډول رپوټ تر لاسه شي.	AML	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) یوه ټمولونکی ارگان ژمنه کړی چی د افغانستان د مالي معاملاتو او اړونده رپوټونو د تحلیلولو مرکز (FINTRACA) سره د بانگی سافټ ویرونیو په چمتو کولو کی مرسته کوي، خو دوی تر اوسه خپله ژمنه نه ده پوره کړی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د افغانستان د مالي لیردونو او رپوټونو د تحلیل مرکز (FINTRACA) د آی تی سیستم څخه کتی اخیستنی مسئله د آسیا پسیفیک گروپ په کلنی غونډی کی را پورته کړه او په دي اړه بی د نړیوالی مرستی غوښتنه وکړه. څرنکه چی FINTRACA غوښتلی مرسته تر لاسه نه کړه د هغوی آی تی کارپوهانو یو نوی آی تی سیستم طرح کړ چی اوسمهال تري کته اخیستل کیږي. له نوموړی سیستم څخه په کتی اخیستنی سره د سوداگریزو بانکونو د نغډو پیسو ستری او مشکوکی معاملی په الکترونیکی ډول ثبت او د افغانستان د مالي لیردونو او رپوټونو د تحلیل مرکز (FINTRACA) ته بی رپوټ ورکول کیږي. نوموړی سیستم تر یوی اندازی پوری ستونزي هواروي مگر ټولی نړیوالی اړتیاوی نه پوره کوي. د بیلگی په توگه، د بانکونو د نغډو پیسو ستری معاملی د (FINTRACA) له طرفه تر تعقیب لاندی نشي نیول کیدای.
54	د افغانستان د مالي معاملاتو او اړونده رپوټونو د تحلیلولو مرکز او نورو دولتي ادارو تر منځ د همکاری پیاوړي کول	54.1	DAB	د همغږی او مالوماتو شریکولو غونډی باید په لاره واچول شي تر څو مالي جرایم په اغیزمنه توگه کشف او وپتلل شي.	AML	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) هوکره لیک چمتو شوی دی خو تر اوسه نه دی لاسلیک شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د افغانستان د مالي لیردونو او رپوټونو د تحلیل مرکز (FINTRACA) د همغږی لپاره د منظمو جلسو اړتیا درک کوي چی د پیسو میخلو قانون ۳۳ مادی غوښتنه هم دا په ډاگه کویکه څه هم اوسمهال په منظمه توگه کنتی نه ترسره کیږي، اړوند ۱۱ اداری د اړتیا په وخت کی سره کنتی کوي. د افغانستان د مالي لیردونو او رپوټونو د تحلیل مرکز (FINTRACA) د څرگندونو له مخی، لدی وروسته به د همغږی جلسی په منظمه توگه دایرېږي.
55	د اختلاس او مشکوکی بانکي معاملاتو د کشف اړوند د روزنیزو پروگرامونو په لاره اچول	55.1	DAB	نړیواله ټولنه باید د افغانستان د مالي معاملاتو او اړونده رپوټونو د تحلیلولو مرکز (FINTRACA)، لویه څارنوالی، د افغانستان بانک او ملي امنیت ریاست سره تخنیکي، روزنیزو او مالي مرسته وکړي.	AML	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) د وړتیاو د ودی لپاره ځینی روزنیز پروگرامونه شته خو د درغلی او مشکوکی معاملاتو په اړه د وړتیاو د ودی لپاره بسنه نه کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کاناډا له خوا FINTRACA او مالي نظارت ریاست FSD ته د ظرفیت لوړولو لپاره خانگري بودیجه ورکړل شوي ده او د دواړه ادارو کارکونکو اړونده روزنی تر لاسه کړي. سربیره پر دي، د دافغانستان بانک په غوښتنه IMF د مالي نظارت ریاست او FINTRACA کارکونکو ته روزنی چمتو کړي چی د لویی څارنوالی استازو هم پکی کیون وکړ. د دي ترڅنگ د FINTRACA سره په همغږی د امریکا او انگلستان سفارتونو د قانون تنفیذ په اړه یوشمیر سمینارونه ترسره کړي چی په راتلونکی کی به هم دوام ولري. د دی ترڅنگ د «پیسو میخلو او مالي تروریزم سره مبارزې معیارونو پېژندنی» تر نوم لاندی یو ورکشاپ کابل ۲۵۰ صرافانو ته د ۱۳۹۴ کال د تلی په ۱۵ ترسره شو. FINTRACA په دی وروستیو کی امنیتي شرکتونو او د هرات او کندهار نړیوالو هوایی ډگرونو گمرکی کارکونکو او سرحدی پولیسو ته عملی روزنه ورکړه چی په پایله کی بی په یادو هوایی ډگرونو کی د اسعارو ویستلو اظهارلیک څخه په عملی توگه گټه اخستنه پیل شوه.
56	له رویتیا او حساب ورکونی څخه د ډاډ د تر لاسه کولو په موخه، د ایسا موسیسی د حقوقي حیثیت تثبیتول	56.1	AISA	د خصوصي پانگونی قانون باید تعدیل شي او دا ډاگه کړي چی د ایسا مؤسسه د پانگونی عالی کمیسیون دارالانشاء ده او باید د نورو دولتي ادارو په څیر له دولتي قوانینو څخه بهروی وکړي په خانگري ډول د بودجی، رپوټ ورکونی، پلټنی او کارکونکو د گمارنی د کړنلار په چارو کی.	AISA	(۲۴/لیندی/۱۳۹۲) بی تر اوسه مالوم نه دی	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د افغانستان اسلامي جمهوریت عالی اقتصادی شورا په ۱۳۹۵/۰۱/۱۷ نیټه دایره شوی جلسه کی پریکړه وکړه چی د ایسا اداره د تجارت او صنایعو وزارت کی مدغمه کړي او د هغی د ادغام کیدو پلان د تجارت او صنایعو وزارت په واسطه چمتو او یادی شورا ته وړاندی شي. تر دی مهاله د ایسا اداره د تجارت او صنایعو وزارت کی مدغمه شوی نده او د مخکی په څیر خپل کار ته دوام ورکوي.
57	د صنعتی پارکونو د مسولیت د لیرد چارو د مشروعت څیرنه	57.1	MOCI	د سوداگری وزارت باید د مالی او عدلی وزارتونو سره یو ځای د ایسا موسسی ته د صنعتی پارکونو د چارو د لیرد د پروسی مشروعت تر غور لاندی ونیسی او پایلی بی د وزیرانو شورا ته ولیري.	AISA	(د لیندی ۲۴، ۱۳۹۲) تر اوسه څیرنه نه ده ترسره شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) ایسا ته د صنعتی پارکونو لیرد د پانگونی لوی کمیسیون ۰۳، ۰۸، ۱۳۹۱ لو مری مصوبی او د وزیرانو شورا ۰۸، ۱۳۹۱ بودیرشمی مصوبی پر بنسټ ترسره شوی. د لیرد قانونی والی اړزونه تر اوسه نه ده تر سره شوی. د افغانستان اسلامي جمهوریت عالی اقتصادی شورا په ۱۳۹۵/۰۱/۱۷ نیټه دایره شوی جلسه کی پریکړه وکړه چی د ایسا اداره د تجارت او صنایعو وزارت کی مدغمه کړي او د هغی د ادغام کیدو پلان د تجارت او صنایعو وزارت په واسطه چمتو او یادی شورا ته وړاندی شي. تر دی مهاله د ایسا اداره د تجارت او صنایعو وزارت کی مدغمه شوی نده او د مخکی په څیر خپل کار ته دوام ورکوي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعييت فعلي
58	د مركزي ثبت او فكري ملكيت په رياست كې د فعالو شركتونو د جواز ثبتول او د قانون له غوښتنو سره سم يې په منظم ډول نوي كول.	58.1	MOCI	د شركتونو جوازونه بايد په منظم ډول و ارزول شي.	Company License	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر اوسه د ثبت شويو شركتونو پلټنه نه ده پيل شوې.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سوداگرۍ وزارت مركزي ثبت رياست د ۱۳۰۰۰۰ جواز لرونكو شركتونو د اټاښېس لري. د سوداگرې وزارت او ماليې وزارت ترمنځ د لاسليك شوي هوكره ليك له مخې، يو انټرنټي سيستم بايد جوړ شي چې د هغه لارې د سوداگرې وزارت وشوي كولى چې د ټولو شركتونو له خوا د ماليې تاديه په ژوندي توگه تعقيب كړي، دا به د تقبلې او جعلې مالياتي رپوټونو مخه هم ونيسي او د دې تر څنگ به ياد سيستم دواړو وزارتونو ته د دې امکان برابر كړي چې د شركتونو احصائيه ولري، خو دغه سيستم تر اوسمهاله فعال شوى ندى.
		58.2	MOCI	د فعالو شركتونو جوازونه بايد نوي شي او غيرفعال شركتونه بايد لغوه شي	Company License	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سوداگرۍ او صنايعو وزارت، ماليې وزارت، عدليې وزارت، اقتصاد وزارت، د افغانستان سوداگرۍ او صنايعو خونې او ايسا استازو څخه د ۱۳۹۴ زمرې ۱۴ يو كميسيون جوړ شو، چې د هغو شركتونو لپاره يې يوه طرحه جوړه كړه چې مالياتي باقيات يې لرل او كلونو راهيسې يې خپل جواز نوى كړى نه وو. د طرحې په بنسټ، چې تر اوسمهاله وزيرانو شورا ته استول شوي نده، هغه شركتونه چې د ۱۳۸۹-۱۳۸۱ ترمنځ يې جوازونه نوى كړي نوي او خپل مالياتي باقيات يې ورکړي نوي، د هغوي نوم بايد د مجوزو شركتونو نوملړ څخه پاک شي او يواځې د مالياتو باقياتو ورکړي په شرط، نوى جواز ورکړل شي. هغه شركتونو چې د جواز نوي كولو كې د ۱۳۸۹ او ۱۳۹۲ ترمنځ خنډ كړى بايد د هر كال لپاره ۱۰۰۰۰ افغانې جريمه او خپل مالياتي باقيات ورکړى ترڅو نوى جواز ورکړل شي. سربيره پر دې، شركتونه كولى شي چې خپل جوازونه د دوه كلونو لپاره كڼكل كړي او د دوه كلونو وروسته يې نوى كړي. هغه شركتونه چې دوه پرلپسې كلونو لپاره د عدم فعاليت رپوټ وركوي، دريم كال كې به يې تجارتي جواز لغوه شي. دغه طرحه د تصويب لپاره نژدې يو كال وړاندې د وزيرانو شورا ته استول شوى مگر تر اوسه تصويب شوى نده.	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
59	د سوداگرۍ د اسانتيا لپاره د کاري پلان سمول او په دغه پلان کې د اداري فساد اړوند موادو راوستل	59.1	MOCI	د سوداگرۍ وزارت بايد د DBI پروگرام وڅيړي او د دې ارزونه وکړي چې پلان شوي کړني د اداري فساد پر وړاندې د زيانمنو د پيژندلو لامل گرځي.	DBI	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د DBI د طرحې مسوده نوي شوي ده خو مالومه نه ده چې د اداري فساد سره د مبارزې اصول په کيڼي ځای شوي که نه؟	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سوداگرۍ او صنايعو وزارت خصوصي سکتور ملاتړ رياست د نړيوال بانک په مرسته په وروستيو کې يو سلاکار کمارلي چې د DBI په اصلاح او تنظيم کې مرسته وکړي. دغه اصلاح د سوداگرۍ او صنايعو وزارت دوهم ۱۰۰ ورځني پلان کې گڼون لري. د پلان په بنسټ، د نړيوال بانک د DBI شاخصونه بايد په افغانستان کې د وضعيته په پام کې نيولو سره بيا وکتل شي او په اصلاحي وړانديز کې ځای ورکول شي. د ۱۳۹۵ په وري مياشت کې د سوداگرۍ وزارت د خصوصي سکتور ملاتړ رياست په واسطه د نړيوال بانک په همکارۍ د کسب او کار چاپيريال (DBI) د شاخصونو د تسهيل درې کلن پلان چمتو او د منظوري لپاره د وزيرانو شورا ته ليرل شوی. له هغه ځايه چې د وزيرانو شورا ددې پلان په اړه خپل ملاحظات شريک کړي، دغه پلان د سوداگرۍ وزارت له خوا ددغو ملاحظاتو په اساس بيا کتل شوی او بيرته د وزيرانو شورا ته استول شوی مگر تر اوسه پورې منظور شوی ندی. د ياد پلان کاپي ددې کميټې له دارالانشا سره شريکه شوي.
		59.2	MOCI	د يوه سالم سوداگريز چاپيريال چې د اداري فساد پر وړاندې زيانمنو څخه خالي وي، د رامنځته کولو په موخه د DBI د پروگرام سمونه	DBI	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ۱۳۹۵ په وري مياشت کې د سوداگرۍ وزارت د خصوصي سکتور ملاتړ رياست په واسطه د نړيوال بانک په همکارۍ د کسب او کار چاپيريال (DBI) د شاخصونو د تسهيل درې کلن پلان چمتو او د منظوري لپاره د وزيرانو شورا ته ليرل شوی. له هغه ځايه چې د وزيرانو شورا ددې پلان په اړه خپل ملاحظات شريک کړي، دغه پلان د سوداگرۍ وزارت له خوا ددغو ملاحظاتو په اساس بيا کتل شوی او بيرته د وزيرانو شورا ته استول شوی مگر تر اوسه پورې منظور شوی ندی. د ياد پلان کاپي ددې کميټې له دارالانشا سره شريکه شوي.	
60	د اړوند ملي او نړيوالو ادارو او تمويلونکو لخوا د قرار داديانو د تور لست مسائل او شريکول.	60.1	International Community	لوی تمويلونکي هيوادونه لکه د امريکا متحده ايالات(USAID)، برتانيا(DIFID)، اروپايي ټولنه، جرمني، جاپان، هند، د آيساف ځواکونه او IFIs(نړيوال بانک، د پيسو وجهي صندوق او نور پراختيايي بانکونه) بايد د هغو شرکتونو د ثبت لپاره يو ميکانيزم رامنځته کړي چې په فساد او درغليو کې دي.	Blacklisting	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) له دې وړاندې شرکتونه د بيلابيلو سازمانونو له خوا په تور لست کې شامل شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د USAID په بنسټ، د هغوي قرار داديان اويا پلي کونکي اداري چې په اداري فساد اويا تقبل کې ښکېلي وي نو د څارنې او پلټنې له لوري به وپيژندل شي او په تور لست کې به شامل شي. د DFID له مخې، ياد نهاد په دې اړه د UK او EU قوانين رعايت کوي.
		60.2	International Community	تور لست بايد له روڼتيا څخه د داد په موخه تللی شي.	Blacklisting	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) دا مالومه نه ده چې تور لست څه ډول نوی کيږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د USAID په بنسټ، د هغوي قرار داديان اويا پلي کونکي اداري چې په اداري فساد اويا تقبل کې ښکېلي وي نو د څارنې او پلټنې له لوري به وپيژندل شي او په تور لست کې به شامل شي. د DFID له مخې، ياد نهاد په دې اړه د UK او EU قوانين رعايت کوي. د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا د مهمو دونرانو ويب پاڼې ولټولي خو کوم تور لست يې و نه موند.
61	د شرکتونو تور لست ته عامه لاسرسی	61.1	International Community	کيڼي دونران بايد د کمپنيو تور لست په خپلو وبسايټونه کې خپور کړي.	Blacklisting	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا د مهمو دونرانو ويب پاڼې ولټولي خو کوم تور لست يې و نه موند.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا د مهمو دونرانو ويب پاڼې ولټولي خو کوم تور لست يې و نه موند.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
62	د نړيوالو دونرانو او ماليه وزارت ترمنځ هوکړه لیک لاسلیک	62.1	National Procurement Authority	د نړيوالو مهمو دونرانو او ماليه وزارت تدارکاتو اداري تر منځ د شرکتونو تورلست په اړه هوکړه لیک لاس لیک کړي ترڅو چې د تورلست سیستم یو کړي.	Blacklisting	(د سلواغه ۲۱، ۱۳۹۳) د شرکتونو تورلست کولو یواځنی صلاحیت درلودونکي اداره د عامه تدارکاتو اداره ده خو یوشمیر نوري دولتي او غیر دولتي اداري هم شته چې تور لست پاتایې ساتي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ولسمشر ۶۰ او ۷۲ فرماتونو په بنسټ د ولسمشرۍ چارو اداري عمومي ریاست د ملي تدارکاتو عمومي ریاست کې د مالي وزارت د تدارکاتو د پالیسي ریاست مدغم شوی. د ملي تدارکاتو لوی ریاست په بنسټ، د تدارکاتو ۵ کلن سنټر انټیزيک پلان چې د تدارکاتو ملي اداري په واسطه ترتیب شوی چې د مهمو دونرانو سره د شرکتونو د تورلست جوړولو په اړه هوکړه لیک هم رانغاړي. د تدارکاتو ملي اداري د رپوب له مخي دغه اداره په عمومي ډول د یو واحد او ګډ تور لست جوړولو په نظر باندې موافقه ده مګر ددې اداري څیړني او بیلابیلو دونرانو سره د هغوي جلسي دا څرګندوي چې د دونرانو تور لست او د تدارکاتو ملي اداري تورلست په خلاص او اتلاین شکل سره ټولو ته د لاس رسې وړ دي مګر د جغرافیایي پراختیا او تخنیکي او حقوقي ځنډونو له امله ددغو لستونو مدغم کول ناشوني دي. همدارنګه د یادوني وړ ده چې ټولو هغو پروژو لپاره چې دونران یو تمبولي دونران دا ډامونې چې د تدارکاتي بهیر په جریان کې هیڅ کوم مزایده کوونکی نه هم د تدارکاتو ملي اداري له خوا او نه هم خپله د دونرانو له خوا تورلست کې شامل دی. ددې کمپني دار لاشا د تدارکاتو ملي اداري ویب پاڼه کې د ټولو محروم شويو شرکتونو لست ګلټي چې تر اوسه پوري یې شمیر ۵۸ شرکتونو ته رسېږي.
63	د منظمو کتنو ترسره کولو لپاره د دندو له روښانه لایحي سره د یوې اداري ټاکل	63.1	MOEC	د اقتصاد او عدلي وزارتونه باید د نادلتي سازمانونو د پلټنې لپاره د دندو لایحه وړاندې کړي تر څو د نادلتي او ټولنیزو سازمانونو کړني د هغوی د ثبت شويو دندو سره په پرتلیز ډول وڅیړل شي.	NGO	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر اوسه د دندو لایحه نه شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د انجیوګانو قانون ۱۴.۱.۲ مادې له مخې، د انجیوګانو اساسنامه باید د هرې انجیو کړنې او موخه مشخص کړي. د اقتصاد وزارت د څرګندونو په اساس، په وزارت کې د بشري سرچینو د کمېټ له امله اوس مهال د انجیوګانو د موخو او کړنو یو پرتلیز تحلیل ناشوني دی. د انجیوګانو ریاست د مالوماتو له مخې په وزارت کې ثبت شوی هره انجیو دوه ډوله ارزونو سره مخ کېږي: ۱. لږ تر لږه په کال کې یوځل د منقول او غیر منقول شتمنیو او کارکوونکو ارزونه ۲. د شمیر میاشتني رپوتونو ارزونه چې د انجیو د پلي کېدو په حال کې ټولې پروژې رانغاړي. دا ارزونه مشخصوي چې: • آیا پروژې د اړونده سکټور او انجیو د طرح سره سمه پلي کېږي؟ • آیا پروژې د ملي لومړیتوبونو په اساس دي؟ • آیا پروژې د ځانګړو شوي بودجې مطابق پلي کېږي
		63.2	MOEC	د اقتصاد او عدلي وزارتونه باید د کتنو (څیړنو) ترسره کولو لپاره د مناسبو او خپلواکو ادارو پیژندنې په موخه د داوطلبې پروسه پیل کړي	NGO	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر اوسه رپوب نه دی خپور شوی	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ارزونو او څارنې او تحلیل امریت دنده لري چې، د ټولو انجیو ګانو رپوتونه ټول او وي ارزوي. خو د پرتلیزي ارزونې لپاره یوه مناسبه او وړتیا درلودونکي اداره پیژندلو بهیر تر اوسه پیژندل شوی ندي. د اقتصاد وزارت د انجیوګانو ریاست په بنسټ، د اقتصاد وزارت د انجیو ګانو کړنو او کاري ساحې پرتلیزي ارزونې لپاره بشري سرچینې نلري.
64	د هریوه نا دولتي سازمان لپاره د کتنې پایلي څیړي شي.	64.1	MOEC	منظم رپوتونه په وبسایټ کې خپاره شي.	NGO	(د لیندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر اوسه رپوب نه دی خپور شوی	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) هره فعاله انجیو اړینه ده چې هره شمیر میاشتي خپل رپوب چمتو کړي. د رپوب ورکولو د فورمې یوه کاپي د څارنې او ارزونې کمېټې سره شریکه شوي ده. د اقتصاد وزارت په ویبپاڼه کې د انجیوګانو نوم، مخفف(لنډون)؛ د راجسټر شمیره، تاریخ او ځای؛ د اړیکې شمیره او بریښنالیک پته شته. خو د انجیو ګانو رپوتونه په ویب پاڼه کې ندي خپاره شوي.
		65.1	MOEC	ډیټابیس باید د انجیوګانو د مدیرانو په اړه مالومات په ځان کې راوغاړي.	NGO	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) ډیټابیس دا ډول مالومات نه لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ملي او نړيوالو انجیو ګانو لست چې د اقتصاد وزارت په کورپاڼه او اتلاین ډیټابیس شته د نادلتي سازمانونو د فعالیت ساحه رانغاړي مګر په اتلاین ډیټابیس کې د فعالیت ساحه د عامو لپاره نشته. په عامه توګه شریک شوي مالوماتو کې نوم؛ مخفف (لنډون)؛ د راجسټر شمیره، تاریخ او ځای؛ د اړیکې شمیره او بریښنالیک پته ګڼون لري. هغه محرم مالومات چې یواځې د اقتصاد وزارت د صلاحیت وړ کارکوونکو ته د لاسرسۍ وړ دي د انجیو رئیس نوم، آدرس، په افغانستان کې د فعالیت موخه، د ملي او نړيوالو کارکوونکو شمیر، تجهیزات، موټر او مالي رپوب رانغاړي.
65	د نا دولتي سازمانونو یو ډیټابیس جوړول چې علمه ځانګړي ته لاس رسنه						

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلية
			MOEC	دېټابېس بايد د انجواگانو د مديرانو په اړه مالومات په ځان کې راوغاړي.	NGO	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) دېټابېس دا ډول مالومات نه لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د نا دولتي سازمانونو اتلایډن ډاټابېس د نادلتي سازمانونو مالي مسائل راوغاړي مگر عوامو لپاره د ليدو وړ ندي. په عامه توگه شريک شويو مالوماتو کې نوم، مخفف (لنډون)؛ د راجسټر شميره، تاريخ او ځای؛ د اړيکې شميره او بريښنايي پته گډون لري. هغه محرم مالومات چې يواځې د اقتصاد وزارت د صلاحيت وړ کارکوونکو ته د لاسرسۍ وړ دي د انجيو رنيس نوم، آدرس، په افغانستان کې د فعاليت موخه، د ملي او نړيوالو کارکوونکو شمير، تجهيزات، موټر او مالي رپورټ راوغاړي.
66	د ATRA بورډ غړيو گمارني بهير ته کتنه وشي او اصلاح شي.	66.1	MOCIT/MARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون سره په همغږي د مخابراتو او مالوماتي ټکنالوژي وزارت د ولسمشر له خوا د اترا غړيو گمارني لپاره د ارزولو، شارت لست کولو، او سپارښتنې کولو کړنلاره د رقابته، وړتيا، اړتيا او برابر فرصتونو اصل په بنسټ جوړه کړي.	ATRA	(د کب ۱۶، ۱۳۹۳) د اترا بورډ د مخابراتو وزير په سپارښتنه او ولسمشر تصويب گمارل شوي چې د اترا خپلواکي زياتمه کوي او د وړتيا درلودونکو نوماندانو ته د يوشان فرصت برابرولو اصول څخه سرغړونه ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ATRA رنيس د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژي وزارت له لوري وړانديز شو او د ۱۳۹۴ چنگاښ ۲۳ د ۷۶۵ شميرې ولسمشريز فرمان له لوري وگمارل شو. حال دا چې مرستيال او دري نور غړي د ۱۲۰۶ او ۱۴۴۶ ولسمشريزه فرمانونو باندې چې د ۱۳۹۴ تلي په لمري او ۲۵ څپاره شوي وگمارل شول. ياد فرمانونه د څارني او ارزونې کميټې سره شريک شوي. د ATRA مرستيال په بنسټ، د بورډ ټول غړيو څخه ولسمشر مصاحبه اخيستي ده. د مخابراتو او مالوماتي ټکنالوژي د رپورټ له مخې، د مخابراتي خدمتونو د تنظيم د قانون تعديلې طرح په ۵ ماده کې د روټيا او ور افرادو د ټاکنې په موخه يو لړ معيارونه په پام کې نيول شوي چې تر ټولو مهم يې عبارت دي له: د محاکمو له لوري په جرمونو نه محکوميدل، د لوړو زدکړو درلودل او ۱۰ اړونده کاري تجربې درلودل. د قانون تعديلې طرح د راتلونکو پړاونو طي کولو لپاره د عدليې وزارت ته ليريول شوي چې کاپي يې له MEC سره شريکه شوي.
67	د ATRA بورډ کړنلاري مقررې ته بدلې شي.	67.1	MOCIT	د اترا بورډ مقررې د اترا بورډ په کتنو شمير، موديو نصاب، پريکړي کولو او اترا او ويز کميټې نورو اړوند چارو واکمني ولري.	ATRA	(د کب ۱۶، ۱۳۹۳) د مخابراتي خدمتونو تنظيمولو قانون په عمومي توگه د اترا دندې او صلاحيتونه ټاکي، خو د اترا رنيس، معاون او غړيو صلاحيتونه او مسؤليتونه، نصاب حد، هغه کړنې چې د اترا خپلواکي تضمين کړي، نه روښانه کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اترا د رپورټ له مخې، لکه څنگه چې د مخابراتي خدمتونو د تنظيم قانون په ۵ ماده کې د داخلي فعاليتونو د طرز العمل د وضع کولو وړانديزه شوي نو له دې امله بايد طرز العمل وضع شي نه مقررې. له بله اړخه، د مخابراتو سکتو په دوماډاره توگه په تحول او تکامل کې دې نو له دې امله د مخابراتي خدمتونو د تنظيم اداري له نظره د مقررې په پرتله طراز العمل چې په اساني له بدلون او تحول سره توافق کوي، گټور او اغيزمن دی. د اترا د داخلي فعاليتونو په طرز العمل کې د رنيس، معاون، د بورډ او نورو ډيپارټمنټونو د غړو د دندو او صلاحيتونو، او د بورډ او وزيرانو د کميټې د جلسو نصاب موضوع په پام کې نيول شوي. ياد طرز العمل له MEC سره شريک شوي
		67.2	MOCIT	د اترا بورډ مقررې د مخابراتي وده بودجه په روڼ او مسؤلانه لگولو واکمني ولري.	ATRA	(د کب ۱۶، ۱۳۹۳) د مخابراتي وده بودجه ټولول او کارول د قانوني اسنادو له خوا تنظيم شوي ندي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مخابراتي خدمتونو انکشافې بودجې څخه د بشپړې څارني او روټيا د ډاډمنولو په موخه اترا يو طرز العمل ترتيب کړي چې ډير ژر به د مخابراتي خدمتونو د تنظيم اداري له خوا منظور شي. د ياد طرز العمل کاپي له MEC سره شريکه شوي.
68	د کارکوونکو گمارني بهير اداري فساد زياتمنني ارزونه ترسره شي.	68.1	MOCIT/MARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون سره په همغږي اترا د خپل کارکوونکو گمارني بهير زياتمننو ارزونه ترسره کړي او پيژندل شوي نيمگړتياوي د لازمو کړنو په ترسره کولو پوره کړي.	ATRA	(د کب ۱۶، ۱۳۹۳) د اترا کارکوونکي د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون له خوا ټاکل کيږي، او په مستقيمه توگه د اترا له خوا ټاکل کيږي، سربيره پر دې چې عامه خدماتو چمتو کوي. د اترا کارکوونکو معاشونه د نورو دولتي کارکوونکو څخه لوړدي او په گمارنه کې ناقانونه لاسوهنو دغه بهير نارون کړي دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) اترا د اداري اصلاحاتو کميسيون څخه په ۲۵/۱۲/۱۳۹۳ نيټه د يوه رسمي ليک له لوري وغوښتل چې د اترا گمارني بهير څخه د اداري فساد زياتمنني ارزونه ترسره کړي. خو لکه څنگه چې د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون منفي ځواب ورکړی، دغه ارزونه تر اوسه ترسره شوي نده. له دې امله، اترا هيله لري چې MEC نوموړي ارزونه ترسره کړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعييت فعلي
69	د بريښنا نا تاديه بلونو پيسو راټولو لپاره يو روښانه كرنلاره جوړه او پلي شي.	69.1	DABS	د افغانستان بريښنا شركت د بريښنا پورونو راټولولو لپاره اړينې كامونه واخلي او د روښانه وروستي نيتي وټاكې او د سرغړونې په حالت كې سزا كاني پلي كړي.	DABS	(د كې ۱۶، ۱۳۹۳) د افغانستان بريښنا شركت توانيدلي چې ۲۴۸ ميليونه افغاني د ۲۰۱۳ ميلیونه افغانیو هغه پورو څخه تر لاسه كړي چې تر لاسه كولو كې يې شك وو. پاتې ۱۸۸۹ ميليونه افغاني تر اوسه تر لاسه شوي ندي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) كابينې ته د افغانستان بريښنا شركت له خوا د ۱۳۹۴ كال جوزا مياشت كې د وړاندي شويو مالوماتو له مخې د بريښنا ناتاديه شوي بلونه د دولتي ادارو (2.07 مليار د افغاني)، شخصي كورونو (2.64 مليار د افغاني)، تجارتي (1.25 مليار د افغاني)، مسجدونو او مقدسو خايونو (184 ميلیون افغاني) دي چې د ۱۳۹۳ كال تر پاي پورې د دغو نا تاديه شويو بلونو ټوليز مبلغ 6.15 ته رسيدري. د دغو پيسو بيرته تر لاسه كولو لپاره كابينې دغه پرېكړې وكړي. د مالي وزارت ته دنده وركړل شوي چې د لومړني شپږ مياستو ارزونه كې د دولتي ادارو د برق مصرف شوي پيسې د هغوي حساب څخه كمې او د افغانستان بريښنا شركت په حساب كې اضافه كړي. هغه اشخاص چې د برق د مصرف له دركه پوروري دي بايد يوه اونۍ كې خپلې د ذمت پيسې بانك ته وسپاري او د نه سپارلو په صورت كې به د بريښنا شركت د هغوي د نوم او شهرت لست د ټوليزو خپرونو له لارې خپور كړي. د پور ادا كولو ته د نه پام كولو په صورت كې به دغه اشخاص د پور تر لاسه كولو په موخه عدلي او قضايي ادارو ته وروپيژندل شي. د كورنيو چارو وزارت ته دنده وركړل شوي چې هغه ټول زورواكي وپيژني چې خپل بلونو تاديه څخه سر غرونه او د افغانستان بريښنا شركت كاركونكو ته گواښونه كوي او په خپل سر د خپل برق جريان نېنلوي. د هغوي بريښنا بايد قطع او عدلي او قضايي ادارو ته وروپيژندل شي. د كابينې پرېكړې وروسته، د افغانستان بريښنا شركت څو رسمي مکتوبونه د مالي وزارت ته استولي او د بودجې رئيس سره يې څو كتنې تر سره كړي. په پايله كې، د افغانستان بريښنا شركت د مالي وزارت سره د هغو دولتي ادارو لست شريك كړ چې د كلونو راهيسې يې د بريښنا پيسې نوي وركړي او د ماليه وزارت څخه يې و غوښتل چې پاتې باقيات د ۱۳۹۴ كال تر پايه خلاص كړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیت فعلی
70	د لند مهاله او اوږد مهاله تخصصونو سر بیره ټولگتو چارووزارت ته د تخنیکي او منډیریتی وړتیا د ودی پروگرامونه جوړ شي تر څو و کرای شي پروژه اداره او وڅاري.	70.1	MOPW	په وړتیاو کې د نمیکرتیاو د موندلو په موخه د اړتیاوو ارزونه ترسره شي.	Capacity Building MOPW		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولگتو چارو وزارت د رپوټ له مخې، د اړتیاو ارزونه بشپړه شوي او د نوموړي ارزونې پر بنسټ یو لړ روزنیز پروگرامونه په لاره اچول شوي. سر بیره پر دې، د بشري سرچینو استراتیژیک پلان بشپړ او خپور شوی. پلان کې پیژندنه او د زیانمنو ارزونو، توانمنډیو او نمیکرتیاوو ارزونو، انګېرنه، ماموریت او ارزښتونه، د بشري سرچینو اداري جوړښت چارټ او د بشري سرچینو لپاره ودې لپاره استراتیژیک پلان په اړه ۵ برخې موجودې دي. دغه پلان د ۴ کلونو لپاره جوړ شوی او باید پلي شي (۱۳۹۴ - ۱۳۹۷)
71	د کیفیت د کنټرول دایمي او ګرځنده لابراتوارونو اړتیاوې و ارزول شي او له اړتیا سره سم لابراتوارونه جوړ شي.	71.1	MOPW	د راتلونکو او اوسنیو بنسټیزو پروژو د ځایونو پیژندلو په موخه په ټولو ولایتونو کې یوه ارزونه ترسره شي او په همدې توګه د کیفیت کنټرول ارزونې اړتیاوو ته لومړیتوبونه وټاکل شي.	Infrastructure	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د رپوټ پر اساس لومړی اړتیا ارزونه په ټولگتو چارووزارت کې تر سره شوي، خو مالومه نه ده چې په څومره ژورتیا، او همداراز چې ټول ولایتونه یې رانغاړلي ول که نه؟	
		71.2	MOPW	له اړتیا سره سم ګرځنده لابراتوارونه جوړ شي.	Infrastructure	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د ټولگتو چارووزارت د ترسره شوي اړتیا ارزونې پر بنسټ پریکړه کړې چې په نږدې راتلونکې کې به په پنځو ولایتونو (کنډز، ننګرهار، هرات، کندهار، پکتیا) کې د موادو د ارزونې (تست) لابراتوارونه جوړ کړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ۱۳۹۴ کال لپاره وړاندیز شوي اداري جوړښت په بنسټ، لابراتوارونه ۷ زونونو لپاره وړاندیز شوي دي، خو وړاندیز شوي اداري جوړښت تر اوسمهاله منظور شوی ندي. د ټولگتو چارو وزارت لابراتوارونو مدیریت د څرګندولو له مخې کابل کې یو ګرځنده لابراتوار فعال دي. د دې ترڅنګ، د ټولگتو چارو وزارت په بنسټ، قرارداديان اړ دي چې کاري ساحو کې لابراتوارونه چمتو کړي ترڅو د ټولگتو چارو وزارت مراقبتي کار کوونکي د اړونده پروژې د کیفیت ارزونې په موخه له نوموړو لابراتوارونو څخه استفاده وکړي. سر بیره پردې، د ټولگتو چارو وزارت اوس مهال د ملي لابراتوارونو په جوړولو کار کوي او د یادو لابراتوارونو د اړینو توکو لست د امریکا د اوهایو پوهنتون له خوا تائید شوی. یاد لست د منظوري په موخه د مالي وزارت ته استول شوی.
		71.3	MOPW	د دندو ترسره کولو لپاره باید ګرځنده ټیمونو ته په ښه توګه وسایل، پرسونل او سرچینې ورکړل شي.	Infrastructure	(د لیندۍ ۹، ۱۳۹۲) مرستیال وزیر ویلي دي چې ولایتي لابراتوارونه سمبال شوي او ګټه اخیستنې ته چمتو دي، خو وزارت پوره مسلکي کارکونکي نه لري چې په دغو لابراتوارونو کې کار وکړي. هغوی د ۲۰۱۴ کال په تشکیل کې اضافي پرسونل غوښتي دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ۲۰۱۵ کال لپاره وړاندیز شوي اداري جوړښت په بنسټ، لابراتوارونه ۷ زونونو لپاره وړاندیز شوي دي، خو وړاندیز شوي اداري جوړښت تر اوسمهاله منظور شوی ندي. اوسمهال یو ګرځنده لابراتوار په کابل کې فعاله دی چې د څارنې او ارزونې کمیټې دارالانشا له لخوا ولیدل شو. کابل کې ګرځنده لابراتوار مسلکي کارکونکي نلري. ځکه خو د چارو ترسره کولو لپاره د لابراتوارونو مدیریت کارکونکو څخه کار اخیستل کېږي. د ټولگتو وزارت د رپوټ له مخې د وړاندیز شوي تشکیل نه منظوریدو له امله دغه وزارت په دې ندي توانیدلی چې په دې اړه خپل پلان پلي کړي.
72	د تخنیکي وړتیاو له پلوه په معیارونو باندې د ودانیزو شرکتونو له برابري څخه د داد تر لاسه کولو په موخه حساسی کړنلارې جوړې شي.	72.1	MOPW	د ساختمانی شرکتونو تخنیکي وړتیاو معیارونه په روښانه توګه تعریف شي.	Infrastructure	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولگتو چارو وزارت رپوټ په بنسټ، د داوطلبی بهیر څخه مخکې، د تدارکاتو قانون سره سم او د پروژې تخمین شوي بېي په اساس، په داوطلبی سندونو کې د ودانې حد اقلی تخنیکي معیارونه په پام کې نیول کېږي. د ارزونې ټیم د ودانیزو شرکتونو تخنیکي وړتیا څخه د افرونو پرانستلو پرمهال داد تر لاسه کوي.	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
73	له کاري خايونو څخه د کړنو د منظم رپوټ ورکولو لپاره د اړيکو پاليسي جوړه شي.	73.1	MOPW	د ټولگټو چارو وزارت بايد د قراردادديانو لپاره په ياد وزارت کې د اړيکو سرچينه جوړه کړي چې قرارداديان هره ورځ ورته د پروژه د پرمختگ او کارونو په اړه رپوټ ورکړي.	Infrastructure	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) ARDS يا د اقتصاد وزارت، اړوند ادارو لپاره يوه کاري ډله جوړه کړي چې د ورځني رپوټ ورکولو لپاره يو ميکانيزم جوړ کړي. هره اداره به يو ميکانيزم جوړ کړي چې وروسته به په يو واحد ميکانيزم کې سره يو شي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پروژو د تنظيم رياست د ټولو شرکتو لپاره د اړيکو مرجع ده. د روان کاري وضعيت په هکله په معمولي توگه د مياشتني يوځل رپوټ ورکول کيږي خو د غوښتنې په حالت کې د ورځني يوځل هم کيدای شي رپوټ واخستل شي. د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا د پروژو مهمغري رياست وکوت او د پروژې يوشمير رپوټونه يې وليدل چې د نورو شیانو ترڅنګ يې، د روان کار اوسني حالت، د پروژې کيفيت، او د پروژې پر وړاندې ننګونې يې رانغاړلي. د ټولگټو چارو وزارت د څرگندونو له مخې، په اوسط ډول ۳-۴ انجینران هری پروژې لپاره کمارل شوي ترڅو روزانه د پروژې فعاليتونه په ژورنال کې درج کړي او د پرمختگ په اړه يې رپوټ هره مياشت ورکړي. د څارنې او ارزونې دارالانشا سره د ۱۴ پروژو نوملړ او د رپوټ ورکولو نمونې په توگه د يوې پروژې رپوټ شريک شول.
		73.2	MOPW	د ټولگټو چارو وزارت بايد داد ترلاسه کړي چې د ورځني رپوټونو، ټيلفوني او ايميل اړيکو ته ځواب ورکولو لپاره يې پوره سرچينې ټاکلي دي.	Infrastructure	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د اړيکو ،پاليسي او رپوټ ورکولو بشپړ ميکانيزم بايد جوړ شي.	
		74.1	MOPW	د ورځپاڼو په گډون د عامه پوهاوي کمپاين له لارې د اداري فساد رپوټ ورکونې ميکانيزم اعلانونه، پوسترونه د اړوند وزارت په دفترونو، همداراز راډيو او ټلويزيونونو کې خپاره شي.	Corruption Reporting	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د رپوټ ورکولو ميکانيزم جوړولو لپاره د ټولگټو چارو وزارت د څارنې او ارزونې کميټې په مرسته د بنو نړيوالو تجربو په لټه کې دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري فساد سره مبارزې يو واحد جوړ شوی او د شکايتونو يو صندوق په وزارت کې لگول شوی دی. د دی تر څنګ، د وزارت دارالانشا ټليفون شميره مراجعيتو ته چمتو شوی ده. سربيره پر دي د وزارت ويب پاڼه په فيسبوک کې هم جوړه شوې. د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا د وزارت شکايتو صندوق وليد. په صندوق باندې ليکلي اطلاعیه دا بياډي چې صندوق د مياشتني يوځل د وزير له خوا واخيږي.
74	د اداري فساد رپوټ ورکولو بشپړ ميکانيزم جوړ او پلی شي	74.2	MOPW	رپوټ شوي پېښې ثبت او په موقع وځيرل شي.	Corruption Reporting	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د رپوټ ورکولو ميکانيزم جوړولو لپاره د ټولگټو چارو وزارت د څارنې او ارزونې کميټې په مرسته د بنو نړيوالو تجربو په لټه کې دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولگټو چارو وزارت په بنسټ، وزارت دا لاندې پېښې د ۱۳۹۴ کال کې لويې څارنوالې ته د عدلي تعقيب لپاره استولې دي: ۱. د مزار شريف خلقي سرک ترميم قضيه؛ ۲. د لور تونازه ټلې څخه ناوره گټه اخيستنه او د تورخم ټلې عرابډو ورکړې کې ۴ مياشتې خندا؛ ۳. د ملی دفاع وزارت له خوا ۴۸ موټرونه چې د ټولگټو چارو وزارت ته ورکړل شوي دي، ترميم شوي ندي؛ يادو پېښو په اړه څارنوالې ته استول شويو دوسيو کاپي د څارنې او ارزونې کميټې دارالانشا سره شريک شوي دي. د ټولگټو وزارت د رپوټ له مخې، اوس مهال شاوخوا ۳۰ دوسيې تر قانوني پلټنې لاندې دي.
		75.1	MOPW	ټولگټو چارو وزارت يوه ستراتيژي جوړه کړې تر څو د منډې ټولني کليدې ادارې وپيژني او د رپوټ ورکولو او روزنې په برخو کې ورسره کار وکړي.	Project Monitoring	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د کليو د پراختيا او بيارغونې وزارت يو ميکانيزم لري چې د ورو پروژو د څارنې لپاره زده کړې برابرېوي، هغوی به دغه پروگرام پراخ کړي او د ټولو وزارتونو کارکوونکو ته به روزنه ورکړي. مالومه نه ده چې ټولنيزې څارنې ته به هم زده کړې ورکړل شي که نه.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولگټو چارو وزارت په پرله پسې ډول د مالوماتو، نظريو او دريځ شريکولو په موخه د افغانستان د انجینرانو له ټولني (اتحاديې)، ډيزاينرانو ټولني او د افغانستان ودانيزو شرکتونو ټولني سره د مالوماتو شريکولو لپاره په اړيکه کې دی. د ټولگټو چارو وزارت او سرک جوړونې ودانيزو شرکتونو ترمنځ د گډې جلسې لست چې په ۱۳۹۳/۸/۱۰ نيټه دايږه شوی وه له MEC سره شريک شوی.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
76	په افغانستان کې د ساختماني سکټور د روڼتيا نوښت پلي شي.	76.1	MOEC	د ودانيز سکټور د روڼتيا دارالانشاء د فعالولو لپاره نړيواله ټولنه پانگه چمتو کړي.	CoSt	(24 حوت 1392) اداره اېتکار شفاهيت سکټور ساختماني در افغانستان رسماً در کنفرانس 23 ماه اکتوبر 2013 ايجاد گرديد اما هنوز هم برای ايجاد دارالانشاء اداره اېتکار شفاهيت سکټور ساختماني پول بیشتر نیاز است.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د آسيايي انکشافی بانک(ADB)، جي آی زيډ (GIZ)، او ديفيد(DFID) موافقه کړي چې د ودانيز سکټور روڼتيا دارالانشاء به تمويل کړي. جي آی زيډ ژمنه کړي چې ۳۰۰۰۰ ډالر به د پروژې خورنیا ارزونې لپاره دوه مشورتي شرکتونو ته ورکړي. د آسيا پراختيايي بانک او ديفيد ژمنه کړي چې دارالانشاء به تمويل کړي خو په دې شرط چې د هغې حقوقي وضعيت د ولسمشريز فرمان له لوري اویا هم د وزیرانو شورا مصوبې له لوري وویل شيد اقتصاد وزارت د څرگندونو له مخې، وزارت اوس مهال د ودانيز سکټور اړوند د رورنیا نوښت د دارالانشاء په حقوقي مینا باندې کار کوي ترڅو په دې اړه یو وړاندیز ترتیب او د ولسمشر دفتر او د وزیرانو شورا ته یې وړاندې کړي. سربيره پردې، ودانيز سکټور نړيوالي روڼتيا سازمان دارالانشاء په افغانستان د ودانيز سکټورنړيوالي روڼتيا تجهيزاتو او جوړلو لپاره ۸۰۰۰۰ بریتانیايي پوند ځانگړي کړي.
		76.2	MOEC	د ودانيز سکټور د روڼتيا لپاره باید د دندو لایحه جوړه شي چې غړیتوب، کتنې، کړنې، د پروژو د کتنو څرگندونکې را ونغاړي.	CoSt		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولو ۱۳ غړيو په گډون چې د دولتي ادارو، خصوصي سکټور، پارلمان او مدني ټولني استازيتوب کوي، د ودانيز سکټور روڼتيا غونډې په هرو درې مياشتو کې ترسره کيږي. د ودانيز سکټور روڼتيا درې مياشتني رپورټونه د څارنې او ارزونې کمیټې سره شريک شوي دي خو خپور شوي ندي.
77	د ټولو بنسټيزو پروژو دپيايښ جوړ شي.	77.1	MOPW	د ټولگټو چارووزارت په خپله وېبپاڼه کې يو دپيايښ خپور کړي چې د پروژو دوزرانو/پانگه ورکونکو، اصلي قرارداديانو، ځای، د پای ټاکل شوي نېټې، اوسني حالت، او د خنډ دليل (که خنډ رامنځته شوی وي) په اړه مالومات ورکړي.	Project Monitoring	(د کب ۲۸، ۱۳۹۲) د ټولگټو چارووزارت د څارنې او ارزونې کمیټې سره د سرکونو د پروژو لېست شريک کړی چې تخنیکي مالومات نه لري، خو داسې څرگنديږي ددې بنودنه کوي چې يو بشپړ لېست جوړ شوی نه دی..	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټولگټو چارو وزارت اوسمهال د MIS سيستم په جوړولو کار کوي. کله چې د جوړونې بهير پوره شي يو هراړخيزه داتاښېس به جوړ شي. خو وزارت په دې اړه مالي محدوديتونو سره مخ دی. اوس مهال يواځې په ۱۳۹۴ کال کې تکميل شويو پروژو يو لست او روانو پروژو په اړه يو رپوټ د ټولگټو چارو وزارت په وېب پاڼه کې دي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیته فعلی
78	د اداري فساد سره مبارزې مېوول جوړ او په درسي نصاب کې ځای پرځای شي.	78.1	MOE	له لومړي تر دولسم ټولگيو پورې له اداري فساد سره د مبارزې مېوولونه ځای پرځای شي چې زده کونکي د اداري فساد پر ضد راوپاروي او د اسلام په رڼا کې د اداري فساد پر ضد اقدامات ولري.	Anti-Corruption Modules	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د ښوونځيو په کوریکولم کې له اداري فساد سره د مبارزې هيڅ موديوول جوړ شوی نه دی خو د اداري فساد يو څو مسئلې په کېنې له پخوا راغلي وي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پوهنې وزارت د رپوټ پر بنسټ، له لومړي تر دولسم ټولگيو کاریکولم کې له لکه ژبو او ديني مضمونونو کې د اداري فساد مسئلې تر يو آنده ځای پرځای شوي دي. د بېلگې په توگه د نهم ټولگي ديني مضمون چې د فساد څخه مخنيونې او حلال کسب رانغاړي.
		78.2	MOHE	د پوهنتون د لومړي کال پروگرام له اداري فساد سره د مبارزې موديوولونه ولري چې زده کونکي د اداري فساد پر ضد راوپاروي او د اسلام په رڼا کې د اداري فساد پر ضد اقدامات ولري.	Anti-Corruption Modules	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د ښوونځيو په کوریکولم کې له اداري فساد سره د مبارزې هيڅ موديوول جوړ شوی نه دی خو د اداري فساد يو څو مسئلې په کې له پخوا راغلي وي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زدکړو وزارت پوهنتونو ته لارښوونه کړې چې په درسي نصاب کې يې د اداري فساد اړوند مسائل ځای پرځای کړي. د څارنې او ارزونې کمېټې دارالانشاء د هغه مکتوب کاپي تر لاسه کړه چې پوهنتونونه استول شوي وه. په پایله کې د کابل پوهنتون ثقافت دپياريتمنت ته دنده ورکړل شوي وه چې په ثقافت مضمون کې د اداري فساد سره مبارزې په هکله موضوع اضافه کړي. د ثقافت دپياريتمنت د لوړو زدکړو وزارت رسمي مکتوب ته ځواب ورکړ او ياده يې کړه چې دغه مضمون په ټولو پوهنځيو کې لوستل کيږي خو دغه دپياريتمنت دا ستونزمنه بولي ځکه چې هغوي دپياري درسي ساعتونه لري. ياد دپياريتمنت د لوړو زدکړو وزارت څخه غوښتنه وکړه چې ددې په درسي مهالوېش کې دغه مضمون يو ساعت نور هم اضافه کړي نو هغوي به بيا وکړای شي چې د اداري فساد په وړاندې د مبارزې موديوول ته په ثقافت مضمون کې ځای ورکړي.
		78.3	MOHE	له اداري فساد سره د مبارزې موديوولونه د سوداگرۍ ادارې او د سوداگرۍ اړوند نورو زده کړو درجو ته جبري شي.	Anti-Corruption Modules	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري فساد سره مبارزې مودولوونه د ادارې او تجارت څانگې زدکونکو په درسي نصاب کې نشته. و لوړو زدکړو وزارت په دې اړه کوم اقدام ندی ترسره کړی.	
79	کتنې او استيناف کمېټې ته لائوري سرچينې ورکړل شي.	79.1	National Procurement Authority	د کمېټې له اغيزمن کار څخه د ډاډ تر لاسه کولو لپاره اضافي بشري او مالي سرچينې ورکړل شي.	Appeal and Review Committee	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د تدارکاتو ادارې د کمېټې پنځه لومړني غړي گمارلي او پريکړه يې کړې چې له نورو ادارو څخه د تعيناتو له لوري د غړو شمير ۲۱ ته پورته کړي. سرچينې روښانه نه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د تدارکاتو ملي قانون د ۵۰ مادې او د ولسمشر له خوا د ۶۷۶ نېټې د ۱۳۹۴/۴/۱۰ کني فرمان له مخې د مزايده کوونکو بيا کتنې درخواستونو ته د رسيدا په موخه د اداري بررسۍ کمېټه توظيف شوې چې د سوداگرۍ او صنايعو وزارت، سوداگرو او صنايعو خونې، د افغانستان د امورو ادارې د ارزونې، څارنې او تعينش معاونيت له استازو څخه جوړه شوي. د تدارکاتو ملي اداره اوس مهال دغې کمېټې ته د سکرترتيت خدمتونه برابروي. دغه کمېټه نيوکو ته د رسيدا د طرز العمل مطابق فعاليت کوي. د تدارکاتو ملي اداره اوس مهال د کمېټې سکرترتيت لپاره لازم کارکونکي، د کار ځای، جلسو دايروول، وسايل او نور امکانات برابروي او په پام کې لري چې د کمېټې غړو لپاره روزنيز پروگرامونه دايرو او د حق الحضور ورکولو امکانات هم برابر کړي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيّت فعلی
80	د کنتي او استيناف کميټي خپلواکي پياوړي شي.	80.1	National Procurement Authority	د گمارني لايحه د کميټي غړو لپاره دپره لوړه خپلواکي ورکوي او د مخکي جوړ شوي شاخص پر بنسټ د هغوي گوښه کول ديرو لوړو سرغړونو ته محدودوي	Appeal and Review Committee	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د لاسوهنو کچه او متقابل اقدامات روښانه نه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مزايده کوونکو نيوکو ته د رسيدا او بيا کنتي درخواست طرز العمل ترتيب او د NPA/C06/1395 کته متحداالمال له لاري په 10/11/1394 نيټه نافذ او ټولو ادارو او تدارکاتي نهادونو ته استول شوي. د ياد طرز العمل د ۱۲ مادې له مخې، کميټه په بې طرفه او خپلواکه توگه عمل او پريکړي کوي. سربيره پردې، د ياد طرز العمل د ۲۰ او ۲۱ مانو له مخې کميټه داسې پريکړي ترسره کوي کومې چې د تدارکاتو ملي ادارې په واسطه اړونده مراجعو ته ليزل کيږي. د تدارکاتو ملي اداره کولې شي چې خپلې نظريې او ملاحظې د ادارې بررسي د کميټې د پريکړې په اړه دغې کميټې ته وليږي، په هغه صورت کې چې کميټه خپله پريکړه بيا تائيد کړي، دا پريکړه نهايي ده او اړونده مرجع ته ليزل کيږي. د مزايده کوونکو نيوکو ته د رسيدا او بيا کنتي درخواست طرز العمل د تدارکاتو ملي ادارې په ويب پاڼه www.npa.gov.af کې د لاس رسې وړ دی.
81	د بهرنيو او کورنيو مزايده کوونکو ترمنځ د کنتي او استيناف کميټې پوهاوي پياوړي شي.	81.1	National Procurement Authority	د قرار داديانو، ودانيز سکټور روڼتيا دارالانشاء، او سوداگرۍ او صنايعو وزارت په گډون ټولو اړوند ارگانونو ته د کميټې لايحي په روښانه کولو يو مکتوب جوړ او واستوي.	Appeal and Review Committee	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د عامه تدارکاتو ادارې د مزايده کوونکو د پوهاوي لوړولو لپاره جدي هڅې نه دي شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مزايده کوونکو نيوکو ته د رسيدا او بيا کنتي درخواست طرز العمل ترتيب او د NPA/C06/1395 کته متحداالمال له لاري په 10/11/1394 نيټه نافذ او ټولو ادارو او تدارکاتي نهادونو ته استول شوي چې پدې طرز العمل کې ددې کميټې دندې او مسوليتونه، د نيوکې وړاندې کولو او بيا کنتي درخواست طريقي، نيوکې ته د رسيدا او بيا کنتي درخواست ميتود، د پريکړې صادرو او نورو اړونده موضوعاتو وړاندوينه شوي او درج شوي.
82	پائل شوي ادارې د پلټنې د لويې ادري سپارښتنې تعقيب کړي.	82.1	SAO	سرغړونکو ادارو ته سزا ورکول شي.	Audit Law	(د وري ۴، ۱۳۹۲) د پلټنې لويې ادارې سپارښتنې د يوشمير ادارو له لوري پلي کيږي خو يوشمير ادارې يې نه جدي بولي او نه يې هم پلي کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پلټنې لويې ادارې سپارښتنې د يوشمير ادارو له لوري پلي کيږي خو ډيري ادارې يې جدي نه بولي. دا په داسې حال ده چې د تفتيش عالي ادارې د نوي قانون (۱۳۹۲) ۲۱ ماده داسې وايي: لاندې موارد ددغه قانون له حکمونو څخه سرغړونه شميرل کيږي او مرتکب له حالت سره سم د اړوند چارواکو له خوا تاديب او يا د عدلي څار لپاره څارنوالۍ ته پيژندل کيږي: ۱- په ټاکلي وخت کې د هغو سندونو، دفترونو، پاڼو، ياداښتونو او نورو مالوماتو نه ښودل چې د پلټنې عالي اداره يې د څيړنې صلاحيت لري. ۲- پر ټاکلي وخت د پلټنې د عالي ادارو مکتوبونو ته د ځواب نه ورکول. ۳- د تفتيش د پايلو په پلي کولو کې بې غوري ۴- اړوند پلټونکي ته د پلټنې اجازه نه ورکول ۵- ټول هغه موارد چې د پلټنې د ترسره کيدو مخه نيسي او يا هم په کې خنډ راولي د پلټنې عالي ادارې د څرگندونو له مخې د ۱۳۹۴ کال پلټنه کې دوه دولتي ادارې يعني د سيمه ييزو ارگانونو خپلواکه اداره او د مرکزي احصايې اداره لوی څارنوالۍ ته وريپژندل شوي دي.
83	د اټکليزو خطرانو پر بنسټ اداره وپيژندل شي، لومړيتوب ورکول شي او وپلټل شي.	83.1	SAO	د افغاني سرې مياشتې ادارې ته د افغان حکومت ورکول شوي بوديجې مفصله او ژوره د مالي چارو او کړنو پلټنه تر سره شي.	Audit Red Crescent	(د وري ۴، ۱۳۹۲) تر اوس مهاله پلټنه نه پلان شوي او نه هم ترسره شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پلټنې لويې ادارې رسمي ليک پر بنسټ د افغاني سرې مياشتې اداره نه غواړي چې د پلټنې لويې ادارې ته اجازه ورکړي چې هغه اداره کې پلټنه ترسره کړي، ځکه چې هغوي دغه اداره په کلني توگه د سره صليب نړيوال فدراسيون، سرې مياشتې ټولني او افغاني سرې مياشتې کورني پلټنې اداره له خوا پلټل کيږي. د افغاني سرې مياشتې ادارې له نظره، د ولسمشر له خوا د حکم د شتون او د سرې مياشتې نړيوال فدراسيون د موافقې په صورت کې د پلټنې لويې ادارې له خوا ددې ادارې يوه ځانگړې بررسي ترسره کېدای شي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
84	د مخابراتي ودې د بودجې هر اړخيزه پلټنه تر سره شي.	84.1	SAO	د پلټنې لويه اداره د مخابراتي ودې د بودجې د جوړېدو تر ننه د پيسو ټوليدلو او لگولو څخه يوه پوره او هراړخيزه ژوره کتنه ترسره کړي	Audit TDF		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پلټنې د لويې ادارې د څرگندونو پر بنسټ، د مخابراتي ودې د وجهي صندوق تفتيش د ۱۳۹۴ کال په وړې مياشت کې پيل شوی. لکه څنگه چې د مخابراتي ودې د وجهي صندوق د هر اړخيزه تفتيش لپاره ټول ضروري اسناد د تفتيش عالي ادارې ته په واک کې ندي ورکړل شوي، لدې کبله تفتيش يواځې د وړاندې شويو اسنادو له مخې ترسره شوی چې ددې تفتيش رپوټ د ۱۳۹۴ کال د سلواغې په مياشت کې ولسمشر ته وړاندې شوی. په دې رپوټ کې د تفتيش عالي ادارې دوه وړانديزونه وړاندې کړي: ۱. اترا اداره بايد د همکارۍ نه کولو په خاطر لوی څارنوالی ته وروپيژندله شي. ۲. ولسمشر بايد يو کډ تيم وټاکي ترڅو دا جوته کړي چې اترا په کومو دلايلو تفتيش ته نه حاضرېږي. ولسمشر تر دې دمه د تفتيش عالي ادارې د وړانديزونو په اړه کومه پريکړه نده نيولې.
85	د تمویل سرچينو په گډون د کانديدانو د شتمنی د انتخاباتي کمپاين د لگښتونو ټاټول.	85.1	IEC	د ټاکنو د خپلواک کميسيون او مالي وزارت له خوا يو ميکانيزم جوړ او پلی شي چې له مخې يې د ټاکنيزو مبارزو د تمویل او شتمنيو د ثبت په اړه له قانوني الزاماتو ډاډ ترلاسه شي.	Candidates Assets & Resources	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د ټاکنو قانون کانديدان اړ کړي چې په ټاکنو کې د کانديدو د غوښتنې پر مهال خپله ټوله منقوله او غير منقوله شتمني ثبت کړي. دقانون ددې حکم له پلي کېدو څخه د ډاډ ترلاسه کولو په موخه، د ټاکنو خپلواک کميسيون له کانديدانو غوښتي چې د شتمنيو د ثبت فورمې څخه، چې ياد کميسيون جوړه کړي، په گټې اخيستني خپلې شتمني ثبت کړي. د ټاکنو د خپلواک کميسيون د څرگندونو له مخې، ټولو کانديدانو دخپلو شتمنيو په اړه کميسيون ته مالومات ورکړل خو دغه مالومات هيڅکله ترڅيړنې او تدقيق (verification) لاندې و نه نيول شول. د نوي لايحې له مخې هر کانديد به خپل مالي استازي کميسيون ته معرفي کوي او يو بانکي حساب به پرانيزي چې د ټاکنيزو لگښتونو او همداراز د ټولو هغو لگښتونو لپاره چې د ټاکنيزو مبارزو پر مهال کيږي، ترې گټه اخلي.	
86	د سرچينو په گډون د کمپاين ثبت شوي بودجه، شتمنی، او لگښت سپيني شي	86.1	IEC	د ټاکنو خپلواک کميسيون دي د څارنې له عالي ادارې، د افغانستان د رپوټونو د شننې او مالي انتقالاتو له مرکز، لويې څارنوالی، ستري محکمې، د کورنيو چارو وزارت (د درندو جرمونو په وړاندې د مبارزې، د اداري فساد په وړاندې د مبارزې تيم، نړيوالو جنایي پوليسو) د ملي امنيت د لوی رياست، کابل ښاروالی(د ملکيتونو د ثبت مديریت)، د کرنې او وېو لگولو وزارت (د املاکو اداره)، د بهرنيو چارو وزارت، عدليې وزارت (د قضايای دولت عمومي رياست)، مالي وزارت(ماليات، عامه ماليات، قراردادنو) په همکارۍ د ټاکنيزو مبارزو مالي مسایل تر تدقيق لاندې ونيسي او ورته دي رسېدنه وکړي.	Candidates Assets & Resources	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د عوايدو سرچينې او شتمنی تر دې دمه د څيړنې او تدقيق لاندې نه دي نيول شوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ټاکنو خپلواک کميسيون د رپوټ له مخې د کانديدانو د شتمنيو او د هغوي د تمویل سرچينو تدقيق د ټاکنو د خپلواک کميسيون حقوقي مکلفيت او نېغ مسوليت نه دی يا لږ تر لږه په دې اړه يو قانوني نښه موجود ده. د شتمنيو تدقيق د يوې ستري ننگونې په توگه پاتې دی او هيڅکله پلی نشو.
87	د سياسي گوندونو له مالي تمویل څخه اغيزمنه څارنه	87.1	IEC	د سياسي گوندونو د عوايدو، شتمنيو او لگښتونو د ثبت او تدقيق (Verification) په موخه د تفتيش او څارنې يو اوږد مهاله پروگرام جوړ او پلی شي.	Candidates Assets & Resources	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) تر دې دمه د څارنې او تفتيش پروگرام جوړ او پلی شوی نه دی. شتمني ثبت شوي خو تدقيق او څيړل شوي نه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سياسي گوندونو عوايدو، شتمنيو او لگښتونو ثبت او سپيناوي لپاره د څارنې او بررسۍ اوږد مهاله پلان جوړ شوی ندي. لکه څنگه چې د ټاکنو په قوانينو کې د سياسي گوندونو د عايداتو، لگښتونو او شتمنيو د ثبت او سپيناوي لپاره احکام نشته، د ټاکنو خپلواک کميسيون دغه موضوع خپل حقوقي مکلفيت يا نېغ مسوليت نه گڼي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيت فعلي
88	د ټاکنيزو مبارزو په لړ کې ، د اداري فساد اړوند د کانديدانو د ژمنو پلي کېدل.	88.1	MEC	ټاکل شوی کانديد بايد د اداري فساد په وړاندې د مبارزې په تړاو هغه ژمنې چې د ټاکنيزو مبارزو په لړ کې يې کړې پلي کړي.	Anti Corruption Commitment		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) نوی دولت هڅه کوي چې د اداري فساد په وړاندې د مبارزې په برخه کې خپلې ژمنې پلي کړي. د لسمشری ماڼۍ د دريم فرمان له مخې د کابل بانک پيښه بيا پرانستل، د څارنې او ارزونې کميټې (MEC) د سپارښتنو د پلي کېدو په برخه کې د ۱۳۹۳/۸/۱۹ نېټې د وزيرانو شورا مصوبه، د ملي دفاع وزارت تېلو قراردادونو ته ګټه، د ښار جوړونې وزارت ۶ کارګونکو عدلي تعقيب، د ايسا حقوق وضعيت ته بيا کتنه او د ټولو وزارتونو په سل ورځني پلان کې د اداري فساد هڅو ته ځای ورکول په دې برخه کې مثبتې بېلګې ګڼل کېږي. سربيره پردې، د ۲۹/۱۲/۱۳۹۴ نېټې د ۱۶۸ ګڼه ولسمشريز فرمان له مخې د حکومت ولې، عدالت او اداري فساد په وړاندې د مبارزې عالي شورا ته د حکومت ولې او عدالت عالي شورا ارتقا د اداري فساد په وړاندې مبارزې په اړه يو مهم ګام ګڼل کېدای شي. دا په داسې حال کې ده چې د کابل بانک پخوانی رييس، ونده لرونکی او اوس مهال ددغه بانک يو ستر پوږوړي خوشي کول او له ده سره د ۱۳۹۴ کال په لړم مياشت کې په ناقانونه توګه د يوه ستري ودانيزې پروژې د هوکړه ليک لاسليک، له اداري فساد سره د مبارزې په برخه کې د ملي پوالي حکومت د ژمنو په اړه جدې انديښنې پيدا کړي دي.
89	له روڼتيا، حساب ورکونې او سم مديريت څخه د ډاډ تر لاسه کولو په موخه ، د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د خپلواک کميسيون پر چوکاټ بيا کتنه او سمونه.	89.1	IARCSC	د ملکي خدمتونو د کارګونکو د ټاکلو د مناسب مديريت لپاره د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون واکونه (اختيارونه) بايد و ارزول شي.	IARCSC Mandate	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د سمونې (اصلاح) پلان د چارو په ادارې کې تر بيا کتنې لاندې دی	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون، د کميسيون په دندو بيا کتنې او سمونو اړتيا درک کړې ده، دا په داسې حال کې ده چې د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د کابينې د پريکړې له مخې، د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د ټاکنو بورد له دې وروسته د ملکي خدمتونو د لوړپوړو کارګونکو (۱ او ۲ بستونو) په ګډون د ګمارنې له بهير څخه يوازې څارنه کوي.
		89.2	IARCSC	د پخوانيو ارزونو پر بنسټ، او د جلسو د لنډيز د خپرولو ، پوهې او وړتيا له مخې په ګمارلو کې د لا زياتې روڼتيا په موخه، د سمونو ستراتيژي جوړه شي.	IARCSC Mandate	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د سمونې (اصلاح) پلان د چارو په ادارې کې تر بيا کتنې لاندې دی او څرګنده نه ده چې تر کومې کچې دغه موخې تر لاسه شوي دي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د کابينې د پريکړې له مخې، د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د ټاکنو بورد له دې وروسته د ملکي خدمتونو د لوړپوړو کارګونکو (۱ او ۲ بستونو) په ګډون د ګمارنې له ټول بهير څخه يوازې څارنه کوي.
90	په مناسبه توګه د ملکي خدمتونو د کارګونکو د ناوړه کړونو ارزونه او په دې برخه کې د تاديبي کړونو پلي کول	90.1	IARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون د شکايت اورېدنې بورد دی د خپلو څيړنو په پايله کې پريکړې او رپوتونه د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو په انټرنټ پاڼه کې خپاره کړي.	HR-Policy IARCSC		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د شکايت اورېدنې بورد د خپلو کړنو رپوټ د کميسيون په ويب پاڼه کې خپروي. خو، په ځانګړې ډول نيول شوي پريکړې په ويب پاڼه کې راغلي ندي. د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د رپوټ له مخې، د شکايتونو بورد اوس مهال د اطلاعاتو او عامه اړيکو له رياستونو سره په ګډه کار کوي ترڅو د شکايتونو د بورد پريکړو د خپرولو لپاره په ويب پاڼه کې يو ځای ځانګړی کړي.
		90.2	IARCSC	د ادارو رهبري بايد د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د خپلواک کميسيون د شکايت اورېدنې بورد د حکمونو پلي کول د خپلو کارګونکو د کلني کړنو په پلان کې شامل کړي.	HR-Policy IARCSC		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د رپوټ له مخې، د شکايت اورېدنې بورد خپلې پريکړې له اړونده ادارو سره شريکوي او اداري مکلفي دي چې د کميسيون د شکايتونو اورېدنې بورد د پريکړو پلي کول د کارګونکو د کلنيو اجراتو په پلان کې شامل کړي او د کميسيون مکلفيت دا دی چې د شکايتونو اورېدنې بورد د پريکړو پلي کېدل وڅاري. د بورد د شکايتونو يوې ډکې شوي فورمې کاپي له MEC سره شريکه شوي. د يو شمير وزارتونو د څرګندونو له مخې د شکايتونو د بورد پريکړې په خپل وخت پلي کېږي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
91	د ملكي خدمتونو كاركونكو ته په پرله پسي توگه د مناسبو مياشتنيو حقونو او امتيازونو وركول	91.1	IARCSC	داسي يوه ستراتيژي جوړه او پلي شي چې له مخې يې له كاركونكو د ملاتړ لپاره كافي مياشتني حقوق او امتيازونه په پام كې ونيول شي.	HR-Policy IARCSC	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د مالي وزارت او د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو خپلواك كميسيون د ملكي خدمتونو د كاركونكو د مياشتني حقونو د برابرۍ لپاره پلان جوړ كړی چې د وزيرانو شورا له خوا تصويب شوی او مالي وزارت په پام كې لري چې دېر ژر دغه پلان پلي كړي. په ۲۰۱۲ كال كې د كمركونو لوی رياست ولسمشر ته د كمركونو د كاركونكو د مياشتني حقونو د زياتيدو وړاندې وکړ خو څرگنده نه ده چې په دغو حقونو كې سمونې به كافي وي او په ټولو به پلي شي كه نه؟.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ملكي خدمتونو د مامورينو لپاره د استثنائي مادي امتيازونو د ترسره كولو تر نامه لاندې طرز العمل، لارښود او د CBR د معاشونو كچه او ملاتړو پروژو د معاشونو د وركړې لارښود NTA شته خو د ملكي خدمتونو له كاركونكو څخه د ملاتړ لپاره د كافي امتيازونو او معاش په برخه كې ځانگړي ستراتيژي نشته. د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو د خپلواك كميسيون د څرگندونو پر بنسټ، د ورته ستراتيژي جوړول يوازې د اداري اصلاحاتو د كميسيون نډه نه ده او د مالي، اقتصاد وزارتونه او نورې اړوند ادارې د معاشونو په ټاكلو كې اړيني دي.
91	د ملكي خدمتونو كاركونكو ته په پرله پسي توگه د مناسبو مياشتنيو حقونو او امتيازونو وركول	91.2	IARCSC	ستراتيژي بايد په گوته كړی هغه كاركونكي چې په دولتي چوكاټ كې ورته كارونه لري، يو شان مياشتني حقوق اخلي (البته د زده كړو، كاري تجربې، ټاكل شويو مهارتونو او نورو په پام كې نيولو سره) تر څو د هغو كاركونكو فيصدي چې د دولت له جوړښت څخه بهر كار كوي را ټېټه كړي.	HR-Policy IARCSC	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د مالي وزارت او د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو خپلواك كميسيون د ملكي خدمتونو د كاركونكو د مياشتني حقونو د برابرۍ لپاره پلان جوړ كړی چې د وزيرانو شورا له خوا تصويب شوی او مالي وزارت په پام كې لري چې دېر ژر دغه پلان پلي كړي. په ۲۰۱۲ كال كې د كمركونو لوی رياست ولسمشر ته د كمركونو د كاركونكو د مياشتني حقونو د زياتيدو وړاندې وکړ خو څرگنده نه ده چې په دغو حقونو كې سمونې به كافي وي او په ټولو به پلي شي كه نه؟.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د كميسيون د څرگندونو پر بنسټ، د ملكي خدمتونو د يو شان بستونو او دندو كاركونكي د يو ډول معاشونو او امتيازونو تابع دي د بېلگې په توگه: ۴ بست په ټولو ادارو كې له قانون سره سم د ورته معاش او امتيازونو څخه برخمن دي، ددې ترڅنگ د (NTA)، (CBR)، معاشونو سكيل او سپر سكيل معاشونه چې سندونه يې له كميتي سره شريك شوي تر يوې كچې كولاى شي د لوړو ورتياو لرونكي كاركونكي د دولت په جوړښت كې پورته يوسي، خو بيا هم د دولتي معاشونو او پروژي معاشونو ترمنځ دېر زيات توپير شته چې دغه حالت يوه ستره ننگونه بلل كيري.
92	مشكوك او پلوی چارواكي وپيژندل شي او اړوند ادارو ته وروپيژندل شي.	92.1	IARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو كميسيون هغه چارواكي وپيژني او پروراندې يې عدلي كړنې ترسره كړي چې د ترارونو شك پري وي او يا هم د گمارنو بهير كې بده تر لاسه كوی.	HR-Policy IARCSC	(د لړم ۸، ۱۳۹۲) د يوشمير وزارتونو لوړپوړو چارواكو له خوا د گمارنو بهيرونو كې بې موجه لاسوهني او مداخلې شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د كميسيون د رپورټ پر بنسټ، د مشكوك، پلوي چارواكو او گمارنې په بهير كې بدي اخيستونكو د پيژندلو او د هغوي په اړه كړنې د كميسيون نډه نه بلكي د ملي امنيت او لويې څارنوالي د كاركونكو نډه ده.
93	په برابره توگه د ملكي خدمتونو د كاركونكو د ورتياو لوړول	93.1	IARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو كميسيون د بورسيو او داخل خدمت روزنيزو زد كړو پروگرامونو كې په ځانگړي ډول خارجي روزنيزو فرصتونو كې د عدالت يقيني كولو لپاره يو ميكانيزم جوړ او پلي كړی.	HR-Policy IARCSC	(د لړم ۸، ۱۳۹۲) د ورتيا لوړيدو برنامو كې گډون لپاره خوروي په ډيره كچه د شخصي اړيكو په بنسټ بنكاري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د روزنيزو بورسونو د عادلانه وپش په موخه يو كميسيون د بهرنيو چارو وزارت، كارټولنيزو چارو شهيدانو او معلوماتو وزارت، اقتصاد وزارت، لوړو زدكرو وزارت له استازو څخه د ملكي خدمتونو انستيتيوت عمومي رئيس تر مشرۍ لاندې د بورسونو او هيواد څخه بهر زدكرو د مقرري له مخې د ملكي خدمتونو په انستيتيوت كې جوړ شو ترڅو چې د روزنيزو اړتياوو پر بنسټ بورسونه او د پروگرامونو موضوع اړوند ادارو ته وويشي. د بورسونو او هيواد څخه بهر زدكرو د مقرري كې، د كميتي د جلسو صورت او د لسانس او ماسترۍ بورسونو لپاره د پيژندل شويو نوماندانو د لسټ ددې كميتي له دارالانشا سره شريك شوی. د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو د خپلواك كميسيون د څرگندونو له مخې ددې ډول كد كميسيون شتون د بورسونو په وپش كې د ناقانونو لاسوهنو مخه نيولی شي. خو، د بورسويو په وپش كې اوس هم بې قانونه لاسوهنه پراخه ده
94	د نويو پرسونونو په تړاو له خدمتونو څخه د گټې اخيستونكو ترمنځ د پوهاوي كچې لوړول	94.1	IARCSC	د مهمو دولتي خدمتونو د وړاندې كولو پرسونونه راټول او د يوه لارښود كتاب (د دولتي لارښود كتاب) تر نامه لاندې چاپ شي. دغه كتاب په پراخه كچه او په وړيا توگه وويشل شي، او په منظم ډول نوي مالومات په كې ځای كړل شي.	HR-Policy IARCSC	(د ليندۍ ۲۴، ۱۳۹۲) د دولتي لارښود يو دفتر چې ټول مهم عامه خدمتونه تر پوښښ لاندې راولي په افغانستان كې نشته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ساده شويو كړنلارو لارښود به د هغو وزارتونو په لاس كې وركړل شي چې د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو له خپلواك كميسيون سره يې د ساده كولو هوكره ليك لاسليك كړی دی. خو د بوديجې او چاپې وړتيا نه درلودو له امله، د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو خپلواك كميسيون نشي كولاى چې حكومتي لارښود چې ټول مهم دولتي خدمتونه راوغاړي، جوړ او ځلكو ته وويشي. خو كميسيون په پام كې لري چې ساده شوي بهيرونه د خپلې انټرنټي پاڼې له لارې د ځلكو په واک كې وركړي.
95	د سوبتيا او ناسوبتيا اغيزمن الكترونيكي سيستم جوړول او د ملكي خدمتونو پر ټولو كاركونكو تطبيقول	95.1	IARCSC	ټولې دولتي ادارې بايد د سوبتيا په الكترونيكي سيستم سمبالې شي.	HR-Policy IARCSC	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملكي خدمتونو د خپلواك كميسيون كاركونكو ته د الكترونيكي سوبتيا سيستم، نوې ودانې ته د ياد كميسيون له تگ سره پلي كيري. نورې ټولې دولتي ادارې د الكترونيكي سوبتيا سيستم كارول لپاره به خپله مسوليت لري. يوشمير وزارتونو لكه د كار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلوماتو وزارت مخكې له مخكې د الكترونيكي سوبتيا سيستم پلي كړی دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د سوبتيا سيستم، نوې ودانې ته د ياد كميسيون له تگ سره پلي كيري. نورې ټولې دولتي ادارې د الكترونيكي سوبتيا سيستم كارول لپاره به خپله مسوليت لري. يوشمير وزارتونو لكه د كار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلوماتو وزارت مخكې له مخكې د الكترونيكي سوبتيا سيستم پلي كړی دی.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضیعت فعلی
96	په دولتي ادارو او قانونونو کې په ښکاره توګه د ناقانونه لاسوهنو مخنیوی	96.1	IARCSC	د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کمیسون او د چارو اداره دې یو قانون تصویب کړي چې په هغې کې هغه فعالیتونه چې په دولتي ادارو کې نا سمه لاسوهنه بلل کېږي تعریف شوي وي.	Legal Framework IARCSC	(د لیندۍ، ۲۴، ۱۳۹۲) د چارو اداري د قانون خلاف لاسوهنو د مخنیوي لپاره د یوه فرمان مسوده ولسمشر ته تصویب کړې وه چې لاسلیک نشوه او لامل یې دا وو چې د ولسمشرۍ ماڼۍ د ۴۵ کته فرمان ۱.۷، ۱.۹، ۱.۱۵ موندو دغه موضوع یاده کړې. دا په داسې حال کې ده چې ناقانونه لاسوهني روانې دي او په ډېره لږه کچه ورته سزا ورکول کېږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د خپلواک کمیسون د څرګندونو پر بنسټ، دغه موضوع د کمیسون له صلاحیت څخه بهر ده. دا په داسې حال کې ده چې د څارنې او ارزونې کمیټه د لاسوهنې د لاسوهنې قانون مسوده جوړه کړې چې په تصویب سره به یې د قانون خلاف لاسوهنو مخه ونیول شي. یاده مسوده راتلونکو اجرااتو لپاره د ولسي جرګې د اداري فساد په وړاندې ګاښ سره شریکه شوې.
97	د بې قانونه لاسوهنو کموالی لپاره باید یوه پالیسي جوړه او پلي شي.	97.1	MOHE	د لوړو زدکړو وزارت د پوهنتونونو سره په همغږي د بې قانونه لاسوهنو او فشار او بې قانون لاسرسی څخه مخنیوي لپاره یوه پالیسي جوړه او پلي کړي.	Illegal Interference MOHE	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) د غیرقانوني فشارونو څخه کاراخیستل یوه ستونزه ده چې ډېری وخت د وزارت چارواکو، ملي شورا غړيو او نورو دولتي ادارو له خوا ترې کار اخیستل کېږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زدکړو وزارت د مالوماتو پر بنسټ کرنلاري او د دندو لایحي پلي کېږي تر څو د بې قانونه لاسوهنو څخه مخنیوی وشي. خو د څارنې او ارزونې کمیټې موندني ورپسې چې غیرقانوني لاسوهني د بورسويو تخصیص او ګمارنو بهیر کې روانې دي. دا په داسې حال کې ده چې د ۱۳۹۴ کال د کانکور ازموینې په پروسه کې یو لړ تعدیلات رامنځته شول (لکه د ازموینې او شمولیت فورمو کې د کټنگ سیستم او بزګور کارول، د ازموینې د جمیلنگ سیستم معرفي، د کانکور د لارښود اصلاح کول او د نمر وړکولو لوی ماشین) ترڅو روښانه دامنه کړي.
98	د اسنادو مدیریت روښانه کرنلاره جوړه او پلي شي.	98.1	MOHE	د پوهنتونونو محصلینو چارو اداري سره په همغږي د لوړو زدکړو وزارت اسنادو ته د لاسرسي لپاره وزارت او پوهنتونونو ته کرنلاري جوړي کړي	IT MOHE	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) مالوماتو او اسنادونو ته لاسرسي ګران دی او غوښتونکو ته یو واحد میکانیزم نشته	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اسنادو د مدیریت سیستم ته لاسرسي تر اوسه هم یوه ستونزه ده. خو د لوړو زدکړو وزارت هودمن دی چې د آرشیف سیستم کمپیوټري کړي ترڅو یو شمیر ستونزې هوارې کړي. اوسمهال د ټولو جدیدالشمول محصلینو شهرت او د هر سمسټر د ازموینو نتایج د مضمون په تفکیک ثبت او آرشیف کېږي. فراغت او د ډیپلوم ویش هم د همدغو مالوماتو له مخې طی مراحل کېږي. دا په داسې حال کې ده چې د ثبت او اسنادو ساتلو سیستم تر اوسه په بشپړه توګه کمپیوټري شوی ندی.
99	د اسنادو مدیریت هراړخیزه ډاټابیس د اړوند ادارو ته د لاسرسي وړ وي.	99.1	MOHE	د پوهنتونونو سره په همغږي د لوړو زدکړو وزارت د آرشیف چارو لپاره پوهنتونونو ته نوی کمپیوټري سیستم جوړ او پلي کړي	IT MOHE	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) په ټولیز ډول اسنادونو د دو قسمه خطرونو سره مخ دي: لمړي د اور لږېدنې خطر شده، او دوهم چې ډیر خطرناکه دی، د رطوبت له لوري د اسنادونو خرابیدل دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زده کړو وزارت د د مالوماتي تکنالوژي ریاست د مالوماتو پر بنسټ د آرشیف کمپیوټري کولو په موخه یو پلان تصویب شوی او وزیر ته د تصویب لپاره استول شوی دی. د لوړو زدکړو وزارت د تصویب شوی پلان کاپي د څارنې او ارزونې کمیټې سره شریکه نکره. دا په داسې حال کې ده چې د وزارت د IT برخه معمولاً له پوهنتونونو او لوړو زده کړو موسیسو او ولایتونو څخه مکتوبونه په الکترونیکی توګه تر لاسه کوي او کاپي ګانې یې د (Soft) او (Hard) په شکل آرشیف کوي.
100	د حقوقي چوکاټ د پلي کېدو څارنه وشي.	100.1	MOHE	د لوړو زدکړو وزارت د پوهنتونونو سره په سلا د حقوقي چوکاټ پلي کېدو جدي څارنه ترسره کړي او پوهنتونونه د هغو کسانو پیژندنې لپاره چې له قانون څخه سرغړونه کوي لازم اقدامات ترسره او ډاډ تر لاسه کړي چې هغوی ته سمه سزا ورکړل شي.	Legal Framework MOHE	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) د ټاکل شویو ادارو له خوا د څارنیزو بهیرونو نشتون له امله ښونکي داسې فکر کوي چې حقوقي اسناد د پلي کولو لپاره نه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زدکړو وزارت د څرګندونو له مخې، قوانینو، مقرراتو او لایحو ته غاړه ایښودنه د کورني تفتیش ریاست، کیفیت د تضمین ورکولو ریاست، د اکاډمیک چارو د انسجام ریاست له خوا څارل کېږي. د تفتیش ریاست د رپوټ له مخې دغه ریاست په ۱۳۹۴ کال کې ۱۲ قانوني او تدارکاتي سرغړونې تشخیص او نور تحقیق په موخه یې اړنده ادارو ته راجع کړي. دغه سرغړونې د خصوصي پوهنتونونو او لوړو زدکړو نهادونو ناقانونه کړنې او تدارکاتي قواعدو او مقرراتو څخه سرغړونه رانغاړي. د راجع شویو پیښو لست د څارنې او ارزونې کمیټې سره شریک شوی.
101	د ښونکو لپاره الزامی کمپیوټر روزني چمتو شي.	101.1	MOHE	پوهنتونونه ښونکو ته د کمپیوټر روزني چمتو کړي ترڅو اړوند مالومات بریښنايي شي او د اسنادو او مالوماتو اداري سیستم پرمختللی شي.	HR-Policy MOHE	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) د اوسني اسنادو او مالوماتو مدیریت سیستم یوه لویه نیمګړتیا د کمپیوټر څخه ښونکو له خوا د کارونې لیاالتیا نشتون دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زده کړو وزارت د څرګندونو پر بنسټ، په ډېری پوهنتونو کې د انگلسي ژبې او کمپیوټر زده کړې په لاره اچول شوي دي چې په دغو پروګرامونو کې ګډون داوطلبانه دی، خو له هغې سره په یوه وخت اسنادانو ته جدي توصیه کېږي چې په دغو پروګرامونو کې ګډون وکړي مګر اجباري نه دي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
102	شکمن کسان اړوند ادارو ته ور وپېژندل شي.	102.1	MOHE	د لوړو زدکړو وزارت ثبوت درلودونکي اتهامونه څيړنيزو ادارو ته واستوی.	Discrimination & Harassment		(10/جنډر/1395) لوړو زده کړو وزارت د جنډر رياست په بنسټ هغوی ته په دې وروستيو کې يوه جرمي پېښه له غور ولایت څخه دغه امریت ته راجع شوی چې د پوهنتون استاد له خوا د يوې ښځينه زدکونکې د وهلو ټکولو په اړه ده او تر بررسۍ لاندې ده. يوه بله پېښه په البيروني پوهنتون کې د يو نارينه استاد د گمانزې په اړه ده چې راجع شوی چې نوموړي استاد ته سره لدې چې د نورو سيالانو په پرتله د کمې وړتيا درلودونکې وو ترجيح ورکړل شوی وه. د لوړو زده کړو وزارت د جنډر امریت مداخلې او څيړنې وروسته، په نوموړي بست باندې د وړتيا او لياقت اصل پر بنسټ په البيروني پوهنتون کې يوه ښځينه استاده وگمارل شوه.
103	د حقوقي اسنادو پلي کول په فعاله توگه د بيلابيلو مالوماتو سرچينو په کارولو سره و څارل شي.	103.1	MOHE	پوهنتونونه او د لوړو زدکړو موسسې بايد د وزارت سره په همغږي بوميگانيزم جوړ کړي چې د ښونکو اداري او محصلينو نظريات پکښې ځای پرځای شي.	Universities		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د لوړو زدکړو وزارت د څرگندونو له مخې، قوانينو، مقرراتو او لايحو ته غاړه ايښودنه د کورني نفتيش رياست، کيفيت د تضمين ورکولو رياست، د اکادميک چارو د انسجام رياست له خوا څارل کيږي. د نفتيش رياست د رپوټ له مخې دغه رياست په ۱۳۹۴ کال کې ۱۲ قانوني او تدارکاتي سرغړونې تشخيص او نور تحقيق په موخه يې اړنده ادارو ته راجع کړي. دغه سرغړونې د خصوصي پوهنتونونو او لوړ زدکړو نهادونو ناقانونه کړنې او تدارکاتي قواعدو او مقرراتو څخه سرغړونه رانغاړي. د راجع شويو پېښو لست د څارنې او ارزونې کمېټې سره شريک شوی.
104	د اعتماد وړ کسانو له جوړښت څخه د شکايتونو گڼه کميټه جوړه شي.	104.1	MOHE	پوهنتونونه د شکايتونو گڼه کميټه چې د اعتماد وړ کسانو او د محصلينو يوه استازی په کې وي جوړه کړي.	Universities	(د تلې ۸، ۱۳۹۲) د محصلينو شکايتونو کميټه هميشه بې طرفه نده، او د ښونکو پلوي ده او د محصلينو ناهيلي ديروي او عدالت څخه مخنيوی کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) په پوهنتونونو کې د محصلينو په غړيتوب د شکايتونو د اورپنې کميټه نشته، خو د محصلينو، استادانو او کارکوونکو شکايتونو ته د رسيدنې په موخه د نظم او دسپلين کميټه شته.
105	د ځمکو د ویش بهير ساده کول، او له يوې سرچنې څخه دخدمتونو د وړاندې کولو په سيستم د بهير بدلول	105.1	MORR	د کډوالو او بېرته راستنيدونکو چارو وزارت دې د ځمکې د ویش بهير ساده کړي، سيستم دې له يوې سرچينې څخه د مالوماتو وړاندې کولو ته واړوي، او داسې يو ميکانيزم دې جوړ کړي چې د ویش په بهير کې د لوړ پوړو چارواکو د لاسوهنې مخه ونیول شي.	Land Distribution Process	(د لړم ۸، ۱۳۹۲) د ځمکو د ویش د کاري پروسې طرز العمل اوږد، بيروکراتيک، پېچلی دی او ۶۳ پروونه لري چې د ځمکې د ویش بهير له غوښتونکو وار او پار خطا کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ځمکو د ویش بهير د څارنې د عالي ادارې له خوا ساده شوی دی. د وزارت حقوقي کميټې ټول اړوند سندونه په هغه طرز العمل کې، چې په دې وروستيو کې د ځمکو د ویش لپاره طرحه شوی، شامل کړي دي، چې ددغه طرز العمل کلپې د څارنې او ارزونې له کميټې سره شريکه شوي ده.
106	مالوماتي الکترونيکي بانک ته د کارکوونکو د لاس رسې محدوديت	106.1	MORR	د کډوالو او بېرته راستنيدونکو چارو وزارت دې مالوماتي الکترونيکي بانک ته د کارکوونکو لاس رسې محدود کړي	IT MORR	(د لړم ۸، ۱۳۹۲) د سندونو او اطلاعاتو د مديريت سيستم په زړه او کلاسيکه توگه ساتل کيږي او سندونو ته د لاس رسې لپاره هيڅ ميکانيزم نشته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کډوالو او بېرته راستنيدونکو چارو وزارت اوس مهال په مرکز او څلورو سرحدي ولايتونو (هرات، نيمروز، کندهار او ننگرهار) کې يو ډيټابيس لري چې تر اوسه يو بل نه دی ښلول شوی. ددې وزارت د څرگندونو له مخې، ټاکل شوی ده چې د کډوالی نړيوال سازمان (IOM) په همکارۍ به مرکزي ډاټابيس بشپړ شي او د ۱۳۹۵ کال تر پای پورې به له ۱۲ ولايتونو سره وښلول شي. همداراز د تحقيق او مالوماتي ټکنالوجي (IT) رياست کارکوونکو يې د ډيټا انټرې په برخه کې روزل شوي دي. د کډوالو او بېرته راستنيدونکو چارو وزارت د ډيټابيس په اړه د پرمختگ رپوټ له MEC سره شريک شوی.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیته فعلی
107	د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت دی د څار له عالي ادارې سره په همغږۍ د تقاعد جعلي کارونه پيدا کړي.	107.1	MOLSAMD	د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت دی د څار له عالي ادارې سره په همغږۍ د تقاعد اوسني کارونه او ارزوي تر څو هغه متقاعدین چي نشته وپېژني او د هغو کسانو په وړاندې چي په ناقانونه توگه یې له کار تونه گټه اخیستی قانوني کړنې وکړي	MOLSAMD Investigation	(د لیندۍ ۱۹، ۱۳۹۳) ددې بهیر د کارکوونکو او کمیشن کارانو ترمنځ په زرگونو جعلي کار تونه شته چي د خزانو او تقاعد له ریاست څخه حقوق تر لاسه کړي او هغه متقاعدین چي په نامه یې د تقاعد کار تونه جوړ شوي او حقوق اخلي فزیکي شتون نه لري، چي دا کار نه یوازي په خپله اداري فساد دی بلکي د فساد د دوام لپاره لاره هواروي او د هیواد د ملي بودجې د پام وړ پیسو د بې ځایه لگښت لامل گرځي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د مالوماتو له مخې د هغو متقاعدینو د تعقیب په اړه چي اصلا نشته او یا هم له خپلو حقونو زیاتې پیسې اخلي، په ټولو ولایتونو کې د کار او ټولنیزو چارو ریاستونو ته متحد المال او تعقیبي مکتوبونه استول شوي دي، له مکتوبونو او مکرر تعقیب وروسته شاوخوا ۳۴ ولایتونو (پرته له لغمان او تخار) داد ورکړی چي دوی ۴۰۰ دفترونه د شهیدان معلولین او متقاعدین یې ارزولي او اصلاح کړي دي. ددی تر څنګ ولایتونو ته هم پلاوي لیرل شوي چي له پروسې څخه څاره وکړي. ددې وزارت د رپوټ له مخې، د خزانو او تقاعد د لوی رئیس د څرگندونو پر بنسټ، د ۴۰۰ دفترونو د ارزونې او اصلاح په پایله کې، د کمیشن کارانو د مداخلې مخنیوی شوی، همداراز د تقاعد د حقونو د غوښتنې پروسه ساده شوی، په نوي کمپیوټري سیستم کې د متقاعدینو ثبت، د بانک له لارې د متقاعدینو حقونو ورکول، د متقاعدینو د ثبت په موخه له اړوندو ادارو څخه د متقاعدینو د اسنادو غوښتل، یوازي متقاعد او پاهم مستحقې ورثې ته د تقاعد حق ورکول، د متقاعدینو او ورثې د هویت بیا ټاټول او د لیوالتیا د پریکولو (په یو ځل د تقاعد پیسو ورکول) د سندونو د څیړنې کمیسون جوړول ټول ددی لامل شوي چي په ۱۵ ولایتونو کې نژدې ۱۵۵ میلیونه افغانۍ د دولت په گټه سپمول شوي دي. د تقاعد عمومي ریاست د ټولو دولتي ادارو د متقاعدینو لستول پیل کړي او لستونه له اړوندو ادارو سره شریکوي تر څو اړونده ادارې د متقاعدینو د لستونو درستیوالی او سمون دامن کړي. سر بیره پردې، د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت په پام کې لري چي ډیر ژر د تقاعد سیستم بایومتریک کړي او په دې موخه یې له یوې اردني کمپنۍ سره تړون لاسلیک کړي چي ډیر ژر به یې کار پیل شي.
108	د تقاعد په ریاست کې ډیټابیس باید بشپړ او پلی شي	108.1	MOI	د کورنیو چارو وزارت باید د تقاعد په ریاست کې د پولیسو د تقاعد اړوند ټولو موضوعاتو د پروانو د ترسره کولو او ثبتولو لپاره یو کمپیوټري ډیټابیس جوړ کړي.	MOI Pension	(د لړم ۸، ۱۳۹۳) په کورنیو چارو وزارت کې کمپیوټري ډیټابیس شته خو ترې گټه نه اخیستل کیږي. د کورنیو چارو وزارت د تقاعد ریاست له کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو له وزارت سره نه دی نښلول شوی. د متقاعدینو نوملړ (لیست) په لاس لیکي او بیا یې د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت ته استوي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پولیسو د ټولو متقاعدینو په اړه مالومات په نوي ډیټابیس کې ثبت شوي او د پولیسو اسناد د نوي سیستم له لارې طی مراحل کیږي. یو کمپیوټري ډاټابیس له پخوا د کورنیو چارو وزارت کې جوړ شوی. په ډاټابیس کې د پولیسو د ټولو متقاعدینو، معلولینو او شهیدانو مالومات درج شوي. د مالومات عبارت دي له: نوم، د پلار نوم، رتبه، دنده، عمر، د دندې د پیل کال، د تقاعد کال او د خدمت دوره. د یادونې وړه چي د کورنیو چارو د وزارت ډاټابیس تر دې دمه په اتلایډ ډول د خزانو او تقاعد له ریاست او نورو اړونده نهادونو سره نه دی نښلول شوی.
109	د معلولیت د پیژندلو لپاره باید نوي معیارونه طرحه او د عامه مراجعینو لپاره د لاس رسې وړ وي	109.1	MOLSAMD	نوي معیارونه باید بشپړ او جزیات ولري او ټولو معلولینو ته د لاس رسې وړ وي، د معلولیت درجې مالومولو فورمه باید الزامې او د تشخیص کوونکي او معلول له لورې لاسلیک شي.	Disability Criteria	(دغبرگولي ۹، ۱۳۹۳) د معلولیت درجې د ټاکلو اوسني معیارونه د گونگو شاخصونو پر بنسټ جوړ شوي او د عامه لاس رسې وړ نه دي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د معلولیت ټاکلو لپاره د نويو معیارونو د جوړولو کمیسون جوړ کړی دی، یاد کمیسون د معلولیت درجې د ټاکلو پر طرحې کار پیل کړی او تر اوسه یې درې کاري غونډې کړي دي. د یاد وزارت د مالوماتو له مخې، د یادي مقرري طرحه په دریم ۱۰۰ ورځني پلان کې ځای کړل شوی مگر تر اوسه نهایی شوي نده.
110	په ټولو ولایتونو کې د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت له لورې مراجعینو ته د یوې سرچینې له لورې د خدمتونو وړاندې کولو اداره جوړ شي.	110.1	MOLSAMD	د امنیتي پېښې د تصدیق او معلولیت درجې مالومول په گڼون د مراجعینو ټولې اړتیاوي باید په یوې سرچینې کې مدیریت او پوره شي. یوه سرچینه باید په بایومتریک سمبال شي. د امنیتي تصدیق، معلولیت مالومول، بایومتریک په گڼون ټول مالومات په ولایتي ډیټابیس کې ثبت شي او دغه ډیټابیس له مرکز سره و نښلول شي	MOLSAMD One Stop Shop	(دغبرگولي ۹، ۱۳۹۳) اوسنی پروا، له شعبو او بیلابیلو ادارو څخه د لاسلیکونو د اخیستو په گڼون، تکراري پروانه لري چي دغه ادارې او څانگو له بیل څخه په لري واټن کې دي. اوس مهال په ولایتونو کې د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو ریاستونه په بایومتریک امکاناتو سمبال نه دي. د ولایتونو ډیټابیس له مرکز سره نه دی نښلول شوی	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت په رسمي توگه له نړیوال بانک څخه غوښتنه کړې چي د بایومتریک سیستم په جوړولو کې مرسته وکړي او د مرکزي ډیټابیس سیستم په کابل او په ولایتونو کې ددوی په ریاستونو کې جوړ کړي. د وزارت او نړیوال بانک تر منځ د هوکړه لیک له مخې، بایومتریک سیستم او مرکزي ډاټابیس به ډیر چمتو شي. د کار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت په همدې موخه له یو اردني شرکت سره هوکړه کلیک لاسلیک کړی چي عملي کار به یې ډیر ژر پیل شي. د دکار، ټولنیزو چارو، شهیدانو او معلولینو وزارت د څرگندونو له مخې، ددی وزارت د معینت تعمیر تر بیا جوړونې لاندې دی او په پام کې ده چي په یاد تعمیر کې به د خدمتونو وړاندې کولو یوه واحد مرجع هم جوړه شي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلية
111	د دولت د اساسي جوړښتونو (تشکيلاتو) د قانون تصويب او توشیح	111.1	IARCS/AOP	د دولت د اساسي جوړښتونو (تشکيلاتو) قانون د ملي شورا له لوري تصويب، د ولسمشر له لوري توشیح او د عدليې وزارت له لوري خپور شي.	Legal Framework IARCS	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د دولت د اساسي جوړښتونو قانون مسوده د عدليې وزارت له خوا بيا کتل شوي او د چارو ادارې ته وړاندې شوي. دا په داسې حال کې ده چې د چارو ادارې د حقوقي، قانوني او قضايي چارو لوی رياست د دولت د اساسي جوړښتونو قانون مسوده بيا کتل شوي او ولسمشر ته وړاندې شوي. د چارو ادارې د حقوقي، قانوني او قضايي چارو لوی رياست د مالوماتو له مخې د دولت د اساسي جوړښتونو قانون د اساسي قانون له تعديل سره تړلی دی. د سياسي هوکړې له مخې ټاکل شوي چې اساسي قانون د ملي بولي د حکومت د کار د پيل په لومړيو دوو کلونو کې تعديل شي.	
112	ځاني ارزونه ترسره شي ترڅو دکارکوونکو د ناخوښی لاملونه وپيژندل شي.	112.1	IARCS	د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کميسيون دی د کارکوونکو د ناخوښی لاملونو پيژندلو لپاره خپل منځي ارزونه ترسره او په کاري چاپيريال کې دې مثبت بدلونونه رامنځته کړي.	HR-Policy IARCS	(د لړم ۸، ۱۳۹۲) د پيری کارکوونکي له حالت او کاري چاپيريال څخه خوښ نه ول او دهغوي په اند نظرونو ته يې د ځينو مديرانو له خوا ارزښت نه ورکول او حقونو او امتيازونو په ځانگړي توگه د سوپرسيکل معاشونو په برخه کې توکميز تبعيض ددوی د ناخوښی ستر لاملونه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو خپلواک کميسيون د ۱۳۹۳ کال د تلې په مياشتې کې د ياد کميسيون د مرکزي کارکوونکو د نندې رضاييت په تړاو يوه ارزونه ترسره کړه چې لاندې موارد په کې شامل دي: معاشونه او نور ټول امتيازات، هڅونه او ترغيب، له نندې څخه خوښی، هوساينه، سوکالي او خوندیتوب، په ادارې کې مقابلې درناوی، د نندې له صلاحيتونو او مسوليتونو په اړه پوهه، د زده کړی امکانات، له امريزو رضاييت، نندې ته ژمنتيا، او له محدوديتونو، تاوتریخوالو او تبعيض څخه خوندیتوب. د يادې ارزونې کاپي د څارنې او ارزونې له کميټې سره شريکه شوي. د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د کميسيون د څرگندونو پر بنسټ د يادې ارزونې موندنو ته په پام سره د لا ښه کاري چاپيريال رامنځته کولو په اړه کامونه پورته شوي.
113	د لور کيفيت لرونکو درملو د تدارکاتو لپاره د لازمو معيارونو سره د درملو د تدارکاتو د ځانگړي کړنلارې چمتو کول او پلي کول	113.1	MOPH	د درملو د تدارکاتو لپاره داسې يو ځانگړی طرز العمل جوړ او پلي شي چې په ښه بيه، ښه کيفيت لرونکي درملو د ټاکلو او پيرلو لپاره مناسب معيارونه په کې شامل وي	Legal Framework MOPH	(د وري ۲۱، ۱۳۹۳) د تدارکاتو قانون پراخوالی، او د درملو د تدارکاتو په برخه کې د يوې ځانگړي تگلارې نشتوالی، څارنو الاونو او مقشنينو ته ددې لاره هواره کړي چې د تدارکاتو د ادارې له کارکوونکو د بڼو غوښتنه وکړي. د عامې روغتيا وزارت اوس مهال په يوه نوي کړنلاره باندې کار کوي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اساسي درملو د تدارکاتو لپاره د معياري لارښود مسوده او همدارنگه د اساسي درملو ویش لپاره يو اړونده ښکيلو لورو (د عامې روغتيا بيلابيل اړونده ډيپارتمنتونه، د کابل پوهنتون فارمسي پوهنځی، د مرکزي روغتونو رياست او يو شمير اړونده غير دولتي ادارې لکه Save the Children, CAF, AKHS, MEHD, ADDA) په همکارۍ چمتو، نهايي او خپور شوي. ددغو لارښودونو يوه کاپي له MEC سره شريکه شوي. سربيره پردې، د ياد شويو لارښودونو په اړه ۲ نوري روزنيز کورسونه په مرکز او ولايتونو کې د عامې روغتيا وزارت او اړونده غير دولتي ادارو له ۲۰۰ تنو څخه زياتو کارکوونکو لپاره دايړ شوي.
114	د درملو د قانون، چې د درملو په سوداگرۍ کې د دولتي کارکوونکو د گټو ټکر منفي کوي، سمول او پلي کول	114.1	MOPH	د درملو د قانون سمونه بايد، د درملو په سوداگرۍ کې د حکومتي کارکوونکو د گټو د ټکر په اړه د لازمو توضيحاتو په گډون، د درملو چارو ټول اړخونه را ونغاړي.	Legal Framework MOPH	(د وري ۲۱، ۱۳۹۳) قانون اوس مهال د عامې روغتيا وزارت کې تر تعديل لاندې دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د درملو د قانون تعديل د عامې روغتيا وزارت له خوا بشپړ او وروستې طی مراحل لپاره د عدليې وزارت ته ليږل شوي. د يادونې وړ ده چې ۴ ماده يې د درملو او غذا ملي بورډ په اړه دم. ددې مادې ۹ او ۱۰ فقرې د غړو د گټو ټکر تر پوښښ لاندې نيسي. سربيره پردې، د درملو په برخه کې د غوره حکومت ولى پروگرام په ۲۰۱۲ کال کې د روغتيا نړيوال سازمان په همکارۍ پيل شوی چې په شخصي، نهادي کچو د گټو د ټکر موضوع او همدارنگه د گټو د ټکر مخنيوی هم په ياد شوي پروگرام کې شامل دي. ددغه پروگرام يوه کاپي له MEC سره شريکه شوي.
115	د درملو د بڼو خدمتونو د وړاندې کولو او درملو د وړاندو پرېسې څخه د بڼې څارنې په موخه، د درملو چارو د نندو د حجم په تناسب، د درملو په چارو کې د ښکيلو رياستونو د تشکيلاتي جوړښت سمونه	115.1	MOPH	د فارمسي چارو د ادارو/څانگو جوړښت، بايد د درملو پر بازار د څار، او څيرونو څانگو په جوړښت کې د بستونو د زياتوالي په تناسب، اصلاح او بيا کتنه پري وشي	MOPH Structure	(د وري ۲۱، ۱۳۹۳) د درملو په چارو کې د ښکيلو څانگو د نندو له حجم سره د يادو ادارو د تشکيلاتي جوړښت د انډول نا برابر والی، د کار د پختيا، په اغيزمنه توگه د څارنې دمخنيوی، د درملو چارو د پلان د پلي کيدو د توان د نشتوالي، او په اغيزمنه توگه د درملو د کيفيت د کنترول د مخنيوي لامل شوی، او د بڼو لاره يې هواره کړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د عامې روغتيا وزارت له خوا د روغتيا د نړيوال سازمان د لارښود له مخې د درملو د خدمتونو او تنظيمي فعاليتونو د تفکيک په اړه يو اصلاحي وړانديز چمتو او نهايي شوي. دغه وړانديز د ولسمشر دفتر ته د منظوري لپاره استول شوی او نوموړی وړانديز د ولسمشر په واسطه منظور شوی. د ياد شوي وړانديز له مخې د فارمسي چارو د ادارې په تشکيلاتي جوړښت کې بنسټيز اصلاحات پلان شوي چې د هغې له مخې به د فارمسي چارو رياست د درملو او روغتيايي محصولاتو د تنظيم په ملي اداره بدل شي او د فارمسي چارو عمومي رياست به د عامې روغتيا وزارت په جوکات کې د يو نوي رياست په توگه ايجاد شي. د ياد شوي وړانديز يوه کاپي له MEC سره شريکه شوي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
116	د فارمسي چارو د مدیریت په پروسه کې د بنکیلو ځانګو او ادارو ترمنځ، د لازمي همغږی د رامنځته کولو په موخه، په روښانه توګه د صلاحیتونو او مسوولیتونو تعریف	116.1	MOPH	د درملو په چارو کې د بنکیلو ادارو/ځانګو د دندو لایحه باید، د هرې ادارې د فعالیتونو او کاري موخو له روښانه تعریف سره سم، اصلاح او بیا کتنه پری وشي.	MOPH Structure	(د وړې ۱۳۹۳، ۲۱) په پروسه کې د بنکیلو ادارو ترمنځ کاري مداخلې او د دوی ترمنځ د همغږی کمزورتیا، په دندو کې د څنډ، د ادارو ترمنځ د مسوولیتونو له منلو نښتی او ناوړه ګټه اخیستونکو ته د ګټې اخیستې لاره هواره کړې ده.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د عامې روغتیا وزارت له خوا د روغتیا د نړیوال سازمان د لارښود له مخې د درملو د خدمتونو او تنظیمي فعالیتونو د تفکیک په اړه یو اصلاحي وړاندیز چمتو او نهایی شوی. دغه وړاندیز د ولسمشر دفتر ته د منظوري لپاره استول شوی او نوموړی وړاندیز د ولسمشر په واسطه منظور شوی. د یاد شوي وړاندیز له مخې د فارمسي چارو د ادارې په تشکيلاتي جوړښت کې بنسټيز اصلاحات پلان شوي چې د هغې له مخې به د فارمسي چارو ریاست د درملو او روغتیايي محصولاتو د تنظیم په ملي اداره بدل شي او د فارمسي چارو عمومي ریاست به د عامې روغتیا وزارت په جوګاټ کې د یو نوي ریاست په توګه ایجاد شي. د یاد شوي وړاندیز یوه کاپي له MEC سره شریکه شوی. د عامې روغتیا په وزارت کې یوه ګډه کمیټه اوس مهال د درملو د چارو د تنظیم ملي ادارې په ایجادولو او د هغې په تشکيلاتي جوړښت باندې کارکوي.
		116.2	MOPH	د ښو خدمتونو د وړاندې کولو او له پروسې څخه د اغیزمنې ځارنې په موخه، په پروسه کې د بنکیلو ادارو ترمنځ د همغږی او مالوماتو د زاګرې ورکړې میکانیزم جوړول او پلي کول.	MOPH Structure		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) تر دې مهاله د فارمسي چارو بهیر کې بنکیلو ځانګو ترمنځ د مالوماتو د همغږی، ځارنې او تبادلې پړه د درملو او خوړو ملي بورډ په غاړه وه مګر د ولسمشر له خوا د درملو د چارو د تنظیم ملي ادارې د منظوري وروسته به د مالوماتو د همغږی، ځارنې او تبادلې پړه د درملو چارو د تنظیم ملي اداره په غاړه واخلي.
		117.1	MOPH	د فارمسيستانو امتیازات او حقونه باید د هغوی د مسلکیتوب له مخې په پام کې ونیول شي او ورته د پرمختګ لاره برابره شي.	HR-Policy MOPH	(د وړې ۱۳۹۳، ۲۱) اوس مهال د قنې وړتیاوو او د ټاکلو په بهیر کې د روڼتیا کمیټه، لږ میاشتنی حقوق او د فارمسي چارو د پوستونو نه کاندې کیدل، دکارکوونکو د لټې، د ټاکنو په بهیر کې د نفوذ اعمال، د درملو له واردونکو شرکتونو څخه په غیر رسمي توګه د میاشتنی معاشونو د اخیستو او ان د بدو غوښتلو لامل شوي دي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) په پام کې ده چې د درملو او روغتیايي محصولاتو د تنظیم ملي ادارې او همدارنګه د درملو د خدمتونو عمومي ریاست (چې په دې وروستیو کې د ولسمشر له خوا منظور شوی) له ایجادیدو وروسته د کلیدي پوستونو لپاره د CBR پروګرام پلي کیدو په اړه لټه وشي. سربیره پردې، د فارمسي چارو د عمومي ریاست د مسوولینو د څرګندونو له مخې، د فارمسي مسلکي کارکوونکو لپاره د درملو د نوي قانون په مسوده کې حق الخط په پام کې نیول شوی.
117	د درملو د وارداتو، د درملو په برخه کې د ښو خدمتونو د وړاندې کولو پر بهیر، او همداراز په یاد بهیر کې له کړنو څخه د ځارنې لپاره د ورکسانو د شمیر زیاتول	117.2	MOPH	د ازاد رقابت له لارې او په رڼه توګه د استخدام پروسې لپاره، د یوه میکانیزم جوړول او پلي کول	HR-Policy MOPH		(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د فارمسي چارو ریاست د رپوټ له مخې، د ګمارنې بهیر د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د کمیسیون په همکارۍ د روغتیا وزارت له خوا د په یو رقابتي سیستم کې صورت مومي.
		117.3	MOPH	د درملو او خوړو د کیفیت او کنترول ریاست باید په لازمو کاري وسایلو او موادو سمبال شي.	Capacity and Resources MOPH	(د وړې ۱۳۹۳، ۲۱) دغه ریاست په قسمي توګه د اړتیا وړ وسایل لري، خو د خوړو اودرملو د تحلیل او تجزیې لپاره د اړتیاوړو موادو له کمیټت سره مخ دی، په پام کې ده چې ځینې دغه کمیټونه د نړیوال بانک د روغتیا پروژې په همکارۍ د عامې روغتیا وزارت د مالي سرچینو له خوا پوره شي	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د درملو او خوړو د کیفیت د کنترول ریاست د خپلو تخنیکي منابعو د اړتیاو یوه ارزونه ترسره کړې او د خپلو اړتیاو د پوره کولو په موخه یې خپلې لاسته راوړنې او د اړینو توکو یو لست د روغتیا نړیوال سازمان سره شریک کړ. یاد شوی لست ددې کمیټې سکرتریت کتلې چې ۱۱۴ بیلایبل توکي، ۱۲۰ قلم ریجنټ، او لابراتوار لپاره ۸۰ قلم ښیښه یي اجناس په کې شامل دي. د درملو او خوړو د کیفیت د کنترول ریاست د رپوټ له مخې، د لابراتوار اجناس اوس مهال د سوداګریز پلان تر منظوریدو پورې خنډیدلي دي. سربیره پردې، د فارمسي د چارو عمومي ریاست په یو وړاندیز کې د درملو او خوړو د کیفیت د کنترول ریاست د پیاوړتیا موضوع شامله کړې او دغه وړاندیز د SEHAT پروګرام ته چې نړیوال بانک له خوا حمایت کيږي سپارل شوی. دغه وړاندیز منظور شوی او د پورې نوي ودانې د جوړیدو چارې او د ازماينې د نويو ماشین الاتو او توکو نصبول یې اوس مهال روان دي او ډیر ژر به ګټې اخیستې ته چمتو شي. یاد شوی وړاندیز له دغې کمیټې سره شریک شوی.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلية
118	د درملو د واردونکو شرکتونو لپاره د جواز د ورکولو او ثبت د کاري پروسيجر سمونه او معياري کول	118.1	MOPH	د درملو د واردولو شرکتونو جواز بايد، د دغو شرکتونو له کلتی کړنو د څارني او ارزوني د پايلو له مخي نوی شي.	Company Registration/License		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د واردونکو شرکتونو د جواز نوي کول د درملو او روغتيايي محصولاتو د قانون مسودي د ۱۵ مادي په ۷ فقره کي تنظيم شوي چي ياد شوی قانون پراونو طی کولو په موخه د عدلي وزارت ته استول شوی. د نوموړی فقري له مخي د درملو د چارو ملي اداره کولی شي د عامه کتو او ددی قانون د احکامو او اړونده مقرراتو په پام کي نيولو سره جوازونه لغوه يا وځنډوي. د فارمسی د چارو عمومي رياست د رپوت له مخي، د درملو واردولو شرکتونو د جواز د دورې نوي کول د درملو قانون د تعديل مسودي د جوازونو ثبت په څيرکي کي راغي چي پلي کيدل يي د درملو د قانون د تصويب د بهير په چټکتيا پوري اړه لري. د روغتيا وزارت دغه مسوده له دي کميټي سره نده شريکه کړي. د عامي روغتيا وزارت د شپږمياشتني راپور له مخي چي د ۱۳۹۴ کال د تلي مياشتي په ۲۵ نيټه خپور شوی د درملو واردولو ۱۰۰۰ ثبت شوي شرکتونه تر بررسۍ لاندې نيول شوي چي د هغوي له جملی څخه ۲۰۰ شرکتونه د باور وړ بيژندل شوي. سربيره پردی د فارمسی د چارو عمومي رياست د رپوت له مخي، له ۱۰۰ زيات شرکتونه داسي بيژندل شوي چي فعاليت نه لري، د هغوي د فعاليت جواز ځنډول شوی او لست يي د عامي روغتيا له وزارت سره شريک شوی.
		118.2	MOPH	د درملو واردونکو شرکتونو ته د جواز د ورکړی په پروسه کي د نورو شرکتونو د نفوذ کارولو د مخنيوي لپاره د يوه ځانگړي ميکانيزم طرحه او پلي کول.	Company Registration/License		(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د درملو او روغتيايي محصولاتو د مسودي د ۱۵ مادي د ۵ فقري له مخي د درملو واردولو او توليدولو جواز د اړونده تخنيکي کميټي په واسطه د تصويب څخه وروسته د درملو د چارو ملي اداري له خوا صادريري. تخنيکي کميټي د خپلو ځانگړو دندو د ترسره کولو په موخه د درملو او خوړو ملي بورډ له خوا ددی قانون د ۴ مادي د ۳ فقري له مخي ايجاديري. د عامي روغتيا د رپوت له مخي، د جواز ورکولو پريکړه د شرکت د اسنادو د يوې هر اړخيزه ارزوني وروسته د گمارل شوي کميټي د فيصلی له مخي صورت مومي چي ددی کميټي يو شمير غړي د اداري له چوکاټ څخه بهر هم دي. دغه مکانيزم کولی شي تر يوه حده پوري په پريکړو کي د لاس وټي مخه ونيسي. د يادي کميټي د دندو لايحه او اداري لارښود د MEC کميټي له دارلانشا سره شريک شوي دي. سربيره پردي، د درملو د چارو د تنظيم ملي اداري ايجاديدل چي اوس تر کار لاندې ده کولی شي چي د جواز ورکولو بهير کي د لاس وټي مخه ونيسي.
119	د درملو د نموني اخيستلو او د کيفيت کنترول د ازمايلو لپاره د ځانگړي پروسيجر طرحه کول	119.1	MOPH	د درملو د نموني اخيستلو لپاره د يوه ځانگړي پروسيجر الزامي کول	Medicine Quality Control	(د وږي ۳۱، ۱۳۹۳) په غبري فني توگه د نموني اخيستو، د پروسې په اړ کي په نمونو کي د بدلون او درغليو لپاره لاره هواره کړی ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د عامي روغتيا وزارت په ۱۳۹۴ کال کي د درملو د کيفيت د تضمين په اړه يوه ملي تگلاره چمتو او منظور کړه چي د فارمسی د چارو عمومي رياست په ويب پاڼه کي د لاس رسې وړ ده. سر بيره پردي د فارمسی د چارو عمومي رياست د رپوت له مخي د نموني اخستني د لارښود لومړنی مسوده چمتو شوی او اوس مهال د تخنيکي گدی کميټي په واسطه بيا کتل کيږي. د درملو نموني اخستني د دندو لايحه به په راتلونکي کي چمتو شي.
120	د درملو د کيفيت د کنترول په پروسه کي د معياري څارنيز ميکانيزم طرحه کول	120.1	MOPH	د کيفيت د کنترول په لاپراتوار کي، د درملو د ازمويني پروسې لپاره د يوه معياري څارنيز ميکانيزم جوړول	Medicine Quality Control	(د وږي ۳۱، ۱۳۹۳) په لاپراتوار کي د درملو د کيفيت د کنترول او نموني اخيستني په بهير کي د څارني او ارزوني لپاره د روښانه معيارونو نشتوالي او همداراز په دغو لاپراتوارونو کي د لازمي فني وسايلو او موادو کمښت، د نموني اخيستني بهير پخ کړی او د لاپراتوارونو د اصلي پايلو بدلولو او په کي درغليو ته يي لاره هواره کړی ده.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) پکي اړ وظيف صده بورډ ملي دوا و غذا تنظيم، نظارت و هماهنگی همه فعاليت های مربوط به دوا و غذا مياشت. اين در حاليست که يکي از اهداف پروپوزل پروژه SEHAT که از طرف بانک جهاني تمويل ميگردد، تايمين شرايط کسب تصديقنامه سازمان بين المللی ستندرد ها (ISO) و همچنان حصول اطمينان از موجوديت ميکانيزم های نظارتي خارجي از پروسه های کنترول کيفيت ادويه مياشت. کاپي پروپوزل SEHAT با اين کميټه شريک شده است.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
121	د درملو د واردونکو شرکتونو لپاره ، د درملو د بېي ټاکلو ميکانيزم طرحه کول	121.1	MOPH	د پېرلو په بل کې د يادې شوي بېي د تاييد ميکانيزم جوړل	Medicine Pricing	(د وړې ۲۱، ۱۳۹۳) په پروفورمه کې د بېي د ثبت او د پېرلو په بل کې د اټکلي درغليو د مخنيوي لپاره د يوه ميکانيزم نشتون.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) په دې وروستيو کې د فارمسي د چارو عمومي رياست د درملو د بېي د لايحي مسوده چمتو کړه او کاپي يې له دغې کمېټې سره شريکه کړه. سر بيره پردې، د فارمسي د چارو عمومي رياست د روغتيا نړيوال سازمان سره د قيمت ايښودنې يوې هر اړخيزه ټکلارې په چمتو کولو باندې بحث کړی چې د فارمسي چارو د عمومي رياست د څرګندونو له مخې نوموړي سازمان په دې برخه کې همکاري لپاره چمتو دی.
		121.2	MOPH	پر درملو د پلور د بېي له ثبت او لګول شوي لېبل سره ، د درج شويو تقنني سندونو د موادو د تطبيق پلان جوړل	Medicine Pricing	(د وړې ۳۱، ۱۳۹۳) په بازارونو کې د بيلابيلو بيو د شته والي او شخصي موخو له امله د پېرلپلور په بيه کې لاس وهنه اسانه ده.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د درملو ثبت د نوي لارښود له مخې بايد ټول شته درمل او همدارنگه نوي واردېدونکي درمل يوه د ثبت شمېره ولري. د فارمسي چارو رياست د رېپوټ له مخې په پلان کې ده چې د روغتيا د نړيوال سازمان په همکاري به د درملو لپاره د بېي ټاکلو يو لارښود چمتو شي. د قيمت ايښودنې څانګه د نافذه قانون او مقرراتو له مخې د شرکت له خوا وړاندې شوي پرو فورم اتوايس په کتلو سره او د محصول، مالي، کرابي او اداري لګښتونو په پام کې نيولو سره پر وړاندې محصولاتو باندې ۱۸.۵٪ ګټې ته اجازه ورکوي. واردونکي مکلف دی چې هغه د فارمسي ادارې د نرخ نامې مطابق وپلوري. په دې اړه يو لړ ستونزې شته ځکه چې دغه ميکانيزم اوسنيو غوښتنو ته ځواب ورکونکې نه دی او له پخوا څخه تر اوسه پرته له کوم تعديل او بدلون پلي کيږي او په دې اړه کومه ځانګړې ټکلاره نشته. د فارمسي عمومي رياست د څرګندونو له مخې، د درملو په لېبل باندې د بېي چاپول په داسې يو هيواد کې عملي په نظر نه رسيريږي چېي ٪۹۵ درمل له بهر څخه وارديږي مګر نورې لارې چارې بايد ولټول شي.
122	د بهرنيو چارو وزارت د کارکونکو د ګمارنې په بهير کې د روښنې رامنځته کول او له دې څخه د ډاډ تر لاسه کولو لپاره ، چې ددغه وزارت کارکونکي د ټاکل شويو قانوني معيارونو په پام کې نيولو سره ګمارل شوي، لازم تدابيير په پام کې نيول	122.1	MOFA	د بهرنيو چارو وزارت د ډيپلوماتيکو او قونسلې کارکونکو قانون تعديل کړي ترڅو له مخې يې د سفيرانو او قونسلونو په ګډون د ياد وزارت ټول لوړپوړي کارکونکي ، د نړيوالو چارو او سياسي علومو په ګډون اړوندو برخو کې، د لړ تر لږه زده کړې درجې ماسټري خاوندان اوسي.	HR-Policy MOFA	(د غبرګولي ۹، ۱۳۹۴) ناقانونه کړنې لکه د ګمارنې په پروسه کې توکميز چلند په بهرنيو چارو وزارت کې يو کار دی او غوښتونکي چې ګمارل کيږي ځيني يې د دولسم ټولګي فارغان وي.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د بهرنيو چارو وزارت د اداري او مالي معين او د حقوقو او معاهدو رياست، د ډيپلوماسي انستېټيوټ، د سټراټيژيکي مطالعو رياست او بشري منابعو رياست لاندې يوه ګډه کمېټه ايجاد کړې ترڅو د ډيپلوماتيک او قونسلې کارکونکو له قانون څخه او همدارنگه د هغوي د ګمارنې د کړنلارې څخه بيا کتنه تر سره کړي. دغې کمېټې د ډيپلوماتيکو او قونسلې کارکونکو د قانون د تعديل طرح چمتو کړې او د پراونو طی کولو لپاره نومړي تعديلي طرح د عدليې وزارت ته استول شوي او يوه کاپي يې د MEC کمېټې له دارالانشاء سره شريکه شوي. د ډيپلوماتيک او قونسلې کارکونکو د ګمارنې شرايط او کړنلارې په څرګنده توګه د ياد شوي قانون د تعديل په طرح کې په پام کې نيول شوي.
		122.2	MOFA	د بهرنيو چارو وزارت دې په دغه وزارت کې د خوښ خوري د مخنيوي لپاره يوه ځانګړې پاليسۍ جوړه کړي	HR-Policy MOFA	(د غبرګولي ۹، ۱۳۹۴) په دې برخه کې ځانګړې پاليسۍ نشته او په بهرنيو چارو وزارت کې د خپلې اړيکې (خوښ خوري) همداراز روانه ده.	(د چنګاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د خپلوی له مخې ګمارنې د مخنيوي په اړه کومه ځانګړې ټکلاره نشته. د بهرنيو چارو وزارت د څرګندونو له مخې د ګمارنې بهير کې د روښنې د ډاډمنولو په موخه هر کال په دوه پړاونو (تقريزي او تحريزي) کې د کټينګ سيستم په اسان د شاملېدو ازموينه اخستل کيږي مګر بيا هم د ګمارنې بهير کې نا قانونه لاس وهنه د يوې سترې ننګونې په څير شتون لري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
123	د ښوونکو د وړتياوو (مهارتونو) د ملي ازموينې بهير سمونه	123.1	MOE	د پوهنې وزارت دی د ښوونکو د گمارنې اړتيا اړوند روښانه معيارونه وړاندې کړي، ترڅو د اړتيا پر بنسټ د ښوونکو له گمارنې ډاډ تر لاسه شي او له خپلوی (خویش خوري) مخنیوی وشي.	HR-Policy MOE	(د چنگاين ۹، ۱۳۹۴) د اړتيا وړ ښوونکو د شمير په اړه د ښوونکو د گمارنې په بهير کې روښانه معيارونه نشته.	(د چنگاين ۱۰، ۱۳۹۵) د پوهنې وزارت د څرگندونو پر بنسټ، د ښوونکو گمارنه د شته اړتياو پر بنسټ ترسره کېږي. په دې برخه کې، د تاسيس او ښوونځيو د ارتقا، او ښوونيز او روزنيز نورماتيفونو تر عنوان لاندې طرز العمل، طرز العمل شته چې په ۱۳۸۲ کال کې پرې بيا کتنه او اصلاح شوی و چې لاندني معيارونه په کې ول: له لومړي څخه تر دريم ټولگي پورې له صنفی اصولو سره سم يو ښوونکی له څلورم څخه تر شپږم ټولگي پورې د هر ټولگي لپاره ۱.۴ ښوونکی له اووم څخه تر دولسم ټولگي پورې د هر ټولگي لپاره ۵.۱ ښوونکي او په هر ټولگي کې د زده کوونکو لپاره معيار په لاندې ډول دی: له لومړي څخه تر شپږم ټولگي پورې ۴۰ زده کوونکي په هر ټولگي کې له اووم څخه تر نهم ټولگي پورې ۳۵ زده کوونکي په هر ټولگي کې له لسم څخه تر دولسم ټولگي پورې ۳۰ زده کوونکي په هر ټولگي کې سربرېه پردي، د پوهنې وزارت هر کال د ښوونکو د گمارنې ملي ازموينه په لاره اچوي چې په روان تعليمي کال کې د روښتيا د پياوړي کولو په موخه د کټنگ سيستم هم معرفي او پلي شو.
		123.2	MOE	د ښوونکو د گمارنې کميسيون ته د گمارنې بهير په ارزونې کې لا اغيزمن رول ورکړل شي.	HR-Policy MOE	(د چنگاين ۹، ۱۳۹۴) په بهير کې د ښوونکو د گمارنې کميسيون د رول سمبولیک کيدل، او د نمر وړکولو او عملي گمارنې په بهير کې د هغوی د رول په پام کې نه نيول	(د چنگاين ۱۰، ۱۳۹۵) د ښوونکو د گمارنې کميسيون په اړه وړانديز ترتيب او منظور شوی دی چې له مخې يې ولايتي کميسيونونه صلاحيت لري چې ددې وړانديز پر بنسټ به ملي رقابتي ازموينه په ولايتي کچه له مرکز څخه د دوو څارونکو په شتون (يو غړی د څارنې امریت او يو استازی د ښوونکو د روزنې رياست) اخستل کېږي. د ازموينې پايله بايد د کميسيون له خوا و ارزول شي او نمرې ورکړل شياو د نمر ولسټ د ولايتونو د پوهنې رياست د اعلانونو په بورد کې اعلان کړي ترڅو کانديدان خبر شي. دا په داسې حال کې ده چې د بريالو کانديدانو لست د اړوند پوهنې رياستونو له لورې د گمارنې بهيرونو د بشپړولو لپاره مرکز ته استول کېږي.
		123.3	MOE	د ښوونکو د شکايتونو بورد د گمارنې له بورد څخه جلا او د هغوی غړي د گمارنې په کميسيون کې غړيتوب ونه لري.	HR-Policy MOE	(د چنگاين ۹، ۱۳۹۴) د پوهنې رييس د شکايتونو د رسيدنې بورد د رييس په توگه دنده ترسره کوي او هغه کسان چې شکايت لري، په لومړي پړاو کې بايد د پوهنې د رييس قناعت تر لاسه کړي ترڅو يې شکايت بورد ته راجع کړي.	(د چنگاين ۱۰، ۱۳۹۵) د پوهنې وزارت د بشري سرچينو (د استخدام عمومي امریت) د څرگندونو له مخې، اساساً هم د ښوونکو او کارکوونکو د گمارنې اړوند شکايتونه د اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو د خپلواک کميسيون د شکايت اورېدنې کميسيون له خوا ځيرل کېږي، او د شکايت اورېدنې بورد په پوهنې وزارت کې نشته، خو د بشري سرچينو رياست د شکايت ځيرلو مديريت لري او همداراز د وزارت په مقام کې د شکايتونو د اورېدنې يو امریت شته. دا په داسې حال کې ده چې د ښوونکو، استادانو او د پوهنې وزارت کارکوونکو د گمارنې لايحه د شکايتونو اورېدنې کميسيون تر عنوان لاندې په نهم فصل کې داسې صراحت لري: په هغه صورت کې چې غوښتونکي د ازموينې له پايلو څخه قناعت و نه لري کولای شي په مرکز کې اداري معين ته او په ولايتونو کې د پوهنې رييس ته د غوښتن لیک له لارې شکايت وکړي. ددغې لايحې ۲۹ ماده د شکايت اورېدنې کميسيون د غړو ترکيت په مرکز او ولايتونو کې بيان کړی دی.
		123.4	MOE	د پوهنې وزارت دی د ازموينو پايلې د ياد وزارت د انټرنټ پاڼې له لارې او همداراز د روځپاڼو له لارې خپري کړي.	HR-Policy MOE	(د چنگاين ۹، ۱۳۹۴) د ازموينو د پايلو لست په عام ډول نه دی شريک شوی، چې په واقعيت کې د پوهنې کارکوونکو ته اجازه ورکوي چې غوښتونکو ته ووايي چې هغوی نه دی بريالي شوي، په داسې حال کې چې په واقعيت کې دا ممکن امر دی چې هغوی ازموينه په برياليتوب پای ته رسولې وي او د بريالو په لست کې وي. دا ټول د ښوونکي په توگه د غوښتونکو د گمارنې په بدل کې د بڼو ورکړې ته د هغوی اړ کولو لپاره ترسره کېږي.	(د چنگاين ۱۰، ۱۳۹۵) د ازموينو پايلې د وزارت د انټرنټ پاڼې يا جريدو له لارې نه خپريږي، خو د پوهنې وزارت د بشري سرچينو د څرگندونو پر بنسټ، په ولايتونو کې د ازموينو پايلې د پوهنې رياست د اعلانونو په بورد کې خپريږي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيهت فعلي
124	په شرايطو برابر او ور ښوونکو گمارل	124.1	MOE	قراردادي ښوونکي دى د ازاد رقابت بهير له لوري وگمارل شي.	HR-Policy MOE	(د چنگاښ ۹، ۱۳۹۴) ښوونکي د بيلابيلو بهيرونو له لوري لکه د وزارت پر مقام د وکلانو او متنفيينو د فشار له لاري گمارل کيږي، د بيلگي په توگه فوق العاده، قراردادي او نوري گمارني.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د بشري سرچينو د رياست (د استخدام عمومي امریت) د څرگندونو له مخي، قراردادي ښوونکي سر له اوسه د اړتيا پر بنسټ د ښوونکو گمارني د ملي ازمويني له لاري گمارل کيږي. سر بيزه پردی، د بشري منابعو د وړاندیز او وزارت د منظوري له مخي په فوق العاده توگه د ښوونکو گمارني ملي ازمويني له پروسې څخه بيرون د ښوونکو گمارنه په تپه دريدلي.
125	د خيالي پوستونو پيژندل او د معاشونو له لست څخه د هغوی لري کول	125.1	MOE	د پوهني وزارت دى د اداري اصلاحاتو د کميسيون په همکاري د خيالي پوستونو (ghost positions) د پيژندلو لپاره يوه کميټه جوړه کړي او ياد پوستونه دى د معاشونو له لست څخه حذف کړي.	HR-Policy MOE	(د چنگاښ ۹، ۱۳۹۴) د خيالي ښوونکو شتونو له کلونو راهيسي ستونزي رامنځته کړي، دغه ښوونکي ډيري په نا امنه سيمو کي دي او د افغانستان دولت د مالي سرچينو د ضايع کولو لامل گرځي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د پوهني وزارت د مالوماتو له مخي، د خيالي ښوونکو د پيژندلو لپاره د ياد وزارت د مالي معين په رياست يي يو پلاوي جوړ کړى دى. دغه پلاوي يو رپوټ چمتو کړى او ولسمشر ته يي ليرلي. د څارني او ارزوني کميټي سره په دې اړه نور جزيات ندي شريک شوي.
126	د ښوونکو د گمارني او ازمويني بهيرونو لپاره د بنسټيزي مالوماتي تکنالوژي جوړول	126.1	MOE	د پوهني وزارت دى د ازمويني اخيستلو بهير کمپيوټري کړي، او د در غليو د امکان کميټت لپاره دى د نوم پر ځاى له ځانگړي شميري (کوډ نمبر) څخه گټه واخلي.	HR-Policy MOE	(د زمري ۲۴، ۱۳۹۴) د ازموينو پايلې له يوه لېست او اصلي ازمويني سره يوځاى ترتيب او د ولايتونو د پوهني رياستونو ته استول کيږي. دا کار د مرکه کوونکو له لوري د فساد پر وړاندي د زيانمنني لويه برخه ښودل شوي ده، ځکه په لستونو کي په اساني سره گوټي وهل کيدای شي او ددې هڅه نه ده شوي چي لستونه د ازمويني له پاڼو (پارچو) سره تطبيق شي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د ښوونکو د ازموينو بهير تر اوسه کمپيوټري شوي نه دي. دا په داسي حال کي ده چي د پوهني وزارت د بشري سرچينو د مالوماتو پر بنسټ، د نړيوال بانک په مرسته په مرکز او ولايتونو کي ډيټابيس جوړ شوي چي کار يي په ۱۵ ولايتونو کي بشپړ شوي . له دې جملې څخه ۵ ولايتونه له مرکز سره نښلول شوي دي. او په نورو ولايتونو کي پري کار روان دى. ياد ډيټابيس لاندني مالومات لري: د زده کړي درجي په گڼون د ښوونکو او وزارت د ټولو کارکوونکو بشپړ شهرت، تصوير، د گوټو نښان، د کار ځاى، د گمارني کوډ نمبر او د ښوونکو د گمارني د ملي ازمويني پايله

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیت فعلی
127	په سل ورځني پلانونو کې له فساد سره د مبارزې موارد شامل کړای شي.	127.1	All GOS	د ځينو وزارتونو په سل ورځني پلان کې د اداري فساد سره د مبارزې تر عنوان لاندې ځانگړي او بېلي برخي شته.	100-Day Plan	(د زمري ۲۴، ۱۳۹۴) يوآزی ۶ وزارتونو له اداري فساد سره د مبارزې روښانه موارد په خپل سل ورځني پلان کې شامل کړي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) لاندیني وزارتونه په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې لري: د سوداګرۍ او صنایعو، ټولګټو، کانونو او پطرو لیم، کډوالو او بېرته راستنیدونکو چارو، لوړو زده کړو، عامې روغتیا وزارتونه او لوی څارنوالی. د یادو وزارتونو تطبیقي رپوټونه خپاره شوي او ددې کمیټې له دارالانشا سره شریک شوي. سر بیره پردې، د مالیې، عدلیې، ملي دفاع، اوبو او بریښنا، ترانسپورت، قبايلو او سرحدونو، مخابراتو او مالوماتي ټکنالوجي، د کليو پراختیا، کار، اجتماعي امورو، شهیدانو او معلولينو وزارتونو او د تفتيش عالي ادارې په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې لري مګر د هغې د تطبیق په اړه رپوټ ندې ورکړل شوی. لاندې نهادونه په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې نه لري: د بنځو چارو، د بهرنیو چارو، نشه یي توکو سره د مبارزې، اطلاعات او کلتور، د حج او اوقافو، د کرهڼې اښاری او مالدارۍ وزارتونه، پارلماني چارو کې د دولت وزارت، د افغانستان بانک عمومي ریاست، د مرکزي احصایی اداره او ملګي خدمتونو او اداري اصلاحاتو کمیسیون.
127	په سل ورځني پلانونو کې له فساد سره د مبارزې موارد شامل کړای شي.	127.2	All GOS	د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې لپاره پلان شوي کامونه باید په اغیزمنه توګه پلي شي، د هغوی د پلي کېدو پر څرنگوالي د چارو د اداري له لوري څارنه وشي.	100-Day Plan	(د زمري ۲۴، ۱۳۹۴) د چارو اداره د وزارتونو او دولتي ادارو لومړني سل ورځني پلانونه څیړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) لاندیني وزارتونه په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې لري: د سوداګرۍ او صنایعو، ټولګټو، کانونو او پطرو لیم، کډوالو او بېرته راستنیدونکو چارو، لوړو زده کړو، عامې روغتیا وزارتونه او لوی څارنوالی. د یادو وزارتونو تطبیقي رپوټونه خپاره شوي او ددې کمیټې له دارالانشا سره شریک شوي. سر بیره پردې، د مالیې، عدلیې، ملي دفاع، اوبو او بریښنا، ترانسپورت، قبايلو او سرحدونو، مخابراتو او مالوماتي ټکنالوجي، د کليو پراختیا، کار، اجتماعي امورو، شهیدانو او معلولينو وزارتونو او د تفتيش عالي ادارې په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې لري مګر د هغې د تطبیق په اړه رپوټ ندې ورکړل شوی. لاندې نهادونه په دویم او دریم ۱۰۰ ورځنیو پلانونو کې د اداري فساد ضد مبارزې برخې نه لري: د بنځو چارو، د بهرنیو چارو، نشه یي توکو سره د مبارزې، اطلاعات او کلتور، د حج او اوقافو، د کرهڼې اښاری او مالدارۍ وزارتونه، پارلماني چارو کې د دولت وزارت، د افغانستان بانک عمومي ریاست، د مرکزي احصایی اداره او ملګي خدمتونو او اداري اصلاحاتو کمیسیون.
128	سل ورځني پلانونو ته په موکې د خلکو لاس رسې	128.1	All GOS	سل ورځني پلانونه دې د وزارت/اداري په رسمي انټرنټ پاڼه کې خپاره شي.	100-Day Plan	(د زمري ۲۴، ۱۳۹۴) يو شمير خپلواکه دولتي ادارو خپل سل ورځني پلانونه په شفاهي توګه سوداګرۍ او صنایعو، مخابراتو وزارت او لوی څارنوالی خپل سل ورځني پلانونه په خپلو انټرنټ پاڼو کې خپاره کړي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د بنځو چارو، عدلیې، ټولګټو، کډوالو او بېرته راستنیدونکو چارو، حج او اوقافو، سوداګرۍ او صنایعو، مخابراتو وزارت او لوی څارنوالی خپل سل ورځني پلانونه په خپلو انټرنټ پاڼو کې خپاره کړي دي.
129	د بریښنايي پیژند پاڼو د ادارې پر تشکیلاتي جوړښت بیا کتنه او سمونه، او ازاد رقابت له لارې د ور کسانو د ګمارنې لپاره د تخنیکي پوستونو بیا اعلان	129.1	MOI	د ور کسانو د ګمارنې بهیر د رویتیا لپاره، د کورنیو چارو وزارت، د اداري اصلاحاتو او ملګي خدمتونو خپلواک کمیسیون او د IOM موسیسه په ګډه د بریښنايي پیژند پاڼو اداري تشکیلاتي جوړښت موسیسه په ګډه د بریښنايي پیژند پاڼو اداري تشکیلاتي جوړښت اصلاح او بستونه بیا اعلان، او د ازاد رقابت له لارې ور کسان وګماري.	E-ID	(د ثلثي ۸، ۱۳۹۴) د ګمارنې په بهیر کې د ملګي خدمتونو د کارکونکو د قانون او ځانګړو معیارونو په پام کې نه نیولو له امله، غیري مسلکي او د لږو زده کړو کسان تخنیکي پوستونو ته راغلي. د قانون خلاف لاسوهنو له امله له یوې کورنۍ څو تنه په بیلابیلو بستونو کې ګمارلي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د الکترونیکي پیژند پاڼو د پروژې د بشري سرچینو د رئیس د څرګندونو له مخې، د الکترونیکي پیژندپاڼې د تشکیلاتي جوړښت اصلاحي طرح چمتو شوی او د ولسمشر دفتر ته د منظورۍ لپاره استول شوی چې تر اوسه منظور شوی نه ده. سر بیره پردې، د ۱۳۹۴ کال د قوس په میاشت کې د نوموړې ادارې د ټولو تخنیکي کارکوونکو قراردادونه، چې شمیر یې ۱۰۴۵ تنو ته رسېږي، پای ته رسېدلي او له دندې ګوښه شوي. اوس مهال یواځې ۲۲ تنه قراردادي کارکوونکي پاتې دي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
130	په خپلواکه او بي پری توکه له (GTR) کمپنی سره د تړون تقيش	130.1	MOCIT	د (GTR) د روڼتيا په موخه، د مخابراتو او مالوماتي تکنالوژۍ وزارت دی د پوی بی پری دریمې مسلکې سرچینې له لاری د یاد تړون مالي او تدارکاتي بهیر وځیري، او په یاد تړون کې د مالي فساد برخې دی روښانه کړي.	E-ID	(د تلې ۸، ۱۳۹۴) له (GTR) کمپنی سره د برېښنايي پېژند پانو لپاره د سیستم جوړولو او لازمو وسایلو د برابرولو تړون د ۱۰۱ میلیون ډالرو په ارزښت پېچلی او په دغه تړون کې د فساد احتمال شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مخابراتو او مالوماتي تکنالوژۍ وزارت د رسمي رپوت له مخې، یو بهرنی متخصص بنسټ به ددغه تړون د تخنیکي او مالي څیړلو لپاره وگمارل شي. د یادی څیړني لپاره بودجه ځانگړې شوې او په پام کې ده چې د تړون پروسه یی ډېر ژر پیل شي، اټکل کيږي او د برسی کار به یی د ۱۳۹۵ کال په جریان کې بشپړ شي.
131	بهرنیو مالي مرستو له پای ته رسیدو وروسته، د مرستندویه پروگرامونو د پام وړ پایلو دوام	131.1	MOF/MOEC	پر بهرنیو مرستو له اندازي د زیاتي تکيې د کمښت په موخه، له ادارو او ملي پراختیا څخه د ملاتړ لپاره د مالي او اقتصاد وزارتونه دی جدي گامونه پورته کړي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) په پراختیایي مرستو کې د جدي کمښت سره سره، اوس هم بیړی اداري (سکتورونه) اوس هم له اندازي زیات پر بهرنیو مرستو تکیه لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مالي وزارت د بهرنیو مرستو د اداري او انسجام ریاست د رپوت له مخې، په بهرنیو مرستو باندې تکیه کولو د کمولو په موخه دغه وزارت د SMAF (د متقابلې حساب ورکونکې چوکاټ پر بنسټ ځان بنسټه) پالیسي په اساس کار کوي.
132	په افغانستان کې د تمویلونکو د بنو تجربو ساتنه او په راتلونکي کې د گټې اخیستنې لپاره د لاس رسي وړ اوسي.	132.1	International Community	ستر تمویلونکي دي د خپلو بنو تجربو لنډیزونه یو ځای او خپلو ادارو کې د نویو گمارل شویو کسانو او نورو نړیوالو همکارانو سره شریک کړي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د مرسته کوونکو په ځینو ادارو کې په پرله پسې ډول د کارکوونکو د تغیر او تبدیل امله، په معمول ډول د تیري کړني، تجربې او زده کړې په مناسب ډول نه دي ساتل شوي او د لاس رسي وړ نه دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د USAID د ارزونې پالیسي (جنوری ۲۰۱۱) له مخې، د USAID د برنامو جوړولو هر پړاو له تیرو تجربو څخه د زدکولو موضوع په بر کې لري. له تیرو تجربو څخه زد کړه چې د ارزونې په لاسته راوړنو کې ثبت دي، د لاس رسي وړ دي او له هغوي څخه د نویو پروژو په طرح او پلي کولو کې گټه اخستل کيږي. پروژې او پالیسي داسې طرح کيږي چې د ارزونې وړ وي او د ارزونې لپاره پلان لري. سربیره پردې، PPL یا د پالیسي، پلان او روزنې بیرو او LER یا د روزنې دفتر، ارزونه او څیړنه ځینې وختونه بیروني تفتیشونه گماری ترڅو معلومه شي چې آیا د ارزونې موندنو څخه د عملیاتي ځانگړو پریکړو نیولو کې گټه اخستل شوی او که نه. سربیره پردې، د DFID د څرگندونو له مخې، دغه نهاد تل له تیرو تجربو څخه زده شوي درسونه په پام کې نیسي.
133	له ملي او سیمه ایزو پراختیایي لومړیتوبونو سره د مرستندویه پروگرامونو له همغږۍ د داد ترلاسه کولو په موخه د گامونو پورته کول.	133.1	MOF/MOEC	اړوند وزارتونه دی د پروگرامونو د مدیریت او دولت د بودجې جوړولو پروسې په پرتله (نسبت) د تمویلونکو د ماتې د کمښت په موخه له اصلاح شویو پروسې څخه گټه واخلي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د تمویلونکو د مرستو بیړی برخه د دولت له بودجې له چوکاټه بهر ترسره کيږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مالي وزارت د بهرنیو مرستو د اداري او انسجام ریاست د رپوت له مخې، د پروژو د مدیریت اصلاح پلي کوونکو وزارتونو پوری اړه لري او باید د لومړیتوب نوي ملي پروگرام (NPP) لاندې په پام کې ونیول شي کوم چې اوس مهال د افغان دولت په واسطه نهایی کيږي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
134	د فساد له ككرو كسانو څخه د نړيوالو مرستو د لا ساتنې په موخه د لازمو كامونو پورته كول.	134.1	International Community	كليدي تمپولونكي دي د مرستندويه پروگرامونو په اړه، په پراختيايي مرستندويه پروگرامونو مالوماتي بانك كې د درج شويو مالوماتو، (د مرستو د دوام په برخه كې د ژمنو، د پروگرامونو د محتوايتو او پايلو، له مرستو د كټه اخيستونكو، د پروگرامونو د ارزونې د رپوټو او نور په اړه مالومات په كې شامل دي)، مالومات زيات كړي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) تر پوښتنې لاندې كليواليو سيمو اوسيدونكو، او يا هغو كسانو لپاره چې انټرنټ ته لاس رسې نه لري يا د ژبې له بڼو مهارتونو څخه برخمن نه دي، د مرستندويه پروگرامونو د مالوماتو سترې برخې ته لاس رسې ستونزمن دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) هغه مالومات چې د تمپولونكو په واسطه د پراختيايي مرستو مالوماتو په بانك (DAD) كې درج شوي او خلكو هغو ته لاس رسې لري عبارت دي له: د پروژې عنوان، تمپولونكي هيواد، د پروژې په اړه لنډ مالومات، هغه پيښې چې ژمنه يې شوي او هغه پيښې چې وركړل شوي، د پروژې پيل او د پروژې پاى. دا په داسې حال كې ده چې د مرستو د دوام په اړه د اوږد مهاله ژمنو، محتوايتو او پروگرامونو پايلو، پروگرام څخه كټه اخيستونكو په اړه مالومات او د پروگرامونو د ارزونو رپوټونه په (DAD) كې د لاس رسې وړ نه دي.
		134.2	International Community	كليدي تمپولونكي خپل مرستندويه ملاتړ، له اداري فساد سره د مبارزې په برخه كې، د نوي حكومت له ستراتيژيو سره همغږي كړي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د ملي يووالي حكومت تر دې دمه له اداري فساد سره د مبارزې نوي ستراتيژي نه ده طرحه كړي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اداري فساد په وړاندې مبارزې نوي ستراتيژي تر اوسه تدوين شوي نه دي چې ده هغې پر بنسټ تمپولونكي خپلې مرستې همغږي كړي.
135	د ملي پراختيا او پراختيايي مرستو له پاليسو څخه لا زيات ملاتړ.	135.1	MOF	د ماليې وزارت او تمپولونكي دي د هيواد په كچه، د مرستو د اغيزمنتيا په برخه كې، د دوه اړخيزو ارزونو په اړه هوكره وكړي.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د مرستو د اغيزمنتيا د دوه اړخيزو ارزونو لپاره هېڅ ميكانيزم نشته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د SMAF (د متقابلې حساب وركونكې چوكاټ پر بنسټ خان بسنه) د سند پر بنسټ د كاري پلانونو او شاخصونو د تطبيق څخه د څارنې په موخه يو ميكانيزم شته چې لاندې موارد رانغاړي: 1- په ستراتيژيک سطحه او پاليسي جوړونې كې د همغږي په موخه د څارنې او انسجام كډ بورډ (JCMB) 2- د پرمختگونو ارزونې په موخه هر دوه كلونو كې د لوړ پوړو چارواكو ناسته 3- د پرمختگونو ارزولو، شاخصونو اضافه كولو، د اړينو منابعو بررسۍ او نړيوالو ژمنو د نوي كولو په موخه هر دوه كلونو كې د وزيړانو په سطح ناستې.
		135.2	International Community	ټول تمپولونكي (په ځانگړي توگه كليدي تمپولونكي) ډاډ ترلاسه كړي چې، د دوى د مرستندويه پروگرامونو اغيزې ارزول شوي او د دوى مالي لگښتونه په خپلواکه توگه تفتيش شوي او رپوټونه يې د عامه وگړو لپاره د لاس رسې وړ دي.	Donor M&E	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) هر پراختيايي پروگرام په خپلواکه توگه نه ارزول كېږي، او ددغو ارزونو ډېرى رپوټونو خبر ټولو ته نه وركول كېږي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د USAID د څرگندولو له مخې پروژې او پاليسي داسې طرح كېږي چې د ارزونې وړ وي او د ارزونې لپاره پلان لري. سربيره پردې، PPL يا د پاليسي، پلان او روزنې بيرو او LER يا د روزنې دفتر، ارزونه او څيړنه ځينې وختونه بيروني تفتيشونه گماري ترڅو معلومه شي چې ايا د ارزونې موندنو څخه د عملياتي ځانگړو پريكړو نيولو كې كټه اخستل شوې او كه نه. سربيره پردې، USAID په منظمه توگه د عمومي سرمقتش د دفتر (OIG-USAID) په واسطه تر تفتيش لاندې نيول كېږي.
136	د كفيټ، كميت او نيتي (وخت) له پلوه د تمپولونكو او افغان دولت ترمنځ د مالوماتو په راكړه وركړه كې ښه والى.	136.1	MOF	د ماليې وزارت د پراختيايي مرستندويه پروگرامونو مالوماتي بانك كې د درج شويو مالوماتو، (د مرستو د دوام په برخه كې د ژمنو، د پروگرامونو د محتوايتو او پايلو، له مرستو د كټه اخيستونكو، د پروگرامونو د ارزونې د رپوټو او نور په اړه مالومات په كې شامل دي)، پلان جوړ او پلي كړي.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د پراختيايي مرستو مالوماتي اوسنې بانك (DAD) معمولاً د تمپولونكو د څوكلونو ژمنو، د هغوي د مرستندويه پروگرامونو، د پراختيايي پروگرامونو د محتوايتو، او دمرستو اوسني حالت او پراختيايي پروگرامونو د پايلو په اړه مالومات نه لري.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) هغه مالومات چې د تمپولونكو په واسطه د پراختيايي مرستو مالوماتو په بانك (DAD) كې درج شوي او خلكو هغو ته لاس رسې لري عبارت دي له: د پروژې عنوان، تمپولونكي هيواد، د پروژې په اړه لنډ مالومات، هغه پيښې چې ژمنه يې شوي او هغه پيښې چې وركړل شوي، د پروژې پيل او د پروژې پاى. دا په داسې حال كې ده چې د مرستو د دوام په اړه د اوږد مهاله ژمنو، محتوايتو او پروگرامونو پايلو، پروگرام څخه كټه اخيستونكو په اړه مالومات او د پروگرامونو د ارزونو رپوټونه په (DAD) كې د لاس رسې وړ نه دي.
		136.2	MOF	د ۲۰۱۶ كال تر جنوري پورې د پراختيايي مرستو مالوماتي بانك په انگرېزي او دري يا پښتو جوړ او د خلكو او تمپولونكو لاس رسې وټه اوسې.	Donor Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د پراختيايي مرستو مالوماتي بانك له اوسني جوړښت څخه ستونزمنه ده چې د ټولو مرستندويه پروگرامونو په اړه بشپړ، كره او نوى تصوير ترلاسه شي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) هغه مالومات چې د تمپولونكو په واسطه د پراختيايي مرستو مالوماتو په بانك (DAD) كې په دري او انگليسي ژبو درج شوي او خلكو هغو ته لاس رسې لري عبارت دي له: د پروژې عنوان، تمپولونكي هيواد، د پروژې په اړه لنډ مالومات، هغه پيښې چې ژمنه يې شوي او هغه پيښې چې وركړل شوي، د پروژې پيل او د پروژې پاى. دا په داسې حال كې ده چې د مرستو د دوام په اړه د اوږد مهاله ژمنو، محتوايتو او پروگرامونو پايلو، پروگرام څخه كټه اخيستونكو په اړه مالومات او د پروگرامونو د ارزونو رپوټونه په (DAD) كې د لاس رسې وړ نه دي.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضيعت فعلي
137	د سکتورونو او هغو سیمو د پیژندولو په موخه چې مرستو ته اړتیا لري، د افغانستان دولت او تمویلونکو له خوا د اهیواد په کچه د بهرنیو مرستو په اړه د یوې ارزونې ترسره کول	137.1	MOF/MOEC	د مالیې او اقتصاد وزارتونه دی له مهمو تمویلونکو سره په سلا، د یوې ارزونې د ترسره کولو په موخه، چې د زون او سکتور پر بنسټ د بودجې ویش خبرې، پلان جوړ کړي.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د بودجې په تخصیص کې جغرافیوي او سکتوري توپيرونه شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د بهرنیو مرستو د ادارې او انسجام ریاست په منظمه توګه د انکشافی همکاريو رپوټ چمتو کوي چې د مالیې وزارت په ویب پاڼه کې خپريږي. د انکشافی همکاريو رپوټ د زون او سکتور په اساس د بهرنیو مرستو ارزونه رانغاړي.
138	د تمویلونکو او افغان حکومت له لوري پر مرستندویه پروګرامونو اغیزمن څار	138.1	MOF	د تمویلونکو په ملاتړ د مالیې او اقتصاد وزارت له خوا د مرستندویه پروګرامونو د اغیزمنتیا لپاره یو خپلواک ملي کمیسیون جوړ شوی.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) هیڅ یوه خپلواکه افغاني اداره نشته چې مرستندویه پروګرامونه و ارزوي	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د اقتصاد عالی شورا موجوده ده چې مشري یې ولسمشر کوي چې د بهرنیو مرستو د ادارې او انسجام ریاست د رپوټ له مخې یاده شورا د اقتصادي موضوعاتو سربیره د مرستو د اغیزمنتیا موضوع هم تر بررسی لاندې نیسي.
		138.2	MOF	مالیې وزارت د تمویلونکو له استازو سره په سلا، د ورته یو کمیسیون لپاره چې له افغانستان سره د نړیوالو مرستندویه پروګرامونو د اغیزمنتوب د ارزونې کلنې رپوټ خپروي، یو پلان جوړ کړي.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) هیڅ داسې یو پلان نه دی تسوید شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د بهرنیو مرستو د ادارې او انسجام ریاست په منظمه توګه د انکشافی همکاريو رپوټ چمتو کوي چې د مالیې وزارت په ویب پاڼه کې خپريږي. یاد رپوټ د بهرنیو مرستو د اغیزمنتیا تحلیل رانغاړي.
		138.3	MOF/MOEC	د اغیزمنتوب د بشپړ شاخصونو د جوړولو په موخه د افغانستان حکومت (د مالیې او اقتصاد وزارتونو) او سترو تمویلونکو ترمنځ یوه هوکړه وشي.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) د مرستو د اغیزمنتوب شاخصونو په برخه کې، چې په اړه یې هوکړه شوي وي نشته چې یوه لوري ته افغان حکومت او بل لوري ته تمویلونکي ترې ګټه واخلي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د مالیې وزارت د بهرنیو مرستو د ادارې او انسجام ریاست د رپوټ له مخې د مرستو د اغیزمنتیا پالیسي د افغانستان حکومت د لومړیتوبونو او نړیوالو نومونو په پام کې نیولو سره له تمویلونکو سره په توافق چمتو شوي چې دېر ژر به د وزیرانو شورا له خوا تصویب شي. سربیره پردې، د متقابلې حساب ورکونې چوکاټ پر بنسټ د خان بسني سند (SMAF) ساحه د انکشافی همکاري او مرستو د اغیزمنتیا په اړه ده چې ۹ شاخصونه لري.
139	د ملي بودجې له لارې د تمویلونکو له مرستو یو زیات شمیر بنودل په هغه صورت کې چې د افغانستان حکومت د ادارې فساد د کمښت لاندې مالي رویتیا په برخو کې په خپلو ژمنو عمل وکړي.	139.1	MOF/International Community	ستر تمویلونکي او مالیې وزارت دی د افغانستان لپاره د توکيو په کنفرانس کې ټاکل شويو بنچمارکونو ته رسېدنه وکړي.	Aid Coordination	(د مرغومي ۱۰، ۱۳۹۳) په داسې حال کې چې یو شمیر تمویلونکو دغه کار له پخوا ترسره کړی، خو د کافي مالوماتو نشتوالي د هر تمویلونکي په اړه قضاوت ستونزمن کړی دی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د متقابل چوکاټ پر بنسټ د خان بسني د موافقت نامې (SMAF) هغه شاخصونه چې په بشپړه توګه یا په قسمي توګه د افغانستان دولت په واسطه پوره شوي: <ul style="list-style-type: none"> □ د ۱۳۹۵ کال غواي په میاشت کې د لوی څارنوال ګمارل □ د ولسمشر، د هغه د دویم مرستیال او ۲۲ وزیرانو د شتمنیو ثبت او اشاعه □ د ملي تدارکاتو عالی کمیټې تاسیس □ د ۵ عایداتي وزارتونو په واسطه د ادارې فساد په وړاندې مبارزې د پلانونو چمتو کول چې تر اوسه د ولسمشر له خوا منظور شوي ندي. د متقابل چوکاټ پر بنسټ د خان بسني د موافقت نامې (SMAF) هغه شاخصونه چې د افغانستان دولت په واسطه ندي پوره شوي: <ul style="list-style-type: none"> □ د ټاکنیز سیستم اصلاح (د ولسي جرګې له خوا د ولسمشر فرمان د ردولو له کبله) □ د ادارې فساد پر وړاندې مبارزې د قانوني چوکاټ تدوین □ د ملي لومړیتوبونو د نوي پروګرام تدوین (د افغانستان دولت اوس مهال د ملي لومړیتوبونو په پروګرام (NPP) په تدوین باندې کار کوي چې د عامه او خصوصي سکتور مشارکتونه هم رانغاړي) □ د DBI د شاخصونو نه بهتر کیدل (د درې روسیو کلونو راهیسې DBI په مخ په بد تړېدو دی) □ د ۲۰۱۶ کال تر پای پورې د CBR د ۲۴۰۰ بستونو دریمې برخې په ګمارنه کې پاتې راتلل (اوس مهال د CBR یواځې ۱۰۰ بستونه نیول شوي دي او د نورو ۹۱۵ بستونو د ګمارنې بهیر تر کار لاندې دی) □ د دولت د اساسي تشکیلاتو قانون او د ادارې اجرائیو قانون تسوید شوي مګر تر اوسه تصویب شوي نه دي. (د دولت د اساسي تشکیلاتو قانون تصویب د اساسي قانون تعدیلولو ته اړتیا لري)

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيته فعلی
140	د رپويټ ورکولو په سيستم کې ښه والی او د رپوټ ورکولو په سيستم کې د نمگړتياو لري کول.	140.1	MOE	د کره شميرو او د پوهنې کيفيت لوړولو پروگرام (EQUIP) د پرمختگ لپاره د ياد پروگرام دفتر له واقعيتونو سره متناسب د رپوټ ورکولو ريعوار او کلنی سيستم جوړ کړي.	EQUIP	(د لړم ۱۳، ۱۳۹۴) اوس مهال د پوهنې کيفيت د لوړولو پروگرام (EQUIP) د دفتر، نړيوال بانک او د ښوونکو د روزنې رياست په رپوټونو کې د شميرو ترمنځ توپير شته.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د معارف کيفيت لوړولو پروگرام د پروژې (EQUIP) د څرگندونو له مخې، د ياد پروگرام دفتر ۶ مياشتني او کلني رپوټونه ترتيب او نړيوال بانک سره يې شريکوي. له هغه ځايه چې د EQUIP او نړيوال بانک رپوټونو کې د ارقامو ترمنځ توپير شته، د EQUIP مسوولينو د څرگندونو له مخې ددې تفصيلي رفع کولو په موخه نړيوال بانک سره د غوره همغږۍ په موخه يوڅو جلسې دايرې شوي چې په نتيجه کې يې دغه ستونزه هواره شوې.
141	د ۲۰۰۲ څخه تر ۲۰۱۳ کلونو پورې د پوهنې وزارت او اړوند رياستونو کې د خوراکي توکو په ویشلو کې د اداري فساد اړوند قضيو څيړل.	141.1	MOE	د پوهنې وزارت، ددغه وزارت مرکزي دفترونو او ولايتي رياستونه چې د ۲۰۰۲ څخه تر ۲۰۱۳ کلونو پورې د خوراکي توکو او بسکويټونو د ویشلو پروگرام مسوليت يې درلود څيړلي، هغه کسان چې ددغو توکو په تالا ترغه کولو کې لاسوهنه کړې او يا يې گډون درلود پيژندلي او د قانوني څار لپاره يې عدلي ارگانونو ته معرفي کړي دي.	WFP MOE	(د لړم ۱۳، ۱۳۹۴) د پوهنې وزارت له خوا په ښوونځيو کې د خوراکي توکو په ځانگړي توگه بسکويټونو ویشلو پروگرام د خوړو د نړيوال سازمان (WFP) په همکارۍ د ۲۰۰۲ څخه تر ۲۰۱۳ کلونو پورې پلي شو، ددغو توکو د ویشلو په بهير کې د درغليو له امله شاوخوا ۲۰ سلنه مرستې يې ځايه شوي.	د پوهنې وزارت تر اوسه د خوړو او بيسکټو د ویش په اړه کومه بررسۍ نده ترسره کړې او د MEC کميټې دارالانشا په دې نده توانيدلي چې د پوهنې له وزارت څخه ددې سپارښتنې په اړه کوم مالومات ترلاسه کړي.
142	د يوه روښانه او اغيزمن الکترونيکي تدارکاتي سيستم جوړول.	142.1	National Procurement Authority	الکترونيکي تدارکاتي سيستم دې د تدارکاتو دملي ادارې له لوري جوړ شي.	Procurement	(د ليندۍ ۱۸، ۱۳۹۴) تر اوسه د تدارکاتو دملي ادارې له لوري الکترونيکي سيستم نه دی جوړ شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د تدارکاتو ملي ادارې په افغانستان کې د الکترونيکي تدارکاتو د پلي کېدا په برخو کې يو لړ اقدامونه ترسره کړي چې عبارت دي له: د تدارکاتو د ملي ادارې د ويب پاڼې ايجادول او د هغې ايډيټ کول، د تدارکاتو د قانون، د تدارکاتو کرښلارو، شرط پالنو او نورو فرمو او د معاري تدارکاتي اسنادو خپرول، د تدارکاتي اعلاناتو، د قرارداد ورکولو د پرېکړې د څيړتياو او د هغو قراردادپالنو او داوطلبانو د لسټ خپرول چې په عامه داوطلبې کې گډون کولو څخه يې برخې شوي. د يادونې وړ ده چې د الکترونيکي تدارکاتو موضوع د تدارکاتو ملي ادارې په ۵ کلنه ستراتيژي کې ددې ادارې د ستراتيژيکو هدفونو څخه د يوه هدف په توگه مطرح شوی. د تدارکاتو ملي ادارې د رپوټ له مخې، د يو بشپړ الکترونيکي سيستم پلي کول يو شمير وړاندې شرايطو پوره کولو ته اړتيا لري د نمونې په توگه، د الکترونيکي حکومتولۍ د قانون تصويب، د مجازي فضا امنيت (cyber security)، د مالوماتي ټکنالوجي د زيربنا پراختيا، په اداره کې د ظرفيت ايجادول او داسې نور. لدې امله بايد ټول ښکېل نهادونه په خپلو اړونده برخو کې د الکترونيکي تدارکاتو د بشپړې پلي کېدا لپاره لاره هواره کړي. له دې پرته به ددې سپارښتنې پلي کيدل ناشوني وي.
		142.2	National Procurement Authority	الکترونيکي تدارکاتي سيستم دې د تدارکاتو دملي ادارې له لوري په ټولو تدارکاتي ادارو کې پلي شي.	Procurement	(د ليندۍ ۱۸، ۱۳۹۴) تر اوسه د تدارکاتو دملي ادارې له لوري الکترونيکي سيستم نه دی جوړ شوی.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د الکترونيکي تدارکاتو موضوع د تدارکاتو ملي ادارې په ۵ کلنه ستراتيژي کې ددې ادارې د ستراتيژيکو هدفونو څخه د يوه هدف په توگه مطرح شوی. د تدارکاتو ملي ادارې د رپوټ له مخې، د يو بشپړ الکترونيکي سيستم پلي کول يو شمير وړاندې شرايطو پوره کولو ته اړتيا لري د نمونې په توگه، د الکترونيکي حکومتولۍ د قانون تصويب، د مجازي فضا امنيت (cyber security)، د مالوماتي ټکنالوجي د زيربنا پراختيا، په اداره کې د ظرفيت ايجادول او داسې نور. لدې امله بايد ټول ښکېل نهادونه په خپلو اړونده برخو کې د الکترونيکي تدارکاتو د بشپړې پلي کېدا لپاره لاره هواره کړي. له دې پرته به ددې سپارښتنې پلي کيدل ناشوني وي.
143	په تدارکاتي ادارو کې د گمارنې/ بشري سرچينو د بهير سمونه	143.1	National Procurement Authority	په تدارکاتي ادارو په ځانگړي توگه د ملي تدارکاتو په اداره کې د پاکو او نیک شهرت لرونکو کسانو له گمارنې بايد داډ تر لاسه شي.	Procurement	(د ليندۍ ۱۸، ۱۳۹۴) د ملي تدارکاتو د بشري سرچينو په برخه کې سمونې (اصلاحات) قسما پلي شوي دي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د تدارکاتو ملي ادارې د رپوټ له مخې، په نوموړې اداره کې د گمارنې بهير په رانه شکل روان دی او سيالۍ په کې د ريښتینولي، ښايستگۍ، پاکۍ، مسلکي وړتيا او د دريمي درجې (third Degree) بررسۍ ترسره کولو د ژمنې له مخې پرمخ ځي چېرې چې د ټولو کارکوونکو په اړه يوه مسلکي او د شخصي کاري ساقي کتنه ترسره کيږي. د گمارنې بهير او د بشري سرچينو مديريت په ټولو تدارکاتي ادارو کې د ملگي خدمتونو قانون او نورو نافذه قوانينو په رڼا کې پرمخ ځي او د تدارکاتو ملي اداره اوس مهال ددغو ادارو د کارکوونکو په گمارنه کې هيڅ ډول صلاحيت او لاس وهنه نه لري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعيه فعلي
144	په عامه تداركاتو كې د گټو له كره مخنيوی	144.1	National Procurement Authority	د قراردادې شركتونو د مالكانو هويت بايد خپور شي.	Procurement	(د ليندۍ ۱۸، ۱۳۹۴) د قراردادې شركتونو د مالكانو هويت نه خپريري شي.	(د چنگاښ ۱۰، ۱۳۹۵) د گټو كره د مخنيوي په موخه د تداركاتو قانون كې لاندې موارد روښانه دي: د دريمي مادې ۲۴ جز: د گټو كره هغه حالت دی چې د ورکړې امر په شمول د تداركاتو مؤظفين په كې يو ډول گټه ترلاسه كوي يا د داوطلبانو د ډلې څخه د يوه خپلوان وي. په دې اړه خپلوان عبارت دي له: بچيان، پلار، مور، نېكه، نيا، ښځه يا ميره، ورور، خور، ترور، عمه، تره، ماما او تر دويمې درجې پورې د هغوي بچيان، د ښځې يا ميره مور او پلار او د هغوي وروڼه او خويندې، د خوي ښځه يا د لور ميره د تداركاتو قانون د ۴۷ مادې ۱ فقرې د ۴ جز له مخې د تداركاتو كاركونكي د لاندې مراتبو په رعايت كولو مكلف دي "په مستقيمه يا غير مستقيمه توگه د گټو د كره نشتون." سربيره پر دې، د تداركاتو د كرنلارې ۱۰۸ ماده بيانوي چې: د تداركاتو تول كاركونكي، د ارزونې ټيم، افر پرانستونكي ټيم، د اعطا مامورين، د تداركاتو د ملي كميسيو غړي بايد د هر ډول تداركاتي فعاليتونو له پيل يا د هغوي د منظوري څخه دمخه د گټو د كره د شتون په صورت كې موضوع په څرگنده توگه بيان كړي (د ۴ مل فورمه كې درج) د تداركاتو ملي ادارې د رپوټ له مخې، تول داوطلبان حكمي اشخاص دي او حقوقي هويت يې د اړونده مرجع له لوري صادر شوي جواز كې تثبیت كيري. د تداركاتو قانون او د تداركاتو كرنلارې له مخې د قراردادپالو حقوقي هويت په اړونده ويب پاڼه او د تداركاتو ملي ادارې په ويب پاڼه كې خپريري.

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعييت فعلی
145	د کار له نوي قانون سره په مطابقت د بهرنيو اتباعو د گمارني د شرايطو روښانه کول	145.1	MOLSAMD	د کار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو چارو وزارت دي د کار قانون له ۶ مادي سره په مطابقت د بهرنيو اتباعو د گمارني نوي مقررې طرحه او د تصويب لپاره وزيرانو شورا ته واستوي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) د کار قانون په ۱۳۸۷ کال کي تصويب شو، په داسي حال کي چي بهرنيو اتباعو د گمارني اوسني مقررې په ۱۳۸۴ کال کي د کار د پخواني قانون له مخي طرحه او تصويب شوي، د اوسني مقررې د جوړيدو بنسټ د کار قانون ۴ ماده ده په داسي حال کي چي په نافذ قانون کي د بهرنيو اتباعو د کار قانون حکومونه په ۶ ماده کي ياده شوي ده.	
146	د بهرنيو اتباعو د گمارني د يوه بشپړ طرز العمل طرحه او تصويب	146.1	MOLSAMD	د کار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو چارو وزارت دي له بهرنيو چارو وزارت سره په همغږي او د بهرنيو اتباعو د گمارني د نوي مقررې سره په مطابقت، يو بشپړ او خواب ورکونکی طرز العمل طرحه او تصويب کړي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) د بهرنيو اتباعو د اوسني مقررې ۱۴ ماده، د کار، ټولنيزو چارو او بهرنيو چارو وزارتونه موظف کړي چي په ادارو کي د بهرنيو اتباعو د گمارني طرحه جوړه او تنظيم کړي. هغه طرز العمل چي د کار او ټولنيزو چارو وزارت د اوسني مقررې پر بنسټ په يوه پاڼه کي جوړ کړي بشپړ او خواب ورکونکی نه دي.	
147	بهرنيو اتباعو ته د کار جواز ورکولو د نوي بهير په مقررې او طرز العمل کي د نقدي جريمو وړاندوينه	147.1	MOLSAMD	د کار، ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو چارو وزارت دي د بهرنيو اتباعو د گمارني په نوي مقررې او طرز العمل کي تاديبي او نقدي جرمو وړاندوينه وکړي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) د اوسني پروسي په تقنيني سندونو کي، د سرغړونکو اړوند تاديبي او نقدي جرمي په پام کي نه دي نيول شوي. دا کار ددي لامل شوی چي سرغړونو او ددغي مقررې د نه پلي کيدو لپاره لاره هواره کړي.	
148	له الکترونيک سيستم سره په همغږي بهرنيو اتباعو ته د کار جواز ورکولو بهير په جوړښت کي سمونې.	148.1	MOLSAMD	د کار او ټولنيزو چارو وزارت دي بهرنيو اتباعو ته د کار جواز صادرولو رياست تشکيل پر نوي الکترونيکي سيستم عيار کړي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) بهرنيو اتباعو ته د کار جواز صادرولو رياست له اصلاح او پر الکترونيکي سيستم ددغه رياست د تشکيل بهير سمالولو وروسته په بهير کي متناسب اصلاحات نه څرگنديږي.	
149	بهرنيو اتباعو ته د کار جواز صادرولو بهير کي د دايمي کارکوونکو گمارونه	149.1	MOLSAMD	د کار، ټولنيزو چارو وزارت دي بهرنيو اتباعو ته د کار جواز صادرولو بهير کي دايمي تخنيکي کارکوونکي و گماري.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) د بهير ډيري تخنيکي کارکوونکي قراردادي دي، او له هغوی سره د قرارداد د فسخه کيدو په صورت کي به بهير د بشري سرچينو او ظرفيت له کمښت سره مخ شي.	
150	په اتلاين ډول د کار جواز د ویشلو فعالول.	150.1	MOLSAMD	د کار، ټولنيزو چارو وزارت دي په اتلاين ډول بهرنيو اتباعو ته د کار جواز صادرولو بهير د پلي کيدو لاره هواره کړي	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) په اتلاين ډول د کار جواز د غوښتن ليک سيستم لا تر اوسه فعاله شوی نه دی او دغوښتنې د کړنو ډيري بهير، د مقام لارښوني، نورو برخو ته راجع کول، د سندونو څيرل او د تعرفي تحويلول په دوديزه توگه پر مخ بيول کيږي.	
151	د کار او ټولنيزو چارو او بهرنيو چارو وزارتونو ترمنځ د همغږي رامنځته کول	151.1	MOLSAMD/ MOFA	د بهرنيو چارو وزارت دي د کاري ويزو ویشل د کار، ټولنيزو چارو وزارت له خوا د کار جواز له صادرولو وروسته مرعي الاجرا کړي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) په هيوادونو کي د افغانستان مېشت سفارتونه بهرنيو کارکوونکو ته د کار او ټولنيزو چارو وزارت سره له همغږي پرته شپږ مياشتني او يو کلنه ويزه صادروي، چي دا کار د هيواد نافذه قوانينو ماتول دي.	
152	له تشکيلاتي چارې څخه د کار جواز رياست له منځه وړل او د امریت بست سره مدغمول.	152.1	MOLSAMD	د کار او ټولنيزو چارو وزارت دي د رياست بست حذف کړي او د هغې صلاحيتونه دي د جواز د ویشلو امر ته ورکړي.	Work Permit	(د غوايي ۱۸، ۱۳۹۵) د کار جواز د ویشلو د رييس او امر شتون ددي لامل شوی چي بي خايه کاري تشریفات رامنځته شي. ددي ترڅنگ ددغو دوو د دندو لايحه ۸۰ سلنه ورته والي لري او د رياست د شتون احساس نه کيږي.	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفرارش	بخش	معلومات ابتدائي	وضعييت فعلی
153	د ظرفيت په اړه د اړتيا ارزونې رپوټ چمتو کول	153.1	ACAA	د افغانستان د ملګي هوانوردۍ ادارې د نړيوالې ټولنې (د امريکا د هوانوردۍ فدرالي اداره، د دفاع ډيپارټمنټ، او ايټلافي قواو) په همکارۍ په بشري، سازمانې او فزيکي برخو کې د ظرفيت د اړتيا ارزونه ترسره کړه	ACAA Capacity	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د افغانستان د ملګي هوانوردۍ د ظرفيت په اړه تر دې دمه د اړتياو هيڅ ډول ارزونه ددې ادارې او يا هم د نړيوالو همکارانو له خوا نده ترسره شوي	
154	د ظرفيت لورونې هر اړخيز پلان طرح کول او پلي کول	154.1	ACAA	د ظرفيت په اړه د اړتياو ارزونې د لاسته راوړنو له مخې د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره بايد د ظرفيت لورونې يو هر اړخيز پلا طرح او پلي کړي تر څو بشري، سازمانې (د پاليسيو، قوانينو او مقرراتو، کاري پروسيډرونو او طرز العملونو په ګډون) او فزيکي ظرفيتونه (د هوانوردۍ ټولو تجهيزاتو، هوانوردۍ زيربناو لکه هوايي ډګرونو، ټرمينلونو، د کنټرول برجونو، ډيپوټونو او داسې نورو په ګډون) راوتغاري.	ACAA Capacity	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره د ظرفيت لورونې يو پلان شوی او متداوم پلان نلري او په دې اړه د تمویلونکو د انفرادي پلانونو په اساس کونښن روان دی	
155	په کافي شمير د روزل شويو تخنيکي کارکوونکو شتون	155.1	ACAA	د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره بايد د نړيوالې ټولنې (امريکا د هوانوردۍ فدرالي اداره، د دفاع ډيپارټمنټ، او ايټلافي قواو) په همکارۍ اړين شمير تخنيکي کارکوونکو ته روزنه ورکړي تر څو دغه اداره خپله خود کفايي ډاډمنه کړي.	ACAA Capacity	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د ظرفيت اړتياو د ارزونې له مخې تر دې دمه کوم دوامداره روزنيز پروګرام طرح شوی ندي او ډير ترسره شوي روزنيز پروګرامونه د تمویلونکو د انفرادي پلانونو په اساس طرح شوي. د فدرالي هوانوردۍ ډيری کارکوونکو يواځې نظري روزنه حاصل کړي مګر تر اوسه ورته د عملي روزنو زمينه نده برابره شوي.	
156	د اداري اصلاحاتو او ملګي خدمتونو خپلواک کميسيون د ګمارنې موجوده بېر له مخې د ملګي هوانوردۍ ادارې د کارکوونکو ګمارنه	156.1	ACAA	د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره او د اداري اصلاحاتو او ملګي خدمتونو کميسيون بايد د هوانوردۍ ادارې د کارکوونکو ګمارنه د اداري اصلاحاتو او ملګي خدمتونو کميسيون د ګمارنې موجوده طرز العمل له مخې ترسره کړي.	ACAA Recruitment	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره کې د ګمارنې بېر د لور پورو دولتي مقاماتو، سياسي رهبرانو او ولسي جرګې غړو د سياسي لاسوهنې تر اغيزې لاندې دی چې په پايله کې يې يو شمير کلیدي پستونه د داسې کسانو له خوا اشغال شوي چې د نوموړو پستونو لپاره وړ ندي.	
157	د تدارکاتو ملي قانون له مخې د مزايدي کولو بېر ترسره شي	157.1	ACAA	د افغانستان د ملګي هوانوردۍ ادارې د قراردادونو رياست بايد يواځې هغو قرارداديانو ته په مزايده کې د ګډون لپاره اجازه ورکړي چې خپل مالياتي مسؤليتونه يې ادا کړي وي او د فعاليت قانوني جواز ولري.	ACAA Procurement	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د افغانستان د ملګي هوانوردۍ ادارې د قراردادونو رياست د قراردادونو قانوني بېر ته غاړه نه ږدي چې په پايله کې يې هغه شرکتونه قراردادونه ترلاسه کوي چې مالياتي مسؤليتونه يې ندي ادا کړي او د کار قانوني جواز نلري.	
158	د اغيزمنې څارنې له لارې د نړيوالې ملګي هوانوردۍ منل شويو معارونو له مخې د افغانستان د هوايي حريم مديريت	158.1	ACAA	د افغانستان د ملګي هوانوردۍ اداره بايد د نړيوالې ټولنې (امريکا د هوانوردۍ فدرالي اداره، د دفاع ډيپارټمنټ، او ايټلافي قواو) په همکارۍ ددې ادارې د څارنې څانګه د پوره وسایلو برابرولو، روزل شويو مفتيشينو، او د څارنې يو هر اړخيز ميکانيزم ايجادولو له لارې پياوړی کړي	ACAA	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د ملګي هوانوردۍ اداره د کافي شمير روزل شويو مفتيشينو لرونکې د څارنې يو مجهز رياست او همدارنګه د څارنې يو هر اړخيزه ميکانيزم نلري تر څو دا داد ترلاسه شي چې پخپله د ادارې او يا قراردادي په واسطه ترسره کيدونکې تخنيکي خدمتونه د ملګي هوانوردۍ نړيوال معيارونه پوره کوي.	

شماره	شاخص	شماره	نهاد	سفارش	بخش	معلومات ابتدائی	وضعیت فعلی
159	د افغانستان ملکي هوانوردی اداره کې د داخلي تفتیش پیاوړي کول	159.1	ACAA	د فغانستان د ملکي هوانوردی ادارې رهبري باید ددې ادارې د داخلي تفتیش ادارې ته پوره صلاحیت ورکړي ترڅو د رهبري له اجازې پرته په خپلواکه توګه د ادارې فساد ټولې پېښې په ډاګه کړي.	ACAA	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د ملکي هوانوردی ادارې رهبري ځینې وختونه د داخلي تفتیش په چارو کې مداخله کوي چې لدې امله په سمه توګه د ادارې فساد پېښې نه په ګوته کېږي. د داخلي تفتیش په امریت کې د ادارې فساد په وړاندې د تخصص نشوولې هم د افغانستان د ملکي هوانوردی ادارې لپاره یوه ننګونه ده. د داخلي تفتیش امریت کې ځینې مفتیشین د ادارې فساد په وړاندې مواردو کې او د ادارې فساد د پېښو په سمه توګه پلټنو کې تخصص نلري چې په پایله کې یې ددغه امریت اجرائت نا اغیزمن کېږي.	
		159.2	ACAA	د فغانستان د ملکي هوانوردی ادارې رهبري باید ډاډ ترلاسه کړي چې د داخلي تفتیش په امریت کې کافي شمیر مفتیشین ګمال شوي او د ادارې فساد د پېښو د څیړنو په ګڼون ادارې فساد پورې اړونده موضوعاتو په اړه یې ضروري روزني ترلاسه کړي.	ACAA	(د غبرګولي ۲۵، ۱۳۹۵) د ملکي هوانوردی ادارې رهبري ځینې وختونه د داخلي تفتیش په چارو کې مداخله کوي چې لدې امله په سمه توګه د ادارې فساد پېښې نه په ګوته کېږي. د داخلي تفتیش په امریت کې د ادارې فساد په وړاندې د تخصص نشوولې هم د افغانستان د ملکي هوانوردی ادارې لپاره یوه ننګونه ده. د داخلي تفتیش امریت کې ځینې مفتیشین د ادارې فساد په وړاندې مواردو کې او د ادارې فساد د پېښو په سمه توګه پلټنو کې تخصص نلري چې په پایله کې یې ددغه امریت اجرائت نا اغیزمن کېږي.	